

گرنگترین نهیڼی
سهرکهوتن و شادمانی چیه؟

منتخبی اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

دوژمنانی کات!

باشترین شیوازی کارگیری

چاوه‌روانی کاری باشی لی مه‌که!

نه‌نفلو‌ترای ژیری!

لاساری مندا!

هاوریکه‌ت تاقیکردو‌ته‌وه؟!

په‌کمه‌مین گۆقاری کارگیری و گه‌شه‌پیدانی مروی له کوردستاندا

مانگانه‌می تابه‌ته نه کارگیری و گه‌شه‌پیدانی مروی

سالی دووهم

101

نیم‌لوی

2009

بریار

مانگانه‌یه‌کی تایه‌ته به کارگیری و گه‌شه‌پیدانی مریی
سالی دووهه - ژماره 16 - ئه‌یلولی 2009

بۆ دابه‌شکردنی بریار

هه‌ولێر: ٠٧٥-٤٦٧٢٩٦٣ خانە‌ی سێ‌روان

کەرکوک: ٠٧٧-٨٥٦٢٧٢٤ هه‌له‌بچه: ٠٧٧-١٩٣٣٩٦٧ - ٠٧٥-١١٢٩٤٣٧

ده‌ریه‌ندیخان: ٠٧٧-١٥٨١٠١٨ کفری: ٠٧٧-١٥٦٦٨٧٦ قه‌لار: ٠٧٧-٣١٠١٢٨٨

چه‌مه‌مال: ٠٧٧-٨٥٥٠٥٨٦ کۆیه: ٠٧٧-١٥٤٩٧١٤ سوران: ٠٧٥-٤٥٠١٩٣٣

هه‌ولێر: ٠٧٥-٤٥٦٧٩٩٣ قه‌لادزی: ٠٧٧-١٥٨٥٢٠١ رانیه: ٠٧٧-٣٣٩٣٦٢٨

خاوه‌نی ئیمتیاز

ئه‌ندازیار هه‌سعود تاهیر رۆژبه‌یانی

سه‌رنووسه‌ر

عادل مه‌مه‌د شیخانی

sarnosar@yahoo.com

07705033131

سکرتیری نووسین

به‌رزان نه‌یوبه‌کر

به‌رپوه‌به‌ری په‌یوه‌ندیه‌کان

مه‌مه‌د هاشم

دیزاین

جه‌مال ده‌رویش

قه‌یدار ره‌حیم

راویژکاری یاسایی

پاریزه‌ر: نازاد مه‌حیدین

مه‌رجه‌کانی پلاوکرده‌وه

داوا له هه‌موو شه‌و نازیزانه ده‌که‌یه‌ن که باهه‌ت بۆ
گۆفاره‌که‌مان ده‌نێرن ره‌جای ئه‌م خالانه به‌کهن به‌په‌چه‌وانه‌وه
هه‌ر نووسینه‌یک ئه‌م خالانه ره‌جای نه‌کات پشگوێ ده‌خه‌یت.
١- نابیه‌ت له نیو لاپه‌ره‌ی (A4) به‌ فۆنتی (١٢) که‌ مه‌تر بۆ
له‌ دوو لاپه‌ره‌ش زیاتر بیه‌ت.
٢- ده‌بیه‌ت نامژه به‌ سه‌رچاوه به‌کره‌ت له هه‌ر دوو حاڵه‌تی
وه‌رگیران و نووسینه‌دا.
٣- ده‌بیه‌ت ناو یان نازناو به‌نووسه‌ریه‌ت، نازناوی باوک یان
دایک په‌سه‌ند نییه‌و هه‌یج باهه‌تیک لێره به‌ دواوه به‌و نازناوه
پلاوئاگره‌یه‌وه.
٤- باهه‌تکه به‌ ئیمیل به‌نێردیه‌ت و ژماره‌ی مۆبایلی له‌سه‌ر
بیه‌ت.
٥- شه‌و باهه‌ت په‌که‌مه‌جار بیه‌ت پلاو به‌کره‌ت ده‌وه‌و به‌شتر له
هه‌یج گۆفاره‌و رۆژنامه‌یه‌کی تر دا پلاو نه‌کرا بیه‌ت ده‌وه‌.

ناوینشانی گۆفاره‌

سه‌یمانی- شه‌قامی سالم- ته‌لاری سه‌یمانی مۆل، نه‌هۆمی/2

به‌رامبه‌ر به‌رپوه‌به‌رایه‌تی گشتی په‌روه‌رده

07702178682 3193946

E-mail: bryarmagazin@gmail.com

هه‌ولێر- شه‌قامی گۆلان به‌رامبه‌ر ده‌زگای ناراس

07504463230 07507658535

حساب بانکی گۆفاره‌ی بریار

بانکی کوردستانی نیوده‌وله‌تی سه‌یمانی: ٣٣٧١

جہ نئی رہے زانمان پیروز

بالہم جہ نندا

دستی ہر لہتی و خوشہ ویستی یہ کتری بکوشین و

خوشی و شادی بخینہ نودلان،

بالہم جہ نندا

سہ شان و بی نہ وایمان لہ یاد نہ چئی و

بہ سہریان بکہ نہ وہ۔

سىيىستەمى خويۇندىن سىيىستەمى ژيان

سەنئەتچى

بى بىرۋانامە يا بە رىكەۋىن لەگەل كۆمپانىيا
بىيانييەكاندا بەرپوۋە ناچىت و شتى نارىكى لى
دېتە بەرھەم.

۷- گرنگىدان بە لايەنى پەرۋەردى سىلوكى،
كە بەداخەۋە زۆر جار پەرۋەردە تەنھا وشەيەكە
بۇ جوانى خراۋىتە پىش وشەي فېرگىرنەۋە!
۸- بەھىزگىردى لايەنى پىراكتىكى و
دروستىگىردى كىتېخانە و تاقىگە و ۋەرشە و
يارىگا بەشىۋەيەكى بەرۋەراۋان.

۹- دروستىگىردى رۇخى داھىيان لە ناخى
قوتابيان و خويۇندىكاراندا لە ھەمۋە بۋارەكانى

زانستى و ۋىژىيى و كىشۋىكال و پىشەسازىدا!

۱۰- گرنگىدان بە خويۇندى پىشەيى، كە
بەداخەۋە ۋىراى گرنگى ئەم بۋارە تا ئىستا لە
ۋلاتى ئىمە بە چاۋىكى نىزمەۋە سەپىر دەكرىت.

۱۱- بەكارھىيانى شىۋازە مۇدىرن و
ئامرازە پىشەكەۋتۋەكانى جىھانى پەرۋەردە
فېرگىردن و دەرچوون لە قالىيى كلاسىكى كۆن.

۱۲- گرنگىدان بە بۋارى تەندروستى
قوتابيان بە دابىنگىردى جىلۋەبەرگ و خۇراكى
تەندروست و سىيىستەمىكى ورد بۇ چاۋدىرى
تەندروستىيان.

۱۳- گرنگىدان بە قوتابىخانەى گۈندەكان و
پىدانى ئىمتىيازاتى زىياتر بە مامۇستاي گۈند.

ئەم پىشنىارانە زىياتر خويۇندى بىنەرەتى
دەگرىتەۋە، خويۇندى ئامادىيى و زانكۆش
دوچارى كىشەى زۆر بۋوۋتەۋە و پىۋىستى بە
قسە لەسەر كىردن و لىكۆلىنەۋە و چارەسەرە
لە داھاتۋودا تىشكى دىخەينە سەر.

بەھىۋى سىيىستەمىكى پىشەكەۋتۋە بۇ خويۇندىن.

پەرۋەردەدا پىشنىار دەكەم:

۱- پىۋىستە سىيىستەمى خويۇندى بە ھەمۋە
دامەزراۋەكانىيەۋە سەربەخۇ بىت و ۋەكو
گەنجىنەيەكى بەھادارى نەتەۋەيى سەپىر
بكرىت و لە ھەمۋە دەست تىۋەردانىك بە دوور
بىت.

۲- گۆرىن و بەرۋەپىش بىردى سىيىستەمى
خويۇندى، بە دەستىۋەردانى سىياسى و لاساى
كىردەۋە سىيىستەمەكانى ۋلاتانى تر ناپىت،
بەلكو پىۋىستە چەندىن سەنتەرى لىكۆلىنەۋە
بۇ ئەم مەبەستە ئامادە بكرىت.

۳- دانانى كەسانى پىسپۇر و شارەزا لەسەر
ھەرمەى كارگىرى لە ھەمۋە دەزگانى
پەرۋەردە فېرگىردن، پىۋىستە كارىكى ھەرمى
بىت و جەختى لەسەر بكرىت.

۴- حكومەتى رۇشنىر و پىشەكەۋتۋەخۋاز
بودجەى ھەمە گەۋرە بۇ فېرگىردن و پەرۋەردە
زىادىگىردى ژمارەى قوتابىخانە و پەيمانگاۋ
زانكۆكان دابىن دەكات و ھەمىشە ئەو
ۋتەيەى لەبەر چاۋە كە دەلېت؛ (ھەر كاتىك
قوتابىخانەيەكت كىردەۋە، ئەۋا بەندىخانەيەك
دادەخەيت).

۵- مەۋگەر كىردى ژيان و گۈزەرانى
مامۇستايان و كارمەندانى دامەزراۋەكانى
پەرۋەردەفېرگىردن كە بە داخەۋە تا ئىستا
ۋەكو پىۋىست گرنگىيان بى نەدراۋە و زۆربەى
مامۇستايان تا ئىستا كىشەى نىشتەجىۋوون و
نزمى موچەۋ نەبۋوونى ئىمتىيازاتيان ھەيە.

۶- دانانى پىرۋىگىرى خويۇندى كارىكى
گرنگەۋ بە لىژنەى ۋەھمى و كەسانى نەشارەزاۋ

پىشەكەۋتى سىيىستەماكانى خويۇندىن و
پەرۋەردە ھەماھەنگىيان لەگەل داۋاكارىيەكانى
سەردەم و داۋاكارىيەكانى ژيانى ئەمىرۋى
كۆمەلگادا، خالىكى سەرمەكى و بىناغەيە بۇ
ۋەرجەر خانى كۆمەلگا روۋە و پىشەكەۋتىن و
گەشەپىدان.

چۈنكە سىيىستەمى خويۇندىن و پەرۋەردە
رۇلىكى بالاي ھەيە لەسەر دروستىۋوونى
نەۋەى نوۋى و ئاستى رۇشنىر و زانىارى و
تىگەپىشنىان بۇ ژيان.

رېژى ئەۋ كەسانەش كە لە چۈرچىۋەى
ئەم سىيىستەمەدا كاردەكەن و پەيۋەندىدارن
بە قوتابى و خويۇندىكارو مامۇستاۋە زۆر جار
دەگاتە زىت لە نىۋەى ژمارەى دانىشتۋوان،
ۋىراى ئەۋەى كە لە كۆمەلگى خويۇندەۋارو
پىشەكەۋتۋەخۋازدا نىۋەى تىرىشى بەۋ
سىيىستەمەدا تىپەرىۋە.

ھەمۋە ئەۋ كەسانەش كە سەيىنى
لە ھەر بۋارىكدا درېژە بە خىزمەتگىردى
ئەم ۋلاتە دەدەن، سىيىستەمى پەرۋەردە
فېرگىردن كارىگەرىيەكى زۆرى دەبىت لەسەر
شىۋازى ھەلسانى بەۋ كارەى كە دەۋلەت پىي
دەسپىرېت.

ۋلات پەرۋەرى، خۇشەۋىستى و رېژگىرنى
ھاۋلاتيان، رېژگىرنى ياسا، باۋەر بۋون بە ئازادى
رادەربىرن و ماقى بەرامبەر، دوورگەۋتەۋە
لە ھەمۋە شىۋازەكانى تۈندۋىتىژى و ئازارو
ئەشكەنچەدان، ھەمۋە ئەم بەھايانە دەبىت مەۋف
ھەر لە باخچەى ساۋايانەۋە فرچكى پىۋەبىگىرېت!
بۇ سىيىستەمىكى سەركەۋتۋە لە خويۇندىن و

کارگیری به گوشتار

ئەو میللەتەى خاوەنى هیچ بیرو باوەریک نییه. لاوازه
بەرامبەر دوژمنانى! ئەسکەندەرى مەقەدونی

خوێندنەوه پێویستە بۆ ژیان، وەک هەلمژینی هەناسە!
ئەلبەرتۆ مانفویل

نافرەت نیکەرانه بۆ نایندەى تا هاوسەریکی دەست کەویت، بەلام پیاو نیکەران نییه بۆ نایندەى تا
ئەو گاتەى هاوسەریکی دەست دەکەویت! بەرناردشو

یان ریگایەک دەبینینەوه، یاخود ریگەیهکی نوێ
دەکەینەوه! هانیبال

ئەگەر پەلکە زیرینەت دەویت، دەبێت بەربارانت
قبول بیت! دولی بارتون

ئەوهی بە ریکو پیکى دەستی بە روێشتن کرد،
نیوهی ریگاکەى بریوه! ئەرستۆ

ئەوهی قوتابخانەیهک بکاتەوه، بەندیخانەیهک دادەخات!
ناپلیۆن پوناپارت

هەلبژاردنى ریگاگانى پەرورده، گرنگتره له
هەلبژاردنى شیوازی حکومهتیک. گۆستاف لوبۆن

كارگيزى به چيروك

چاوه پرواننى كارى باشى لى مەكە!

چاوه پروانى كارى خراب دەرگىستو ھەرگىز كارى باشيان لەدەست نایەت.

۲- بە بەلین و قسەى چەورى ئەو كەسانە فريو مەخۆ، چونكە تەنھا شتىكى كاتىيەو پاش ماوهيهكى كەم دیتەو سەر سروشتى خۆى.

۳- بۆ گەيشتن بە ئامانجەكانت ھاوړى باش ھەلبەرئەو وریابە دوپشكەكان نەكەيت بە ھاوړى، چونكە لە ناسكترين كاتدا چزووهكانيان دەردهيئن.

۴- بۆ ئەووى وریا بین و ھۆشیارنە ھەنگاو بنیئن، لە گەردوندا باش و خراب سودمەندو زەرەر مەند كۆترى ناشتى و دوپشكى ژەھراویش ھەيە، كەواتە دەبیت وریای دەورو بەربین.

۵- پيوستە زۆر لەو زەرەك و وریاتربین كە ئەو جۆرە كەسانە بتوانن فريومان بدن و لەسەر پشتیان بپەرنەو.

۶- نابیت ئەوئەندە سادەبين كاتيك دوپشكەكان قسەى خۆشان بۆ دەكەن كرادەكانيان لە بیر بكەين.

۷- دوپشكەكان ھەر دوپشكن و ناتوانن سروشتى خۆیان بگۆرن، تەنھا بە قسەى چەورو شیرین خەلكى فريو دەدن.

دەكەيت و ئەم بەلینەم پى دەدەيت، لەو بروایەدام راستیش دەكەيت، كەواتە ھىج بەھانەيەكى تەرم نەماو و ھەرموو سواری پشتەم بە، با برۆين!

دوپشكى بى بارو بى پەيمان سواری پشتى كیسەل بوو، كەوتنە رى بۆ برینى ئاوى رووبارو گەيشتن بە ئەوبەرى رووبارەكە، كاتيك خەريك بوو دەرگەيشتنە ئەو بەرو ھیواش ھیواش لە كەنار نزيك دەبوونەو، لە ناكاو كیسەلەكە ھەستى كرد دوپشكەكە بە چزووى ژەھراوى خۆى زيرەى لى ھەلساندو پيوەى دا!

لە كاتيكدا كە ھەردووك خەريك بوو نوقم دەبوون و بەرەو خنكان لە ئاودەكدا رۆدەچوون، كیسەلەكە ئاوى دایەو بە بۆ لای دوپشكەكەو پى گوت: تەنھا وەلامى يەك پرسىارم بدمرەو: بۆچى ئەو كارەت كرد؟ دەمەويت ھۆكارەكەى بزانم؟!

دوپشكەكە بەشەرمەزارى پەشيمانىيەو ھەو گوتى: «چى بلىم، ئەمتوانى خۆم بگرم لەو كارە، چونكە ئەو سروشتى منە!!».

لەم چيروكەو فیردەبين كە:

۱- لە كەسانى دوپشك ئاساوە تەنھا

لە ئەفسانەيەكى ھیندى دا كە ميژوووەكەى بۆ سەدەى سازدە دەرگەيتەو ھاتوو كە باس لە دوپشك و كیسەلەك دەكات كە رووباريك ريگای ليگرتبوون و دەبوايە ئاوى رووبارەكەيان بریباو گەيشتەنە ئەوبەرى زى.

ئەم كارە بۆ مام كیسەل ئاسان بوو، دەيتوانى بە مەلە ئەو ريگایە بریت، بەلام دوپشك نەیدەتوانى ئەم كارە بكات، بۆ ئەم مەبەستەش زۆر تەكای لە كیسەل كردو لى پارايەو كە لەسەر پشتى خۆى بپەريئیتەو، زۆر بە كزۆليیەو تەكای لى دەكردو دەيگوت: من ھەرگىز ئەو پیاوئەتيەى تۆم بیرناچیت و بە باشترین شیوە پاداشتى ئەو پیاوئەتيەت دەدەمەو!

كیسەلەكە لە وەلامدا وتى: ناتوانم لەسەر پشتەم بپەريئەمەو، چونكە تۆ پیمەو دەدەى!!

دوپشكەكە بەسەر سورمانەو گوتى: بۆچى ئەم كارە بكەم، تۆ ماىەى رزگاربوونى ژيانى منى.. ھەر كاتيك من بە تۆو بەدەم ئەوا ھەردوكمەن بەيەكەو نوقمى ئاودەكە دەبين و تیا دەچين، نا ئازىزەكەم ھەرگىز كارى واناكەم. كیسەل گوتى: مادام تۆ ئەو قسەيە

بەشى پىنجەم

سەرەتايەك لە زانستى رېكخستى

ديارىكراوى بالاو، لە گرنگرتىن خەوشەكانى مەرگەزىيەتەش ئەمانەن:

۱- سەرقال بوونى يەكەكانى كارگيرى بالا بە كارە بچووگەكان بە ھۆى گردبوونەووى دەسلەت لە دەستيان تاووكو كارى رۆتىنى يا دووبارە ناگرنگىش بىت، ئەمەش گرنكى و كاتى بەرپۆدەبەر دەبات لە كارگيرى بالاو كاتىكيش كە بەرپۆدەبەر سەرقالى كارە ناگرنكى و بچووگەكانە كاتى بە دەستەووە نامىنيت بۆ دەرکردنى برىارى گرنكى لە كارەكەى.

۲- بەرپۆدەبەر لە كارگيرى بالا كە دەسلەتە بە دەستە ناتوانيت گرنكى بە كارە ستراتيژىيەكانى كار بەدات وەك گەشتىن بە نامانجى گشتى رېكخراو چا چ فازانچ يا پېشكەشكردنى خزمەت بىت بۆ كۆمەلگا و كرىاران.

۳- بەرپۆدەبەر لە كارگيرى بالا سەرنج نادا ئەو رووداوانەى ژىنگەى كارکردن و دەرڤەتەك كە دەبى بۆقۇزىتەو يان ھەرشە كە دەبىت خۆى لى لابلەيت.

چون مەرگەزىيەت لە واقعى كارکردن سەرھەلدەدات؟

ئەگەر مەرگەزىيەت بە ماناى كۆكردنەووى دەسلەت بىت لە كارگيرى بالا، ھەموو كارەكان دەوروخولى قەبارەو جۆرى دەسلەت دەدەن كە دەكەوێتە لاىەنى بالاو و لە بنەرەتیشدا ھەموو ئەو دەسلەتەكانى كە ھەبە لە لاىەنە ديارىكراوكانى لە كارگيرى بالا، دووبارە داھەش دەكرێتەو بە سەر يەكە ديارىكراوكانى رېكخست.

ئەو سەرچاوانەى كە دەسلەتە زۆريان تىدايە، گرنگرتىيان ئەمانەن:-

گەورەن بۆ بەكارھىنانى ئەو دەسلەتەى كە ھەبەتە لە ھەلسان بە ھەلس و كەوتى بە پەلە بۆ بە يەك بەستەووى نىوان يەكەكانى رېكخستى، كە بىتە ھۆى گەشتى ھەماھەنگى و گەياندن لە نىوان يەكەكان، گەشتىن بە نامانجەكانى رېكخراو بە خىراى، بە بى ھىچ دواكەوتنىك.

۲- كارگيرى بالا دەتوانيت كە دەسلەتەكان لە دەستى خۆيدا بىت و ئەو كارزانى و زانىنانە بەكاربھيئيت (بە بىگومان زياتر لەووى كە لە كارگيرى خواروودا ھەبە) ئەمەش بە مەبەستى چارەسەرکردنى كېشەكان بە شىوھەكى وردىن ترو خىراتر.

۳- مەرگەزىيەت يارمەتى دەستخستى پلەيەكى بەرز دەدات لە چاودىرى ناستەكانى خواروودا، لە دوايدا تواناى ناسىنى ھەر لە رى لادانىك يان دەرچوون لە ئەداى ناسراو، راستكردنەووى ئەو لە رى لادانە.

۴- مەرگەزىيەت برىارەكان لە ناستەكانى كارگيرى سەروو زامنى كەمكردنەووى ھەلەو ترسناكەكانە، ئەمەش بە بەراووردكردنى پىدانى دەرڤەت بۆ ناستەكانى خوارو و ھەر كاتىك كە ھەر لە خۆيانەو زانىارىيەك يا كارزانەكەيان ھەبىت.

۵- مەرگەزىيەت جۆرىك لە لەيەكچوون و پابەندبوون بە سىستەم و رىئەيى و راميارى و ياسا و رىساكان دەستەبەردەكات، ئەووى كە دەتوانىت لە لاىەن ناستەكانى خوارو و پىشيل بكرىت يان پابەندىن پىووى.

ئەمەو لە كاتى بەكارھىنانى مەرگەزىيەت گەلىك شوىنەووى لاووكى خراپى لىدەكەوێتەو لە دەرەنجامى كۆبوونەووى سەرچەم دەسلەتەكان لە لاىەنىكى

لە ژمارەى رابردوودا يەكەم بنەماى رېكخستمان باس كرد كە ئەویش جياكەرەووى رېكخستى بوو، لەم ژمارەيدا بنەماى دوووم باس دەكەين.

دوووم: مەرگەزىيەت Centralization-
مەرگەزىيەت بە واتاى ئاستى بوونى دەسلەتە برىاردان لە لاىەن يەك كەس يان يەك يەكە (كە ھەميشە لە كارگيرى بالا دەبىت)، ئەمەش دەرڤەتەك دەدات بەو كەسەى كە دەسلەتەى لە دەست داىە كە مافو سنورىكى بەرفراوان بە كار بھيئيت لە برىاردان و ھەلس و كەوتەكان. ھەرچى ئەو كەسانەى كە لە ناستەكانى خوارو و نەم دەسلەتەيان نىيە لە بەشدارىكردن لە برىاردان و ھەلس و كەوت.

لێرەدا مەرگەزىيەت وەلامى ئەو پىرسارە سەردەكەيە دەداتەو: لە كووى برىارەكان دەرەكرىن؟ ھەر بۆيە مەرگەزىيەت برىتيە لە كۆكردنەووى دەسلەتە و مافى برىاردان لە پىگەيەكى سەرگرداىەتى بەرز، ناستە نزمەكانى كارگيرى ناتوانيت ھەلويسىتى ھەبىت يان برىار بەدات بە بى گەرانەو بۆ پىگەى سەرگرداىەتى بالا.

ناسينەووى خەوشەكانى مەرگەزىيەت: مەرگەزىيەت كۆمەلىك ناسينەووى ھەبە كە رېكخراوكان دەتوانن دەستەبەرى بكەن، ئەگەر ھاتوو بىانو و باروؤخىك ھەبىت بۆ بەكارھىنانى، گرنگرتىن ناسينەوكانى مەرگەزىيەت ئەمانەن:-

۱- كارگيرى بالا دەتوانيت ھەماھەنگى نىوان يەكە جياوازەكان بكات، ئەمەش دەگەرپتەو بۆ يەكەكان لە كارگيرى بالا كە خاوەن دەسلەتەيكى

زياتر ددريت به هه موو ناسته کانی کارگيري، سه بارت به پلانی ريکخراو و سياسهت و خسته و رينمايي و ياساکانی کارکردن تا کارمندان زياتر هه ست بکه ن به کونترول کردنی نه دای کارمندان.

هاوسه نگی نيوان مهرکه زيهت و لامهرکه زيهت متمان به دکاته سر توانای کارگيري بالا له سر پشکين و دیراسهت کردنی فاکته ره کاریگه ره کان له سر ناستی لامهرکه زيهت که خوی له مان به دهبينيه وه (توانست و پابه ندبوونی کارمندان، قه باره ی ريکخراو، په رت و بلاوی جوگرافي، جوړاو جوړی له به ره هه و خزمهت، گرنگی داهيان، خیرایی له بریاردان).

پيوانه کردنی مهرکه زيهت و لامهرکه زيهت: نه گه ر هاتوو ريگات که و ته ناو به که په کی ريکخستن نه واده توانی نه و هيما يانه بدو زيهت وه که رينمايت دکات بؤ مهرکه زيهت و لامهرکه زيهت! ليږده دته تانين دست نيشانی نه م خالنه بکه ين له سر ناستی مهرکه زيهت و ده کو:

* ناستی به شداری کردن له بریاردان.

* ناستی پيدانی دهسه لات.

* ناستی بریاردان و به شداری کردن کارمندان.

* ناستی به کارهينانی ليژنه و کوبوونه و ده کان. تاو ده کو ناستی به شداری کردن له بریاردان دابه زيت، ناستی پيدانی دهسه لاتيش دابه زيت، ناستی به شداری کردن و به کارهينانی ليژنه و کوبوونه و ده کان دابه زيت، نه مهش هيما په که بؤ بوونی به رزبوونه و ناستی مهرکه زيهت له دهسه لاتي بریاردان.

ستراتيژی و گه يشتن به نامانجی ريکخراو و ده کانچو سه قامگري له بازارو خزمهتی کرپارو فروشیار.

۵- ناسته کانی کارگيري خواره وه زياتر هه ست ده که ن به سه ربه ستی و هه لس و که وت و متمان به زياتر به جوړی ديموکراتی کارکردن و رما مهندي پيشه يی. ليږدها نه و شيوا زانه ی که بؤ نه نجامدانی لامهرکه زيهت ده بيت، گرنگ ترينيان نه مانه ن: ۱- دوو باره دابه شکردنه و دی دهسه لات و به رپرسياريه تی: له ريگای دوو باره و ده سفکردنی پسپوړيه کانی ريکخستن بؤ په که کانی خواره و دی ريکخستن.

۲- پيدانی دهسه لات: له ريگای مه شق پيکردنی به ريو به ران له سر پيدانی به شيک له دهسه لاتيان بؤ ناسته کانی خواره و ده هه روه ها مه شق پيکردنی کارمندان له سر به کارهينانی نه و دهسه لات.

۳- به کارهينانی ليژنه و گروپی کار: که دهسه لاتي زياتر ددريت به م ليژنه و گروپانه له چاره سه رکردنی کيشه کان و جووله کردنیان به خیرایی و له کاتی گونجاو.

۴- کوبوونه و ده کان: مه شق پيکردنی به ريو به ران له سر به کارهينانی کوبوونه وه و ده کو شيوازی ديموکراتی و به شداری کردن له بریاردان يارمه تيدره بؤ هه سترکردنی ناسته کانی خواره و ده بؤ دهسه لاتي لامهرکه زيهت.

۵- به ييزکردنی کرکاران: ناماژه ده کات به زوربوونی تواناو دهسه لاتي کرکاران له نه داو جووله کردن و بریاردان.

۶- زانیاری زياتر: کاتيک که زانیاری

۱- کاروباری داری: که هه لده ستيت به دياريکردنی دهسه لاتي خه رج کردن داری، واژو کردن له سر چه که کان، سنووری خه رجکردنی بؤ هه ر په که په کی ريکخستن.

۲- کاروباری پلانی داری: په ده ستيشانکردنی دهسه لاتي پلانی داری، دابه شکردنی به ماکانی خه رجکردن.

۳- سه پاندنی سزا کان: هه لده ستيت به ده ستيشانکردنی دهسه لاتي نه و که سه ی که ده توائيت سزا به پيښت، له هه ر بارو دو خيک، له گه ل نه و دی که چ قه باره په کی سزا ده بيت پيشبيني بکريت.

۴- پاداشت کردن: دياريکردنی دهسه لاتي نه و که سه ی که پاداشت ددهات، له چ بارو دو خيکيش، چ قه باره په کی که پيوسته بدريت به هاوکاری چ تاکيک ده بيت.

۵- کاروباری کارمندان: هه لده ستيت به ده ستيشانکردنی دهسه لاتي دامه زراندن و به رزکردنه وه و هه لسه نگانندن و هی تر له نه نجامدانه کانی داهاتی مروی.

۶- پلان دانان: دياريکردنی دهسه لاتي نه و که سه ی که هه لده ستيت به دياريکردنی نامانچ و دانانی پلان و پروژه کان و پروگرامی پلان دانان.

۷- کاروباری کرپن: دياريکردنی دهسه لاتي نه و که سه ی که هه لده ستيت به کرپن و به چ قه باره و نخيکيش.

هاوسه نگی نيوان مهرکه زيهت و لامهرکه زيهت:

زور پيداگری کردن له سر مهرکه زيهت ده بيت هه ی خه وش و خرابی که له توانستی به کارهينانی نه و مهرکه زيهت که م ده کاته وه، له سر به ريو به ران پيوسته که هاوسه نگی بکه ن له نيوان به کارهينانی مهرکه زيهت له لايه ک و لامهرکه زيهت له لايه کی تری، ليږده و لامهرکه زيهت تمان بؤ به ديار ده که ویت که پيوسته به دوايدا بچين، به مانای پيدانی دهسه لاتي زورترو مافی بریاردان بؤ ناسته کانی خواره و دی ريکخستن.

لامهرکه زيهت تيش کومه ليک ناسينه وه ده ست به ر ده کات گرنگ ترينيان:

۱- خیرایی زياتر له جووله و بریاردان.

۲- توانای زياتر له سر گونجان له گه ل بارو دوخی ده ور به و گورانکاریه کانی.

۳- گرنگيدانی زياتر و گه رم و گوری له لايه ن ناسته کانی خواره و ده کارمندان ده کانی، چونکه بریاريک دهرده که ن به پله ی په که م پابه نده پيانه وه.

۴- کارگيري بالا کاتی زياتری هه په تاو ده کو گرنگی بدات به کاری تايبه تی پلاندانانی

کردنى دەبیته ھۆی زیان گەیاندن بە باری ئابووری.

۵- کارنەکردن بە گوێرەى ئەو یاساو رێسایانەى کە فەرمانبەر بۆى دارپژراو لە کارو لە ئەنجامیدا دەبیته ھۆی دروست بوونی فەوزایەك لە خزمەتکردن و لە دەرنجامدا دیاردەى خرابى لێدەکەوێتەو.

دووم/ شۆینەواری کۆمەلایەتى:

۱- بەردەوامى کۆنترۆلکردنى یەك کەس لە سەر تاك و کۆمەلگا، ئەگەر ھاتوو فەرمانبەر کارەكەى لە رێگایواستە کردنەو دەست کەوتبوو لە رێگای ھاوێل یا خزمەکانى (دەبینى کە بەرزکردنەو دەو بەردەوامى لە کارەكەى لە سەر ھەمان بنەما دەبیّت).

۲- نایەكسانى دەرفەت لە نیوان ھاوالاتیان بە دەستخستنى خزمەتگوزارى پێویست و درەنگ کەوتنى وەرگرتنى دەبیته ھۆی بەربلای دیاردەى رەشەو و واسیتە کردن و پەنا بردنە بەر کۆمەلەك دیاردە بۆ دەست خستیان.

سییەم/ شۆینەواری کارگيرى:

دانەنانى کەسى شیاو لە شۆینى شیاو، تا شۆیوازەکانى ھەلبژاردن و دەستنیشان کردن و دامەزراندنى فەرمانبەر بە گوێرەى پەسپۆرى بنەماى زانستى و ورد بیّت لەگەل بەر جاو گرتنى ناستى لیھاتووێى و کارزانى ئەو تاکە، کارگيرى ئەو فەرمانگەى بە دوور دەبیّت لە دواخستن و رانەپەراندنى کارى ھاوالاتیان لەوادی دیاریکراو.

دەرنجام و جارەسەرى:

لێردا پێویستە کە کارگيرى کاروبارى

* شۆینەواری جیھیشتنى کارگيرى: لێردا گەلێك شۆینەوار ھەن کە لە ئەنجامى بەردەوام بوونى فەرمانبەر بە جیھیشتنى کارەكەى بەدیار دەکەون، جا چ لە سەر ناستى کارگيرى گشتى بیّت یا لە سەر ناستى فەرمانگەكەى، بە گشتى دیاردەو شۆیوازی جیھیشتنەكەى دەگۆرێت وەك ئەھاتنى فەرمانبەر بۆ شۆینى کارەكەى، یا ھاتنى بەلام خەرىك بوونى بە گالته وگەپکردن لەگەل ھاوێلەکانى، جیھیشتنى نوسینگەكەى شۆینەواری سلبى لێ دەکەوێتەو لە زۆر لایەنى وەك:

یەكەم/ شۆینەواری ئابوورى: دەبینى لە دەرنجامى جیھیشتنى کار کۆمەلەك شۆینەواری سلبى دەبیّت کە بریتىن لە:

۱- بەرزبوونەوێى تیچوونى خزمەت و بارگرانى دروست کردن لە سەر بوودجەى کۆمپانیا یا فەرمانگە بە تیچوونىك بە بى ئەوێ کە ھىچ بەرھەم و خزمەتێكى پێش کەش کردبیّت.

۲- بە فێرۆدانى کات لە ئەنجامى چەند جار دووبارە بوونەوێى سەردانى ھاوالاتى بۆ شۆینى مەبەست و رانەپەراندنى کارەكەى لە کاتى خۆیدا.

۳- ئەوانىنى کۆمپانیا بۆ جیھەجیکردنى پلانى دارپژراو لەوادی دیاریکراوى خۆى کە ھۆکارەكەى دەگەرێتەو بۆ کەمەرخەمى کارگيرى.

۴- لە بەر جاو نەگرتنى بەرژەوێى گشتى و نەپاراستن یا خراب بە کارھێنانى کەل و پەلى فەرمانگە بۆ بەرژەوێى تايبەتى و فەرماوش

پینچەم/ گروگرفتى ھونەرى/ بوونى گرفتى ھونەرى لە کارگيرى لەم چەند خالەدا خۆى دەبینێتەو:

۱- نەبوونى راھێنان بۆ بەرزکردنەوێى ناستى توانای فەرمانبەر.

۲- نەبوونى نامێرو کەل و پەلى پێویست. لێردا دەتوانین ھۆکارەکانى جیھیشتنى کارگيرى لەم چەند خالەى خوارەویدا کورت بکەینەو:

۱- نەبوونى جاودێرى خۆد.

۲- لاوازی راھێنان و پەرەپێدان.

۳- لەبەر چا و نەگرتنى پەسپۆرى لە دامەزراندن لە سەر بنەماى توانست و پابەند بوون.

۴- نەگونجانی مووچە لەگەل ناستى بژێوى و نە بەستەوێى بە ناستى نرخەکانى جیھان.

۵- لاوازی جاودێرى کۆمەلەلەتى یا ھەر نەبوونى.

۶- نەبوونى پلانى سالانە بۆ چاکسازی کارگيرى لە نیو ھەموو یەكە کارگيریەکان.

۷- کەمەرخەمى ھەماھەنگى لە پێناو یەكخستنى كۆشش لە ماوێ قۆناغەکانى کارگيرى بە مەبەستى رێكخستنى كۆشش کۆمەل و قەدەغەکردنى دروست بوونى ھەستىارى لە نیوان فەرمانبەران.

۸- کەم نەکردنەوێى (اجراءات)ى کارگيرى.

۹- دیاردەى خراب بەکارھێنانى دەسەلات لە دژى فەرمانبەران.

۱۰- زۆربوونى رەكابەرى لە نیوان فەرمانبەران لە ھەندىك یەكەى کارگيرى.

۱۱- خراب دابەشکردنى کارمەندان و بەکارنەھێنانى تەواوێتى کە ھۆکارێکە بۆ دروست بوونى بیکارى داپۆشراو (البطالة المقنعة).

بەشى سییەم

م. ھاژە شیروانى

دیاردەکانى جیھیشتنى کارگيرى

ھەلى كار كىردىن

بۇ كار كىردىن
لە گۇقارى
برىار لە
بوارى رىكلامدا
بەريژەي
دياريكراو
كە ھەردوولا
لەسەرى
ريگ دەكەون
پەيوەندى بکە
بەم ژمارانەي
لاي خوارەوہ:
ھەولير
۰۷۵۰۴۴۶۳۲۳۰
سليمانى
۰۷۷۰۲۱۷۸۶۸۲

ريگريگ لەبەردەم پيشكەوتندا

و/ درخشان بهالدين محمد

بەيانىيەك كاتىك كارمەندەكان گەبشتە
بەريۆمەرايەتيەكەيان، تابلىۇ ناگاداريەكانيان
بىنى، ناگاداريەكى گەورە لەسەر نوسرابوو؛
«دوينى ئەو كەسەي كە ھەميشە لە
بەريۆمەرايەتيەكە ريگر بوو لە بەردەم لە پيش
چوونى تۆ ماناوايى لەئيان كىرد! رۆرەسى بەخاك
سپاردنى سەبەي كاتژمير «۱۰» ي سەرلەبەيانى لە
ھۆلى كۆبۇنەوكان بەريۆمە دەجيت».

لە تەواوي بەريۆمەرايەتيەكە باس
باسى ئەو ناگاداريە سەپرو سەمەريە
بوو! ھەمووان لە بىستنى ھەوالى مردنى
ھاوکارىكان ناردەحت بوون، بەلام لەھەمان
كاتدا ھەزيان دەكرد بزەن كەسى ريگر بوو
لەبەرەو پيشچوونى ئەوان ج كەسى بوو.

سەبەي بەيانىيەكەي ھەموو كارمەندەكان
كاتژمير «۱۰» چوون بۇ ھۆلى كۆبۇنەوكان، كەم
كەم نامادەبووان زيادبوون و دەنگى چەپ
ھۆلەكەي داگرت، ھەموو بەيەكدييان دەوت، ئەو
كەسە كى بوو كە ريگر بوو لەبەردەم بەرەو
پيشچوونى ئىمە لە بەريۆمەرايەتيەكە؟ باشتر
كە مرد! لە ھەمان كاتدا كۆمەلەي بىرى تازەو
جۇراو جۇر بۇ سەرگەوتنى خۇيان و ئەوکارانەي
كە ئەيان كىردووە بەميشكىيان دا دەھات و
خۆشال تر دەبوون.

گشت كارمەندەكان لە ريزىكا نامادەبوون تا
يەك يەك بۇ ريزىكاندن بېرۇنە لاي تابووتەكە
بەلام كە دەچوون و سەپرى ناو تابووتەكەيان دەكرد
لەپ سەرسام دەبوون و قەسەيان بۇ ئەدەكرا!
لەناو تابووتەكەدا ئاوينەيەك دائىرابوو، كە
ھەركەس سەپرى ناو تابووتەكەي دەكرد وینەي
خۇي دەبىنى، نوسراوئىكىش بە تابووتەكەو
ھەلواسرابوو تىيدا نووسرابوو: «تەنھا كەسىك
كە دەتوانىت ريگرىت لەبەردەم گەشەو
پيشكەوتنى تۆ كەسىك نىيە جگە لەخودى
خۆت، تۆ تەنھا كەسىكى كە دەتوانىت ژيانەت
بگۆريست و يارمەتى خۆت بەدەست، ژيانى تۆ
بەگۆرينى بەرپرس و دۆست، داپك وياوك،
ھاوسەرى ژيان يان شوينى كاركردنت چاك
نابىت، ژيانى تۆ تەنھا كاتى دەگۆريت كە تۆ
بىر و باوەرە نادروست و ديارىكراوكانى خۆت
بنىيەتە لاوە» سەرچاوە: گەمۇقىت - ۱۵۲.

فەرمانبەرەن بەم كارانەي خوارەوہ
ھەلبىست:

۱- سەرپەرشتى دانانى پلان و پروگرامى
پيويست و چيەجىكردنى برپار و راسپاردەكانى
نەنجومەن.

۲- كار كىردن بۇ كورتكردنەوہي شىوازو
ريگاكانى كار سەرپەرەي ھەماھەنگى و
دابەشكردنى كار لەنيوان ھەموو بەشەكان.

۳- دەستنيشان كىردنى پيويستى فەرمانگە
بە ھىزى كار و سەرپەرشتىكردنى ليكۆلنەوہو
دەراسەتى تايبەت بە وشياري كارگىري و پەرەپيدانى
ھىزى كار و دانانى پروگرامى راھيان.

۴- سەرپەرشتى ھەموو كاروبارە دارايەكان
لە مووچەو بەرزكردنەوہي... ھتد.

۵- سەرپەرشتى كارەكانى پۆستە لە
دەركردەو وەرگرتەي ھەر نوسراوئىكى ھەرمى و
تۆمار كىردنىان لە تۆمارى تايبەت.

۶- دانانى راپورتى تايبەت بە كاروبارى
فەرمانبەرەن ماوہ ماوہ.

۷- سەرپەرشتى كارەكانى كرىن و
چاككردنەوہو نەنجامدانىان لە ريگاي (بەشو
يەكەكانى تايبەت بە كاروبارى فەرمانبەرەن و
راھيان، پەيوەندى و كاروبارى گشتى، كرىن و
گەنجىنە، بەشى دارايى و ژمىريارى).

گرنگرتين چارەسەرى ئەم دياردەيەش لەم
چەند خالەي خوارەوہ خۆي دەبىيەتەوہ:

۱- لە سەر فەرمانبەر پيويستە كە ئەو
كارە كە لە سەرپەتەي بە چاكي و ريگ وپيكي و
بە وردى و دەست پاكى و ئەمانەتەوہ
راپيەرييت.

۲- تەرخان كىردنى كاتى دەوامى ھەرمى بۇ
نەنجامدانى ئەو كارەي لە سەرپەتەي.

۳- بە گۆيرەي ئەو پاساو ريساو
سىستەمانەي بۇي داريژراوہ لە كار، كاريان لە
سەر بكت.

۴- ھاوكارى و ھەماھەنگى لەگەل ھاوہلانى
ژوورەكەي و يەكەكانى تىرى فەرمانگەي كار
ئاسانى دروست دەكات لە رايى كىردنى مامەلەي
ھاوالتيان.

۵- ھەرامۇش نەكردن و دوانەخستنى ئەركەكانى
رۆژ بە رۆژ و لە وادەي ديارىكراو خۇيدا.

لە كۆتاييدا ئەوئەندە دەليم كە پيويستە لە
سەر ئىمەي تاكى كوردپش كە دلسۆزانە ترو
كارامە ترو ئەو كارانە راپەريين كە لە سەر
شانمانە، چونكە پيشكەوتنى ولاتەكەمان بەندە
بە ھەست كىردنمان بە بەرپرسىاريەتەي بەرامبەر
ھاوالتيان و حكومەت و لە كۆتاييدا ئاستى
پيشكەوتن و پەرەپيدان بەرەو ئەو ئاراستەيە
دەبەين كە ولاتانى پيشكەوتو بىي گەشتوون.

سەرۋىك ۋە كارمەندىن لە كاردا

ئاۋات جمال

سەرۋىكى كار:

چۈنۋادىدەكەيت كارمەندىمەن گروتىنيان
بەرزىت؟

لېرەدا مەبەستەم لە ھىشار خستەن سەر
كارمەندىمەن نىيە، بەلكو پىۋىستە ۋايان لى
بەكەيت ھەمىشە چوستو چالاك بىن ۋە يەردەوام
لە جىبە جىكىردى كارمەندىن دابىن، لە ھەمان
كاتدا چۈن پى داگرىت لە سەريان.

جا گەر تۇ خاۋەن كارىۋى چى دەكەي
لەگەل ھەرمەنەرمەندىمەن؟ ج رىگەيەك
دەگرىتەبەر بۇ بەرزىكەندەۋە ئاستى
نەنجامدانى باشترىن كارى كارگوزارمەندىمەن
تا بەگەيتە بەدەست ھىنانى بەرزىترىن پەلەي
سەرگەۋەن؟

گەر بۇ ساتىكىش بىت بىيەنە خەيالى
خۇت كە تۇ نىمپراتۇرى كارىت، جا ئەۋ ياسا
راسستانە كامەن كە دەپان گرىتە بەر تا ئەۋ
نىمپراتۇرىتە پى بەرپۇە بەرىت؟

چاۋت بىنۋەنە ئەم نىمپراتۇرىتە لە
خەيالىتە دابىنى، ئايا چەمكىكى دىيارىكاراۋ
ھەيە بۇ سەرگەۋەننى زىاتر؟

نەمەش رىۋشۋىن ۋە بىنەماي ئەم
نىمپراتۇرىتەيە:

ھەلبىزاردى راستەقەنە بۇ ھەر يەكەك لە

سەرۋىك كارمەندەكان:

ھەستىكردن يە بەختىارى لەكاردا
سەرچاۋە دەگرى لە ھەلبىزاردى راست بۇ
ھەريەكى لەسەرۋىك دەستو پىۋەندەكان، ئەۋ
سىفەتەنەي كە دەبىت لە دەستو پىۋەندەكاندا
ھەبىت:

- تۋاناي ھىرېۋون.

- ئامادەي بۇ ھىرېرگەندى كەسانى تر.

- تۋاناي پاراستنى شۋىنكارى ھەبىت كە
كارى تيا نەنجام دەدا، بەباشىش لىۋەي بىۋى.
- خاۋەننى روۋىەكى خۇش ۋىك ۋىك
بىت:

- تۋاناي چارمەسەرگەندى ئەۋ كىشانەي
ھەبىت كە روۋىەروۋى دەبىتەۋە.

گرنگى بەختىارى.....

- خۇت بە گەۋە مەزانە: چۈن
ھەنسۋەكەۋت دەكەيت گەر زوۋ چوۋىتە
سەركارو بىنېت ئامېرىكى كۆمپىۋتەر دىار
نىيە كە كۆمپانىيەكە ھەيەتى، ئايا پۇلىسى
لى ئاگادار دەكەيت تا ئەۋىش بە رۇلى خۇي
ھەلسىت لە لىكۆلىنەۋە؟ پىرسىارو ۋەلام
ئاراستەي ھەرمەنەبەران دەكەيت تا پەنجەي
تاۋان بىخەنە سەر كەسىكى دىيارىكاراۋ؟
يان گرىمان دۋاي ئەۋەي چوۋىتە سەر

كارمەكت يەكەك لە ھەرمەنەبەرمەندىمەن دەست
لەكار كىشانەۋەي خۇي پىشكەش كەردى....
چى دەكەيت؟

ئايا دەتۋاننى ھەرمەنەبەرىكى تر
دابەزىنېت، بەلام ئەمە زۇرتەر دەكەۋىت
لەسەرت لە جىياتى نرخی پارەي ئەۋ
كۆمپىۋتەرەي كە بىز بوۋە.... بەلام لەم
چاردا ناتۋاننى ھىچ رى شۋىنكى لىكۆلىنەۋە
بىگرىتە بەر....!!

كار ۋاناکرى لەبەرنەۋە لوت بەرزى مەبە لە
ھەلسۋەكەۋتە لەئاست ھەرمەنەبەرمەندىمەن،
رىيان بى بەدەكە ھەست بە دىنپايى بگەن ۋە
كە تۇ كارت بەۋانە، ۋامامەلەيان لەگەلدا بەكە
كە ئەۋان سەرچاۋەيەكەن ناتۋاننى بى ئەۋان
ھەلكەي. ھەروا بە ئاساننى ناتۋاننى دەست
بەردارىان بىت.

تۇ فرۇشيار بە:

ھەرمەنەبەرمەندىمەن مەفرۇشە، بەلكو تۇ
تەنھا كالاكانت دەفرۇشى نەمەش كارى تۋىە
ھەمىشە ۋادەروان كە يەكەك دىت بۇ بەدەست
ھىنانى كارىك لاي تۇ بۇ ھەرمەنىك ئەۋ بە
فرۇشيار بىزانى كۆمپانىيەكەش بە كرپار كە
كۆمپانىيەكەش لە رىگەي ئاگادار كەندەۋەي
خۇيەۋە ھەلدەسىت بە ئاشكرىكەندى

كارگىسى وابكە تەنانت با ڧەرمانبەرگان
بتوان وەلامى ئەم پەرسىارە بىدەنەو.

- ھەول بىدە ھاوگىشە قورسەكە بەجى
بىنى:

وزە = ديارىكردى گىرنگى پاداشت و خەلات
لە كاتى بەنەنجام گەپاندىنى كارگى وەك
ھاندانىكى مەنەو.

جا كارگىرى ھەنەر و زانستە، پىويستە
بەخشندە بىت لەگەل ڧەرمانبەرانت.

- لەكاتى پىويست دا وزمىان بىكەرەو بە
بەردا:

چ ڧەرمانبەر يان كىركار لە ھەر بوارىكى
كارەكاندا ھەر وەكو پاتىرى وان، لە كاتىكەو
بۇ كاتىكى تر پىويستىيان بە شەخىن كىرەنەو
ھەيە، چونكە ئەوانىش دووچارى بى تاقەتى و
بىزارى و ھىلاكى دەبن لە ئەنجامى رۆيشتى
ژيانى رۆژانەو، جابۇ بەتال كىرەنەو
ئەوانرەختەيەيان پىويستىيان بەشەخىن
كىرەنەو ھىجابى ھەيە بە بەردەوامى...
بەريوشوئە زىرەكەكانت... ھەمىشە ھەول
بىدە ورمىان بەرز بى!

- دابىن كىردى نارامى:

ھەندى ئىمتىيازاتى كۆمەلەيتى بىدە
بەكارمەندەكانت، وەك دانانى سىندوقىك بۇ
پىشكەشكردى يارمەتى و كۆمەك بۇ يان بە
تايبەتى لە كاتى ژن ھىنان و مردن و لەدايك
بىوون... ھتە، سەرەراى پىشكەشكردى
خزمەتگوزارى بۇ خۇيان و خىزانىيان لە بوارى
پەرەردەو تەندروستىيەو.

- گەشەكردى گپانى خىزانى:

ئەو ھى گە رۆلىكى گىرنگ دەبىنى لە
ھەموو كۆمپانىياو دامەزراو كەيدا ئەومىە كە
پەيۋەندى نىۋان تاكەكانى ئەو كارمەندانە
لە رووى كۆمەلەيتىيەو بۇ گەشەكردى
پەيۋەندىيەكى رۆحى لە نىۋانىندا، ئەويش
خۇى دەبىنىيەو لە: ناھەنگ گىران- رىكخستى
سەيران و گەشت و گوزار- ناھەنگ گىران بە
بۇنەى جىياچىاۋ وەك جەزئەكان... ھتە.

- پەيۋەندى سەرۋك بە دەست و
پىۋەندەكانىەو:

دەبى پەيۋەندىيەكى ھەمىشەيى و بەردەوام
ھەبى لە نىۋان سەرۋك و كارمەندەكانىدا،
ئەو ھى زىاتر ئەم ئەركى دەكەيۋتە ئەستۇ
لىنى بەرپەرسىارە ئەويش خاۋەنى كار يان
بەريۋەسەر لە رىگى پتەوكردى پەيۋەندى
نىۋان ڧەرمانبەرانتا پىشتىگىريان لەھەموو
ھەۋالىكدا كە پىي دەگا لەبارەى رووبەر و
بوونەو كۆمپانىياكە چ لە سوود يان قازانچ
دا، دەبى ناگادارىيان بكتەو و لەو كارانەى
ئەنجامىيان داۋە بەرامبەرەكەسانى تر.

دەگەيەنىت « كىرپار ھەمىشە لەسەر ھەقە»،
چونكە تۇ دلى كىرپار رازى دەكەيت ماناى وايە
رىژەى كىرپىن بەرزەكەيتەو و لە ئەنجامدا
سەرەكەوتنى كارەكەتە. ئەمجارمىان ەمىلى
تۇ (ڧەرمانبەر)ەكەتە.

جا ھەرچەندە ڧەرمانبەرەكەت بەختىار
بىت ئەوئەندەش رازىيە، بەم شىۋەيە كار زىاتر
دەكرى.

كەواتە تۇ رىكخەرى كارى دەبىت نەخشە و
پلانى وادابىنى وەك پۇشاگى چۆن بسازى
بەھىندە پىداۋىستىيەكانىيان، لەھەمان
كاتدا جۆرە رووبەر و بوونەو ەك پۇشاگىنى
كە ناچارىن بەدەمتەو بىن، لە ھەمان كاتدا
بايەخدان بە پەلە جىاۋازەكان، دابىنكردى
سەربەخۇيىيان... ھتە.

دانانى نەخشەى كاركردى:

گۆرەپانى كاركردى وەك (پىشپىركىي
ماراسۇن) وايە، ئەگەر خۆت پىش وەخت
چاك ئامادە نەكردىت ئەو زەرەمەندىت
لە ئەنجامدا مسۆگەرە، بۇيە پىويستە
بەرنامەرىژى و ئەنجامەكانى كار دىيارى
بكرىن.

ھەرۋەھا ھەنەنگاندىنى ئەو بەرنامەيە لە
كاتىكەو بۇ كاتىكى تر تا بزانى تا چ ئاستىك
ڧەرمانبەرەكانت پىۋەى پايەندىن، بەپىي ئەو
داتاۋ زانىيارىانەى كە لەلات دەست دەكەيۋت
يان ھەيە، چ بەدەمى يان نووسراۋى ڧەرمى
يان نافەرمى.

- ئاستى لىپرسراۋى دىيارى بىكە:

لەگەل بوونى ئازادى بۇ ھەريەكى
لەڧەرمانبەرەكانت ئەم ئاست ئەو پىريارەنى كە
دەردەجىت بۇيان بەلام لەھەمان كاتىش دا
ئەو لىپرسراۋىيە سىنوردارە، جا پىريارىكى
تايبەت بە كارە گەورەكان، كە كارىگەرى بە
شىۋەيەكى بەرچاۋ دەبىت لەم بواردە جەلەو
كارو ڧەرمان بەدەست بەريۋەسەر يان خاۋەن
كاربىت، راستە ڧەرمانبەر ئازادى ھەيە لە
سىنورى كارەكەيدا ئەو پەرى راي خۇى ھەيە
بە رەھايى لەسەر دەركردى پىرياردا، بەلام
ئەم جۆرە ئازادىش پەلەبەندە.

- بىا ڧەرمانبەرەكانت ھەست بە بايەخىيان
بىكەن:

ھەمىشە خاۋەن كارەكان لەم خالەدا
رادەكەن و لىي نىزىك ناكەنەو بەشۋىيىكى
تاپۇى دىزان و قەسى لەسەر ناكەن، باشە بۇجى
واناكەى كە ڧەرمانبەرەكانت وا ھەست بىكەن
كە ئەوان جىگەى بايەخى تۇن؟ ھەرگىز خۆت
وا دامەنى كە تۇ ناتۋانى وەلامى ئەم پەرسىارە
بەدەيتەو، يان تۋانات نىيە بەسەرەيدا، كە ئەو
ڧەرمانبەرەكانت جىگەى رىزو گىرنگى تۇن.

پىداۋىستىيەكانى وەك ڧەرمانىك لەم كاتەدا
(ڧرۇشپار) (پىشكەشكار) لىھاتەو ەكانى خۇى
دەخاتە روو لەلايەن ئەم كۆمپانىيەو
كە ھەلدەسەيت بە دەورى (كىرپار)، ئەم
بىروبوچۋانە بگۆرە، جا پىويستە ئال وگۆر
بكرى (پىچەوانەى دەورەكان) لەبرى ئەو ھى
ھاۋرىكانت لەدەست بەدى يان بىچن بۇ لايان.
- مامەلەى خراب لەگەل ڧەرمانبەرەكانت
مەكە:

جۆرى مامەلە كىرەت لەگەل ڧەرمانبەرەكانت
بەشۋىۋىيىكى رىك وپىك بىت، بەشۋىۋەيەك
بگۆنچى لەگەل سەرەتايى ترين ئەم شتانەى
كەپىويستە كارەكانى پىي بەريۋە دەجى.
مامەلەى باش ڧەرمانبەرەكانت بەختىار دەكات
ئەويش رەنگ دەداتەو لەگەل كىرپارەكاندا كە
كىلىلى سوودو قازانچى ھەر دامەزراۋەيەكە.
- گوى لەڧەرمانبەرەكانت بىگرە:

رىگە بىدە بە ھەر ڧەرمانبەرەكانت كە
دەريارەى كىشەكانى لەكارەكەيدا ھەيەتى
باڧسە بىكات، بوارىشى پى بىدە بۇ دۆزىنەو ھى
رىگاچارەى كىشەكان. دىكتاتۋرى مەنۋىيە
لەدەركردى پىريارەكانتدا بەپى موناڧەشە.

گەر لاي ئەو ڧەرمانبەرە رىگەچارەى لا
نەبوو، ئەم لەئەنجامدا كاركردىكى زۇر بۇ
ماۋىيەكى دىرپۇ شازمەزايەكى چاكى لادروست
دەبىت لە كارەكەيدا.

بۇ زىاتر جۆنەيتى مامەلەكردى لەگەل
سەرۋكى كارگى قورس:

- دواى بىنەماى ئالتۇنى مەكەو:
ئەم بىنەمايە ھەرۋەكو لەمناپىيەو
ڧىرى بووين (بەشۋىۋەيە ئەوان مامەلەمان
لەگەلدا دەكەن ئىمەش بەھەمان شىۋەى ئەوان
مامەلەيان لەگەلدا دەكەن) بەگرتەبەرەمان
بۆنەم بىنەمايە وەك ئەو ەواپە گىرمان ئەوان
چيان دەوى ئىمەش ئەو ەمان بۆيت، بەلام ئەمە
راست نىيە لەزۇر كاتدا، سەرەتا با پەرسپارىيان
لى بىكەن ئەو ەكەدىيەنەو پاشان ھەلدەين
جى بەجىيى بىكەن.

- واپان لى بىكە ھەست بە لىپرسراۋىتى بىكەن:
ڧەرمانبەرەكانت جىاۋازن، ھەندىكىيان وا
كارەكانى خۇيان ئەنجام دەدەن كە لەناخىيان
دا ھەستىكى لىپرسراۋىيان تىدايە، بە بى
گەرەنەو ھى بۇ خاۋەن كار، بەلكو كارى زۇر و
زۇرتر دەكەن بە بى دەركردى رىنەماي
بۇيان، بۇ ئەم جۆرانە سەربەستىيان پى
بىدە با بە نازمۋوى خۇيان كارەكانىيان بە
ئەنجام بگەيەن، چونكە سەرەكەوتنى خۇيان و
كارەكەى تۇشى تىدايە.

- پىداكرتەو لە كىرپارەكان:
ئەمە ھەمىشە ئەم دەستەۋازىيە

ويستى كۆنترۇل كردىڭ چەندە؟

كە پىشكەكانى ھازانچى خىرايان ھەيە؟

☐ بەلى ☐ نازانم ☐ نەخىر

۱۱- ئايا نامازۇو نىشانەكانى رېنمايى
ھاتوجۇ پىشت گوى دەخەيت؟

☐ بەلى ☐ نازانم ☐ نەخىر

۱۲- كاتىك كە پىشردوى رېگەيەك دەكەيت
گرفت دەورۇيىنى لەبەردەم ئەم رېگەيەدا؟

☐ بەلى ☐ نازانم ☐ نەخىر

۱۳- ئەو بىرورايانەي كە پىچەوانەي
بىروراي تۇن تورمت دەكەن؟

☐ بەلى ☐ نازانم ☐ نەخىر

۱۵- پىت وايە رەگەزى خۆت زىرەكتە لە
رەگەزى بەرامبەر؟

☐ بەلى ☐ نازانم ☐ نەخىر

۱۶- پىت وايە تۇ زىرەكتى لە كەسانى
تر؟

☐ بەلى ☐ نازانم ☐ نەخىر

ئىستاش ئەو ژمارانە كۆبەرمودە كە بە
دەستت ھىناو؟

كەسىكى ھىمەن و لە سەرخۇيت.	(۴-۰)
كەسىكىت بە روانىنىكى ئاسان و دور لە بە كىشە كردن دەروانىتە رووداودەكان.	(۵-۸)
كەسىكى بى خەم و پەژارەيت.	(۹-۱۲)
ويستى كۆنترۇلكردن لە پلەيەكى مام ناومند دايە.	(۱۳-۱۷)
ويستى كۆنترۇلكردن لە سەرووى ناومندە.	(۱۸-۲۱)
ويستى كۆنترۇلكردن بۆتە خوليات.	(۲۲-۲۵)
بە رادەيەكى زۆر خوليايى ويستى كۆنترۇلكردن ھەيە.	(۲۶-۳۰)

سەرجاۋە/ البورد العربى لىھارات التعلیم

۴- لەكاتى سەپەرگردنى بەرنامەيەكى
تەلەفزیۋنى پىت وايە تۇ باشتر لە
پىشكەشكارەكە دەتوانى پىشكەشى بگەيت؟

☐ بەلى ☐ نازانم ☐ نەخىر

۵- ھەزدەكەيت سەپەررشتى رى و رەسم و
بۆنە كۆمەلەيەتيەكان بگەيت؟

☐ بەلى ☐ نازانم ☐ نەخىر

۶- ئايا رقت لە نەرىت و رىسا
كۆمەلەيەتيەكان دەبىتەو؟

☐ بەلى ☐ نازانم ☐ نەخىر

۷- ئايا رقت لە بىروبۇچونى كەسانى تر
دەبىتەو؟

☐ بەلى ☐ نازانم ☐ نەخىر

۸- ئايا پىت خۆشە كاروبار تەنھا بەو
شىۋەيە پىت كە تۇ دەتەوئىت؟

☐ بەلى ☐ نازانم ☐ نەخىر

۹- ئايا لە كاتى گەفتوگۆكردندا وشەي زىر
بەكار دىنىت؟

☐ بەلى ☐ نازانم ☐ نەخىر

۱۰- ئايا بارەدوبولت لەو پىرۇژەيە بەكاردەيە

بۆنەمەي بزانىت ويستى كۆنترۇل كردن
بىو رووداۋەكانى دەوروبەرت لە ج پلەيەك
دايە. بۇردى غەرمى بىو كارامەيى فېرگردن
ھەلساۋە بە دارشتى چەند پرسىيارىك
پالېشت بە بىنەما زانستىيەكان لە بوارى
بەيۋەندىيە مەۋقايەتيەكان، تۇش بىمەرمو
بە تافىكرەنەمەي خۆت بىو ئەمەي بزانىت
تاجەندە رات لە رادەي ويستى كۆنترۇل كردن
ھەيە، سەرمەتا پرسىيارەكان بە وردى بخويئەمەو
بىو ۋەلامى ھەر پرسىيارىك:

بەلى	نەخىر	نازانم
ژمارە (۲) دابىنى	ژمارە (۱) دابىنى	ژمارە (۰) دابىنى

۱- ئايا زوو تۈرە دەبىت؟

☐ بەلى ☐ نازانم ☐ نەخىر

۲- ئايا ئەو دەردەبىرەيت كە لە ناختدایە؟
نەگەر چى دەربىرىنى بىيئە ھوى تۈرەكردنى
نەوانى تر؟

☐ بەلى ☐ نازانم ☐ نەخىر

۳- ھەزدەكەيت خەلكى ناپەرحەت (احراج)
بگەيت؟

☐ بەلى ☐ نازانم ☐ نەخىر

باشترىت شىۋازى كاركىرى

نا/ غومەر عەبدولقادر

لەۋى كە فەرمانبەرلەر بە باشى لە رېنەمىي و داخووزىيەكانت تېگەشتوون، ھەروەھا لە رېرەۋى بەرپەۋەتچىۋەنى كارەگەۋە ھەستىكرىن بەرپەۋەتچى گرتەنەمەرى رېۋشۋېنى چاڭكارى و گۇرانتارى دەرەكەۋەت.

۸- ھاۋكارى خەلىكى پەكە لە بەجىيەننى كارەكانىندا،

چەند دىتوانىست بە ھەۋل و كۆشەكانت بەشدارى پەكە لە ئاستىكرىن كاروبارى خەلىكىدا، چا نەمەش لە ميانە بەدەستىستى دەرەمەتى زىادەدا بىت يان چارەسەركرىن كېشە و گرتەكانىندا بىت پاخود بەدەرىيىنى گۇزارىشكى ھاندەرەنە بىت. ھەر دەرەرىيىنى ئەرەنى (پاجابى) لەسەر ئەۋ كارەى كە فەرمانبەرەك بەشىۋەتچى جىۋاۋز نەنجامى دىدات و لەمەر كات و ساتىكىدا بىت جىۋاۋزىيەكى راستەقىنە لى فەرمانبەرلەر بەدى دىنىت.

۹- سەرنجى كارە نەنجامدەرەۋەكان بەدە، ھەرگاتىلىك كارىكى گرىنگ نەنجامدەرە پاخود پەرۋەشەك كۇتالى پېھات پان ئامانچىك بەدەرىيەر، ئەمانە و گىيانى ھەستىكرىن بە نەنجامدانى كارەكە بۇ ھەموۋان روۋنەكرەۋە، بەم كارەش ھەستىكرىن بەسەرەكەۋەت و گەشەكرىن و شانازى و گىيانى پەكەۋە كاركرىن پەرە دەسىنىت.

۱۰- خەمخۇرو بە پەرۋەشە بۇ فەرمانبەرەكانت، دىنپا بە نەنجامدانى كارەكانى داھاتوۋ بەندە لەسەر فەرمانبەرەكانت، ھەۋلەد بە باشى لە ھەرىمەكىيان تېگەشەت و نەركەكانىش بەرپەۋەتچى تۈنابان دىمەش پەكە بەسەرەكاندا. بەشىۋەتچى بەرەدەۋام كۆشش پەكە بۇ باشترىكرىن روۋشى كاركرىن لەسەر ئاستى دامەزراۋەكەت بەگەشتى، بەشىۋەتچى تايەشش گرتەكانت بە ئامانچەكان و دەرەۋەشەۋە پەشەيەكان بۇ فەرمانبەرەكانت

بەشەرەۋە

سەرچاۋە: نشرة (النخبة الادارية) العدد: ۱

سەرسۇرمانە كە بەئاسانى كەسانى تر والېكەمەت بەرەرسارىتى لە نەستۇ بگرن.

۴- باشترىن كەس دابەمەزىنە،

ھەروا بەئاسانى جىگەرەۋەتچى نىيە بۇ كەسانى بە ھەردەرەۋە لېھاتوۋ. بە لەمەرچاۋەكرىن تۈنابى كارگىرىيان ئەۋە خاۋەن داھىيان بە ھەردەرەۋەكە زىاتر بەرھەم دەقىن لەۋ كەسانەى كە خاۋەنى كارەمەنى و لېھاتوۋىيەكى كەمەن. لە كۇتايىدا «ئەۋە سەرچاۋەى مەۋىسى دامەزراۋەكەمە كە ئاستى بەجىيەنن (الادە) دىارەدەكانت».

۵- سەرنجى بۇ بەرنامەكانت دابىنى،

ھەمەشە كۆمەلىك كاروبارى گرىنگ و زۇر ھەم كە پەۋەستە نەنجاميان بەدەت، بەلام رېۋەى دەرەمەتەكانى دامەزراۋەكەت تا نەندەزەمەكە، زۇرچاۋ تۈنابى كارەمەندەكانت كەمەترە لەۋەى كە بىتۈن كاروبارەكان بەباشى نەنجام بەدەن. بۇيە ھەۋلەن بۇ نەنجامدانى چەند كاروبارىك لەمەك كاتدا وادەكەت كە كارۋالاكەيەك بىتە ھۇى پەكەستى كارۋالاكەيەكى تر، لە كۇتايىدا ھىچ كارىك بەشىۋەتچى باش نەنجام نادىت.

۶- بە باشى بزانە دىتەۋەت چى بەدەرىيەنىت؟ لە نەپوۋنى ئامانچىكى روۋن و ئاشكارا رېنەمىي و نەركەكان دىنە كارىكى لىل و ناتەۋاۋ و سەرەقاۋ دەرۋازە ھەلەكان و كۇتايە داخراۋەكانىش دىنە كارىكى سەۋەتچى، ھەربۇيە لەمەۋە پەشەيىنى دىكرىت كە لەمەرەمەس كاركرىننىكى زۇردا دەرەنجامەكى كەم بەدەست بەرپەۋەتچى. نىز لېرەۋە تەنەست بەپەردەۋەكرىن كەسانى لېۋەشەۋە بە ھەردەرەش ئاتوانىت بىرۋەكە نەندەشەكانت بەخۇنىتەۋە.

۷- لەزىك كارەكەت بەنەمەۋە،

راپۇرتى چۇنىتى نەنجامدانى كارۋ بەدەرىيەننى بەشىۋەتچى بەرنامەرىڭ دىارەمەكى دىگەنە. بەشۋەتچى نەنجامدانى كارەكاندا بىرۋ تا دىنپاينىت

زۇر رېنەمىي و ئامۇزگارى ھەم بۇ ئەۋ بەرپەۋەتچى كە كۆشش دىگەن تا كارەكانيان بە باشترىن شىۋە نەنجام بەدەن. لېرەدا پەسلى (۱۰) تەكنىكى كارگىرى دىگەن كە بەرپەۋەتچى والېدەكەن زىاترەۋەكرىننىت لە بەرەمەس گۇرانتارىيەكاندا، سەرەۋى ئەۋەى كە ھىچ رۇچۋەنىك لەم تەكنىكاندا نىيە، تەنە ئەۋە نەبىت كە بەرپەۋەتچى سەرەۋەتچى لەۋەنى دى جىادەكەتەۋە.

۱- بەشىۋەتچى سەۋەتچى ھەلەۋەكەت پەكە، با ھەۋەلەكانت پەنە شىتىكى دىگەن و ئاۋازەۋ سەرەۋەتچى پەكەن. بىگومان ھەندى شىۋازى كارگىرى باشترىن لە ھەندىكى ترىان، زۇرەمان لاساى كەمەۋەكەسى خراپىن تەنەست نەگەر ھەۋەلىش بەدەت لاساى باشترىن پەكەتەۋە پەۋەستە دىكر بەۋە پەكەت كە ئەۋە بۇ نىيە تەنە ھەۋەلىكەرىيە، ئەمەش ئەۋە ناگۇرەت كە ئەۋ ھەلەۋەكەت و رەقتارە ھەلەۋەلىرىت و ھەۋەلىن لىدەكەت كەبۇ تۇ گۇنەۋان و زىاتر ئاسۋەت دىگەن.

۲- ۋەدەنە بە دۇزەۋەى خالە بەھىزەكانت، ھەۋەۋ خەلىكى خالى لاۋازەن ھەۋە بىگومان پەۋەستە لەسەرەمان كە ھەۋەلىدەن بۇ نەمەشترىن سەرىنەۋەپان، گۇرانتارىكرىن ئارامگىرى و پەۋەدەرىيە تەنە بە لەسەرەۋەى و ھەۋەلى و پەكەۋەش گەۋە پەدەپەت.

۳- كەسانى تر بەكارپەنە،

مەۋەى ئاناساى ناپىتە پەشەمەكى كارگىرى باش و سەرەۋەتچى. ئەۋ كاروبارەنى كە دىدەت بەشىۋەتچى باش نەنجام بەدەن پەشەۋە بە كارەمەندە بە ھەردەرەۋە لېھاتوۋەكان و گۇرانتارىيە بۇ تېپىنى ئامۇزگارىيەكانيان پان ھاۋكارى لە دۇست و ھاۋرىيان ۋەگەرە نەگەر ھەزەت تەد كەسانى تر بەشدارەت پەكەن، ئەۋەش بەشىۋەتچى جىي

مېروولەو بەرپۈمەبىردن!!

۹/۴ / بېگەرد ھەمۇر

وردىبىن لەخەرجىيەكاندا بۇ دۆزىنەۋەى چارسەرى گونجاي كىشەكە.

دوای لىكۆلىنەۋەى وردىبىنى كە سى مانگى خاياند كوندە پەپوۋەكە ھەستا بە بەرزكردنەۋەى راپۇرتىكى گرنگ كە باسى لەۋە دەكرد بەشەكە زۆر لە رادەى خۇى گەورەترە لەبوۋنى ھەرمانبەردا، واتە ژمارەى ھەرمانبەردەكان بۇ ئەۋ بەشە زۆرن و بەشەكەيان پىۋىستى بەۋ ژمارە زۆرە لە كارمەندان نىيە!!

واتە پىۋىست بەۋە دەكات رىژەى ھەرمانبەران كەم بكىتەۋە...

بە بۆچۈنى تۆ يەكەم ھەرمانبەر كە شىرەكە ھەلدەستى بەلابردنى لەسەركار كىيە؟

مېروولەكە؟ سىسرەكەكە؟ جالجالۆكەكە؟ مېشەكە؟ كۈللە يان كۈندەپەپوۋەكە؟

بېگومان ھەرمانبەرى لەسەركار لابراۋ مېروولەكە دەبىت، بەۋەى كەمتەرخەمى و كەمۈكورتى و باش كار نەكردن دوای گۇرانكارى لەسىستەمى كاركردندا.

دەتوانىن بلىين، كەسى چالاك و سەرگەۋتوۋ ئەۋ كەسەيە كە بتوانىت بەھەمان چوست و چالاكى و لىپرانەۋەى وزەۋى توانى بختەگەر ھەرچەند گۇران لە شوين يان پلە و ژىنگەى كارەكەيدا روۋىدات، نەۋەك لەسەرمتادا چالاك بىت و پاش گۇرانى كارەكانى ساردى روۋى تى بكات و نەتوانى لەگەل سروشى كارو كەسايەتتەيەكانى كارەكەيدا خۇى بگۈنجىنىت، كەۋاتە پىۋىستە مرۇف دق بە پەك شىۋازى كاركردنەۋەى نەگىت و ھەمىشە لەگەل گۇرانكارىيەكاندا خۇى بگۈنجىنى و چالاكى و بەرھەمى لە پەۋدا بىت. سەرچاۋە/ ئىنتەرنىت.

مېروولەى جالاكىش كە كارەكانى بەۋەپەرى لىپاتوۋىي بەجى دەھىنا، پىي خۇش بوۋ نازادانەۋى بى سەرپەرشتىار و سانسۇر كارەكانى جىبەجى بكات، دلخۇش نەبوۋ بەۋ گۇرانكارىيەكە رەۋىيان دا، پەمەى زۆر لە سىستەمى نوى و كۆپۈنەۋەكان دەپوۋە ھۇى لە دەستدانى كاتى پىۋىست بۇ بەرپۈمەبىردنى كارەكان بىزارىيان كىردوۋ نەۋەش بوۋە ماپەى ساردىبوۋنەۋەى گرنگى نەدان بە باش بەرپۈمەچوۋنى كارۋەفرمان، لىرەدا شىرى بەرپەرس ھەستى بە بوۋنى كىشەيەك كىردوۋ وىستى ئالىيەتى كارەكان لە بەشەكەدا بگۇرى. ھەستا بە پىشكەشكردنى ئەۋ پلە و پاپەيە بە كۈللەيەكى شارمزا لەبۋارى گەشەسەندى بەرپۈمەبەرايەتى، پاش دەست بەكاربوۋنى يەكەم بىرپارى بىرتى بوۋ لە كرپنى كەلۋەپەلى نوى و ھەرش بۇ ھەۋانەۋەى ھەرمانبەردەكان، ھەروەھا كرپنى كۆمىپۈتەرلىك و دانانى يارىدەدەرلىك كە پىشتر كارى لەگەل كىردوۋ، بۇ يارمەتيدانى لە دانانى ستراتىژىيەتى گەشەۋ دانانى بودجەدا...

ئەۋ بەشەى كە مېروولەكە كارى تىدا دەكرد بوۋە بەشىكى خەمناك و ھىچ پىكەنىن و خۇشى تىدا بەدى نەدەكراۋ نائۈمىدى و بى ھىۋايى بالى كىشابوۋ بەسەريا. لىرەدا سىسرەكەكە ھاتە لاى شىرو پىشنىيارى لىكۆلىنەۋەى لە ژىنگەى كارەكەدا كىرد. دوای چاۋ پىداخشاندىن و لىكۆلىنەۋەى شىر بۆى دەركەۋت بىرى تىچۈنەكان لە جارانى پىشۋودا زۆر كەمتر بوۋن ۋەك لە تىچۈنەكانى ئىستادا، بۇيە پىۋىست بەۋە دەكات كەمكردنەۋەى لە خەرجىيەكەدا بكىت، بۇ ئەم كارەش ھەستا بە دامەزاندنى كۈندەپەپوۋەك ۋەك راۋىژكارى بەرپۈمەبىردن و

ھەمۇو رۆژلىك مېروولەيەكى بچوۋك زۆر بە گورچ و گۆلىيەۋە بەرەۋ كارەكەى بەرپى دەكەۋت و پىش ھەمۇو ئەۋانى تر دەكەۋت، بەۋەپەرى دل خۇشى و ئاسوۋدەيەۋە بەرھەمىكى باشى بەدەست دەھىنا، لە كار و توانى مېروولەكە شىرى بەرپەرس سەرسام دەبىت، زىاترىش بە ھۇى ئەۋە بوۋ كە مېروولەكە بى ئەۋەى بەرپەرس يان چاۋدېرىكى ھەبىت لە راپەراندنى كارەكانىدا لەۋەپەرى چوست و چالاكىدايە.

بۇيە بىرى كىردەۋە ئەم مېروولەيە خاۋەنى ئەم ھەمۇو ھىزو توانا و زمىيە بى سەرپەرشتى كىردى ھىچ لايەك ھىندە بەرھەم ھىنە، ناخۇ ئەگەر كەسلىك سەرپەرشتى كارەكانى بكات، بەرھەمى چەند زىاد بكات؟ لەبەرئەۋە ھەستا بە دامەزاندنى سىسرەكەكە شەرمەزايەكى باشى ھەبوۋ لە سەرپەرشتىكىردن و نوسىنى راپۇرتدا، پاش دەست بەكاربوۋنى يەكەم بىرپارى دەكرد نەۋىش دانانى سىستەمى ئامادەبوۋن و دەرجوۋن بوۋ.

پىۋىستى بەدامەزاندنى سكرتېرىك بوۋ بۇ نوسىنەۋەى راپۇرتەكان و پىۋىستىيەكانى تر، بۇيە ھەستا بە دامەزاندنى جالجالۆكەيەك بۇ بەرپۈمەبىردن و سەرپەرشتى و چاۋدېرىكىردنى گىتوگۇ تەلەۋىيەكان.

شىرەكە زۆر خۇشحال بوۋ بە بىنىنى راپۇرتەكان كە بە وىنەى بەيانى روۋن كرابوۋنەۋەى شىكارابوۋنەۋەى بۇ خستە روۋيان بۇ ئەنجمەنى بەرپۈمەبىردن.

سىسرەكەكە ھەستا بەكرپنى ئامىرىكى كۆمىپۈتەر و پىرتەرىكى رەنگاورەنگ، مېشكىكى دامەزاند بە بەرپەرسى رىكخستى زانىيارىيەكان.

جاوېکه تهنه که نه نجام ددهن.

* همدی نمتیکیتی پیشوازیکردنی میوانو میوانداری،
- پیوسته به روخویشو به زمرده خمنه ی
جوانو هیمن پیشوازی له میوان بکړیتو به شیوه یکه
نهرم ونيان و لمرخو مامه له ی لگه لدا بکړیت.

- کاتیک میوانیک به بهر یوه بهر دهناسپړت
پیوسته به شیوازیکی ریک وپیکو به دربرینکی
تهواو ناوی میوانه که و پستو پلمه کی بوتړت. به لام
نه گهر چهند میوانیک بوون دمیت به یی بهرزو نزمی
پوسته که یان ره جوی ناستی کارگریان بکړیت.

- دوی پیناساندنی میوانه که به بهر یوه بهر،
پیوسته راسته وخو سکرتر سکرتر نویسنه که
جیبه یلیت، نه گهر دوی چاودروانکردنی لینه کرا.
- له کاتی وتو ویزکردن لگه ل میوانه که داهولیده
زالیست به سمر دنگ هلرپینو بهر زکردنه ووی
دنگت به شیوه یکه ییزاگر، پان نزمکردنه ووی به
شیوه ی جبه چیکردن، دلنیا به له دروستی دربرینکی
دهسته وازدگان و وردگاری هسگانت، با خیرایی
هسکردنیشست مامناوند بیت تاکو موزیککی باش و
جوان لای میوانه که جیبه یلیت.

دلنیا به له دابینکردنی پیوسته یکه گانی
میوانداری و پینکه شکردنی له کاتی گونجاودا، وک
پینکه شکردنی سارده منی و چاپی و قاوه، له حاله تی
دواکه وتنی پینکه شکردنی هم پیوسته یکه داه،
بهر یوه بهر روو بهر ووی شهرمه زاری دمیت هوه و رنگه
چاوپیکه وتنه که ش ساردوسری پیوه دیارپیت.

دوی گوتایی هاتنی سهرده که و بهر یکردنی
میوانه که، له نویسنه که تهنه و تا درگای دهره و
هاورپیه تی بکه و به شیوازیکی جوان و لمرخو
مالناوایی لیکه.

سهرم پای فیروونی بنه ماگانی نه تیکیتی
میوانداری که پیوسته له کاتی بهر یوه چوونی
پروسه ی پیشوازیکردن داه کاربهرین.

* ریوشوینی کارگری:
- پیوسته شوینکی سهریه خو تابیت و
ناسوده به خش له تمنیشست نویسنه کی بهر یوه بهر هوه
دابین بکړیت بؤ چاودروانیکردنی میوانه کان.

- نامادکردنی کاتی سردان کردن، به تابیت بؤ نه و
میوانه کی که بهی مو عیدی پیشوخت سردان دهکن.
- بؤ پیشوازیکردنی که سایه تیبه گرنکو
ناسراوه کان، پیوسته که سیک لمر بهر درگای
سهر کی دامه زراوه که ناماده بیت بؤ پیشوازیکردن و
به خیره یانانی میوانه که و هاورپیه تی کردنی
تا شوینی چاوپیکه وتنه که، دکریت که سی
پیشوازیکردن له تمنیشست میوانه که و پروات یاخود
به چهند هنگاوایک پیشی بکه ویت.

رووخسارو رواله تی سکرتر و دیمه نی
نویسنه که کی و هه مو نه و که ل و په لانه کی که
تیندایه رولی خو یان هیه و شوینه واری گرنکی لای
میوان جیده هیلن، لمره نه ووه پیوسته سکرتر
گرنکی به رووخساری بدات و نویسنه که کی
ریک وپیک و پاک و خاوین رابکړیت و که شیککی نارام و
ناسوده به خشی تیدا هه راهم بهینیت.

نه و میوانه کی که له کاتی خو یاندا ناماده
دمن نابیت پشتگو بخرین و زور چاودری بکن،
له کاتیکدا نه گهر بهر یوه بهریش سهرقال بوو به
چاوپیکه وتنی تره و، دمیت سکرتر پوزشیان
بؤ بهینیت هوه بؤ دواکه وتنی چاوپیکه وتنه که یان و
دلنیا یان بکاته ووه له ووی که بهر یوه بهر پابه نده
به به نینه که به ووه و له نزیترین دهره تدا

ناماده کردنی خشته ی مه وعیده کان:

دهکریت بهر زور ریگه مه وعیده کان دیاری
بکړین، هه نديجار به ریگه ته له فون یاخود
به ناماد میوونی خودی که سه که مه وعیده که دیاری
دهکریت نه مهش بهر ریگه نویسنی یاداشتیک
نه نجام ددریت.

بؤ دلنیا بوون له وردی و ریک وپیکو
دوور که وتنه ووه لمره که م وکوری و لمر چوونیک له
به جیه یانانی هم کاره گرنکه داه، پیوسته پاریزگاری
له و خشته به بکړیت و راسته وخو هه مه وعیدیکی
تیدا تومار بکړیت که دوی دیاریکردنی دکریت.

له کاتی تومارکردنی مه وعیده کاندا پیوسته
ره جوی هم خالنه بکړیت،
- ناوی نه و که سانه کی که له چاوپیکه وتنه که داه
ناماده دمن.

- ناوی نه و دامه زراومیه کی که کاری لیدمکات.

- پله وپایه میوانه که.

- بهر واری کاتی چاوپیکه وتنه که.

- شوینی چاوپیکه وتنه که.

- ژماره ته له فونی میوانه که.

- بابته سهرده که.

* سکرتر و گرنکی شیوازی پیشوازیکردن:

نه گهر سکرتر خاومنی که سایه تیبه کی
کارامه و لیها توو نمیت له جونیتمی مامه له کردن و
شیوازی پیشوازیکردنی میوان، رنگه روو بهر ووی
چندین گرفت و هه لوپستی جیاواز بیت هوه
له گه ل میوانه کان، جا له دهره و پان له ناوخوی
دامه زراوم که دایت، لمره نه ووه دمیت سکرتر
شاره زایی نه و کاروبارو ریوشوینانه بیت که له
کاتی پیشوازیکردنی میواندا بهر ووه دکرین.

سکرتاریت

پیشوازیکردنی میوان
و
ریکخستن چاوپیکه وتن
له گه ل بهر یوه بهر داه
۲/۲

زنجیره ی چواره دیمه

۱۱۳ شىوازو ريكا بۇ يارمەتيدانتت لىسەر بەزى كىرىدەنەۋەكى
ريژەكى بەرھەمھىيان و زالىبون بەسەر ريچكەكى دواخستىدا

چۈن زۇرتىن بەرھەم

لە كەمىتىن كاتدا

بەدەست دىنىت؟

بەشى پىنچەم

كىرىدىكى تاپىمەت پىۋە، لە كاتى زىادكىرىنى
ھەر فاپلىك لە رىبەرەكەدا بىنوووسە، ھەموو
شتىك لە شوپىنى دىيارىكراۋ دابنى تا لە كاتى
پىۋىستدا بە ناسانى بىدۆزىتەۋە.

۸۰. ھەموو كات پلانى رۇژانەۋ پەراۋى
تېبىنىيەكان لە نىزىك خۇت دابنى، بىرو
راۋ تېبىنىيەكان ۋ ھەر زانىارىيەكى تر كە
بە خەپالتىدا دى لە ھەر كاتىكدا بىنوووسە،
ۋا دابنى لە كاتى سەرۋالىت بە كارى ترەۋە
نەم بىرۋەكەبەت بۇ بى، تېبىنىيە ناگىرەكانت
تۇمارىكە كە دىتەۋى لە كۇتايى رۇژدا تاۋتۋى
بەكى لە گەل كەسانى تر.

۸۱. بە پەلەۋ وردىبىنى بىرپارەكانت بەدە،
ئەۋانەكى كە بەشدارىيان لە سەرگەۋىن كىردۋە
پەلەيان كىردۋە لە بىرپاردان ۋ پابەندىبون
پىۋە، كاتى خۇت بە فېرۋ مەدە بە دوۋدىلى،
بەلەكو ھەلۋىستەكە بە باشترىن شىۋە
ھەلسەنگىنەۋ لە دوايدا بىرپارى لە سەربەدە،
ئەۋەش بزانە كە ھەموو بىرپارىك بە پەلە
بىرپارى لە سەر نادىت جگە لە بىرپارەكانى
رۇژانەۋ تاۋەكو تاۋى. بىكەيتەۋە ناستى توانست
بەرزەدەبىتەۋە.

۸۲. كاتىۋەلامدانەۋەت بۇ تەلەفۇن ۋ
فاكس ۋ پۇستە كورت بەكەرەۋە، فېرپە كە چۈن

بۇ زالىبون بە سەر بەرپەستەكاندا.

۷۷. راستەۋخۇ روۋبەرۋى بەرپەستەكان
بەرمەۋە، زۇرجار ۋادەبى كە كاتى دىيارىكراۋ
بۇ ھەنگاۋى گىرەنگىر بەشى تەۋاۋەكىرىنى
ناكات، ئەگەر خالىشمان ئەۋەا بىت باشترىن
شت ئەۋەپە كە ھەر ئىستە ھەموو تۋاناي
خۇت كۆپكەيتەۋە ئىستە دەست بە كارەكەت
بەكەيت، بە ۋرە بەرپەستەۋە كاربەك، ھەموو
كات ۋاپە كارەكان بەۋ زەخمەتپە نىيە كە
پىشپىنىمان دەكرد.

۷۸. ئەگەر كرا داۋاي يارمەتى لە كەسانى تر
بەكە، بەردەۋام بە دۋاداجونيان بۇ بەكە بۇ دىنيا
بىون لەۋەكى لە سەر ريگاي راست ۋ كاتى
دىيارىكراۋدان، زۇرجار پىشت بەستىن بە تۋاناي
كەسانى تر پالپىتىكى باش دەبىت بە تاپىمەتى
ئەگەر رىنەمايى ۋ رەھىنانى تەۋاۋيان بىكارىيت.

۷۹. سىستەمىكى باش بۇ فاپلەكان بىيات
بىنى، ھىچ شىتىك ۋرەت بەرئىسادات جگە لە
زانىنت بەۋەكى كە ئەۋ شتەنە پىۋىستە، بەلام
ناتۋانى شوپنەكانىيان دىيارى بەكى، يەككە لە
رىگاكانى بىياتنانى ئەۋ سىستەمە بىرىتىيە لە
دانانى رىبەرى فاپلەكان لە شوپىنىكى بەرجاۋ،
پۇلىن كىردىيان بە ژمارەۋ ياخود پىتى
(ھەجنى)، لەگەل بوۋنى شوپىن بۇ ھەر فراۋان

۷۴. ھەر ئىستە ھەلسە بە كارى بەرھەم
ھىنەر، بزانە كە لوتكەى ھىزو تۋانات لەم
ساتەپە ھەر ئىستە ھىچ شىتىكى تر لەم ساتە
گىرەنگىر نىيە لە رابردۋوۋ نە لە داھاتۋو، بە
بى ھىچ گومانىك، ئەۋ كاتەى كە مەمانەى
دەكەيتە سەر تەنھا خولەكەكانى ئەم رۇژەتەۋ
بە فېرۋيان مەدە.

۷۵. ھەموو ئەۋ شتەنە نامادەبەكە كە كۆشش
كىردىنت زىاد دەكەن، ھەلسە بە دابىنكىردىنى ئەۋ
دۇكۇمىنتانەى كە پىشتەر بە كارت ھىنان ۋ لە
كارە لە يەكچۈۋەكان، ھەموو كات بە بەردەۋامى
كۈرتە نامىلەكە ۋ خىستەى كارۋ كۆپۈنەۋەۋە
راپرسى ۋ داۋاكارىيە نوۋسراۋەكان، ھەموو ئەۋ
نەۋنە سادانە لە سەر دۇكۇمىنت زۇربەى
جار بە كاردىنەۋە.

۷۶. ھەموو كات چاۋدىرى خودى خۇت
بە، لەۋ رۇژانەى كە دىتەۋى دەربازىي لە
خالە گىرەنگەكان، ھوكمى خودى خۇت ۋ
پىرۋگرامەكەت بەكە، ناسانترىن ريگا بۇ
پەرمەيدانى خود بىرىتىيە لەۋەكى كە ھىۋاۋ
ناۋاتى دىيارىكراۋ ھەبىت بە دىرپازىي كات،
نامانچىشت ھۈپەكە بۇ ئەۋەكى ئىستە دەپكەيت،
ھەموو كات نامانچىت لە پاد بىت ئەۋەكى كە
ھەۋلى بۇ دەدەۋى ۋزەى پىۋىستت پى دەپەخىش

په يو هندی بهريو بهر به قوتاييان هوه

بهرور شيرزاد / چمچمال

دمکريت له م خالنه لای خواره وده
۱- گرنگيدان بهو کيشه و گروگفتانه لای
که روويه پرو قوتاييان دمبته وده له ناو
قوتابخانه و دمه و ديدو به هاوکارى هم موون
چاره سرى گونجاويان بؤ بدوزيته وده.
۲- گه شه پيدانى رووه و بؤ جوونى
دروستو به جى له ناخى قوتايياندا،
نه مەش به ناماده کردنى گه سىکى له بارو
گونجاو بؤ قوتاييان، تاوگو هه لسن بهو
جالاکى و کردهانه لای که دمبته هوى جاندى و
گه شه پيدانى ناراسته چاکه کان.
۳- په پيره و کردنى دادپهرومى و يه کسانى
له گه ل قوتايياندا به شيويه که حياوازي نه کات
له نيوان قوتايياندا، تاوگو هم موون هه ست
بکەن، که بهريو بهر هاوړى هم موو قوتاييه که و
ناماديه يارمه تيان بدات به بى جياوازي.
۴- هه ولدان بؤ به ديهياننى په يوه ندى،
له سر بنه ماي ريزو خو شه ويستى و بواردان به
قوتاييان، تاوگو بؤ جوونه کان به سر به ستى
دهر برن به بى ترس و دلپراوى، چونکه نه مە
يارمه تى قوتايى ددات بؤ هه ستکردن
به شانازى کردن و پروابوون به خو و ريزگرتنى
به رامبهرو خو شه ويستى بؤ که سانى تر.
۵- هه ول بدات قوتاييان جالاكيان هه بيت،
نه گه ر زور سادو ناسانيش بن، تاوگو هه ست
به بوون و بهر پرسيارى خو يان بکەن.
۶- ناگادار کردنى قوتاييان لهو
تەنگ و چه له مانى له دهو رويه رياندا به و هانيان
بدات که راو بؤ جوونى خو يان دهر برن و چارمه ريان
بؤ دابنين، نه گه ر زور سادو ناسانيش بيت.
۷- هه ول بدات بؤ به هيز کردنى په يوه ندى
نيوان ماموستاو قوتايى و گيانى خو شه ويستى و
دلسوزى گه شه بى بدات له نيوانياندا، چونکه
نه م جوړه په يوه ندى راده ريزو خو شه ويستى
قوتايى بؤ ماموستا که زياد دهکات.
سهر جاوه: بهريو بهر دى و سهر پرشتى
کردنى پهرومردمى.

قوتابخانه و پروگرام و بهريو بهر دى و ياسى
پهرومردمى، هم موون هه وکارو دامه زراون
بؤ يارمه تيان و گه شه پيدانى لايه نى لاشه ي و
کۆمه لايه تى و هوشمەندى قوتاييان سهرى
هه لداوه، قوتايى هه وکارو نامانجى فيربوون و
پهرومردمى ده زانيت و هه ول ددات بؤ
دروستکردنى که سىتيه ي که به هيز و ته و او،
تاوگو بتوانيت به شيويه ي راست و دروست،
ره قاتر بکات و توانى بر ياردان چارمه رکردنى
نه م ره قاترانه لای هه بيت، که له بواره
جياوازمه کانى ژياندا روو به روى دمبته وده.
له م روانگه يه وه پيوسته، بهريو بهر
په يوه ندى به يه دروست و به هيز، له گه ل
قوتايياندا دابمه زرينى، تاوگو بتوانيت
نامانجه پهرومردمى به کان به يه نيت دى بؤ
دروستکردنى نه و جوړه په يوه ندى به يه
بهريو بهر به ته و او شارمزا بيت له:
۱- لايه نه کانى گه شه و گه ورموونى مندان،
تاوگو پيداويستى قوتاييان بزانيت.
۲- کيشه و نالوزى هه ر قوتايى که
قوتايى کانى گه شه کردن بزانيت، که به هويه وه
بهريو بهر دتوانيت به ناسانى و به يى
قوتايى کانى گه شه کردن و تايه تەمەندى نه و
قوتايى مامه لپان له گه لدا بکات.
۳- هه لپار دى جالاكى و شارمزا بى و کارى
گونجاو بؤ هه موو قوتايى له قوتايى کانى
گه شه کردن، چونکه گرته کانى قوتايى له
قوتايى سهرم تاييدا جياوازه له قوتايى کانى
ديکه، جگه له وه لای که گرنگى پيدان و
نارمزوى قوتاييان له و قوتايى دا، جياوازه
له گه ل قوتايى کانى تر دا.
له مبه رنه وه پيوسته بهريو بهر ناگادارى
نه و جوړه مامه له وه هه لسو که و ته بيت که
له گه ل قوتايياندا دهکات و پيوسته ره قاترى
گونجاو بى، له گه ل قوتايى گه شه کردن که ي،
که قوتاييه که تيدايه تى و پيى گه يشتووه.
نه مکه کانى بهريو بهر له م بوارمدا ديارى

به ناستىکى بهر ز ته له هوى به کار دهه نيت بؤ
وه لادمانه وه کانى که دواکه و توون و مهر جيش
نييه بهو شيويه که بؤ هاتووه به هه مان
ريگا وه لای به ميه ته وه، وگو په يوه ندى به يه
ته له هوى کارمکان ساناتر دهکەن له وه لای که
به فاکس وه لای دمبته وه.
۸۲- ناگادارى و پاريزگارى ته ندروستى خو ت
بکه، چونکه پيوسته بؤ هه لسان به باشترين
کار، کاتى خو ت ريکبه له پيناو ژيانىکى
باشتر، که دمبته هوى ته ندروستى به يه
باش و ژيانىکى ريک و پيک، پيوستى به
ته ندروستى به يه باش بؤ جيز و مرگرتن له
نه نجامدانه کانت، هيج له و گرنگتر نييه،
مانه موه له سهر بارىکى ته ندروستى باش
وزه و توانى بهرگه گرنت پى ددات و وات
ليدمکات که زورتر که سىکى کراوه و که متر
دوودل بى.
۸۴- به بهر دموامى و مرزش بکه، مامه له
له گه ل لاشم بکه وه کاناميرى که پيوستى
به چاکسازى هه بيت، دمبته هوى کارکردنى
به شيويه ي که باشتر و بؤ ماوه و دوو دريتر،
هه ر جوړىک له و مرزش يارمه تيدمته که
که سىکى چالاک و ته ندروست بى، هه سانه و موش
پاش ماندو و بوون لاشه مروف به هيز و پته و
دهکات.
۸۵- فير به که چوون به شيويه ي که به
به له بخوينته وه، بوونى خو و په رتووک
له م بارميه وه يارمه تيدمته و زور ناسانيشه
بؤ که سىکى ماناموند له خو يندنه وه توانى
خوى به هيز بکات به يارمه تى هه ندى بى و
تەکنىکى سانا، به شدار يکردن له خو له کان
بهر دموامى له سهرى نيويه کاتى پيشووت بؤ
دهگيريه وه به مەش کاتى زياتر ددبى بؤ
جالاكيه کانى تر.
۸۶- هه موو کاتىک له نامانجه که م
ورد به ره وه، نامانجه کهى خو ت بناسه، درکى
پيو به هه ست دهکەيت به به نه نجام
گه ياندنى هه ر کارىک و به شيويه ي که روون
نه موه له خه يال بى که هه ول بؤ دمه دى، له و
کاته دا هه ست دهکەيت به پيوستى کارکردن و
کو شش کردن بؤ به نه نجام گه ياندنى.
۸۷- پابه ند به به خسته لای کارمکان ته وه،
ناسانيشه که شتى تر بيته بيت بؤ نه وه لای
شيرازى بىر کردنه موه پيچرپين، لي رمد
پيوستى که خو ت سه غله ت نه که لای، نه گه ر
شتىکى واته پيشه وه، تيپينى بکه و
ورد به کاريه کانى بؤ بنووسه و دواى بخه بؤ
کاتىکى تر، دواى نه وه لای کاره گرنگه که
ته و او دبه ي، بگه ريو سهر تيپينيه کانت و
مامه له له گه ل هه وکارى پچراندن بکه.

م. رېياز محمد صادق

کیشه و بریار

کۆمپانیای سخوان

ناخوشتەر ئهوهیه کارمهنده کانت لای رکا بهر کانت کار بکەن!

کۆمپانیا پشت بیهستیت به خزم و کسه کانی، تاوهکو بۆ یه کجاری لهو سهرنشیهیه رزگاری بیهیت، بهلام دواهی دهرکهوت که جیاوازی له نیوان ئهوان و کارمهندهانی تردا تهنها ناوه کانیانه و هه مان ته رزی نهوانی تره.

4- چهند پێشنیاریکی تر گراوه لهوانه: کۆمپانیا ههستی به دابهشکردنی یارمهتی تایبهتی بۆ کارمهندهکانی وهک: دابینکردنی کرێی خانوو.

دوا گرته بهری چهن دین رێگه چاره، ئیستا (خوان) رهشینه بهرامبهر بهو دیاردیه، بهتایبهتی که ئهویش یهکیک بووه لهو کۆمپانیایانهی پێشوازی کردووه له کارمهندی رکا بهر کانی. ههرچهنده ئه مان هه زیان نه کردووه بهوهی که شوین پێی کارمهندی کۆمپانیایانی تر هه لگرن، بهلام مه بهستیانه که هیچ کۆمپانیایهک شوین پێی ئه مان هه لته گریت.

* نهو دۆخه له ته مه نی کۆمپانیایانی پهخشکردندا دۆخیکی سروشتیه، له قۆناغیک له قۆناغه کاندازا هه یانی کارمهندهکانی که له

نیداره کۆمپانیا بیری له چهن دین چاره سه ر کردۆته وه بۆ نه وهی وه لانی فه رمان به رانی بپاریزی، لهو چاره سه رانهش:

1- زیاد کردنی موچهی کارمهندهکه، به جوړیک هه ست بکات دهستکهوتیکی باشی ههیه، بهلام دهرکهوتوو که چهن دجاریک کارمهندهکان موچهشیان باشبووه، لهگه ل ئه وهشدا پابهندی کارمهکیان نه بوون له کۆمپانیادا دواچار وازیان هه ناوه.

2- دانانی کهسیک لهگه ل نۆتۆمبیلی پهخشکردنه کهدا به ناوی ژمپریار، تاوهکو هه موو کارهکانی ناسین و مامه لهی کریارمکان لای شو فیه رکه نه بیهیت و ئه ویش دواچار ماله ناوی بکات. بهلام ئه م کاره له رووی ماددییه وه بارگرانی بوو، چونکه ئه گهر هه ریه کهیهکی پهخشکردن پێویستی به (500) دۆلار موچهی زیاده هه بیته، ئهوا سه رچه م دهکاته (2500) دۆلار بۆ هه ر مانگیک، چونکه کۆمپانیا (9) یهکی پهخشکردنی تایبهت بهخۆی ههیه.

3- پێشنیاریکی تر ئه وه بوو که خاوهنی

کۆمپانیای (خوان) کۆمپانیایهکی ناو خۆیه، ئهکتیه که پهخشکردنی به ره مه خۆراکیه کاند، له میژ به سپۆری ئه و بهارم بۆیه توانیویه ته تۆریکی بهربلا و دروست بکه ن بۆ پهخشکردنی ئه و به ره مه مانیه که له ولاتانی دهره وه هاوردی دهکهن. که م مارکیت و مینی مارکیت ههیه که زیاتر له (10) جوړ کالا له کۆمپانیای خوان وهر نه گری.

کیشه ی سه رهکی ئه م کۆمپانیایه لهگه ل کارمهندهکانی بهشی پهخش کردنایه، ئهوانه ی له تۆری پهخشکردنه کهدان کار دهکهن دوا ی ماوهیهک دهینه کهسیکی سه ره بهخۆ بۆ خۆیان سه یارهیهکی گونجاو دهکرن و دهست دهکهن بهو کاره. ئه مه تارادهیهک ناساییه، بهلام هه ندیجار نه و فه رمان به رانه سه نگه ر دهگوێز نه وه بۆ کۆمپانیایهکی هاو پیه شه و لهو یوه دهست دهکهن به هه مان کار، ئه م کاره گورزی کوشندهیه بۆ چهسته ی کۆمپانیای (خوان)، چونکه به هۆی کارمهنده که وه کریاره کهش ئه گهری گواسته نه وهی مامه له کانی ههیه بۆ لایهکی تر.

بەشى دابەشكردن كەم بىكاتەمە ھاۋكات بىلاۋ بونەۋەمىيەكى زىاترە بە بازارداۋ لە لايەكى ترىشەۋە گىشت ھىلەكەكانى (خۋان) ناكىرپنە يەك سەبەتەۋە.

۵- لىكۆلىنەۋە بەدۋاداجۋنى ئەۋ ھۆكارانەى واىكردۋە لە كارمەندەكان كە ۋاز لە (خۋان) بەيىن، دۋاجار بۆجى دەچنە كۆمپانىيەكى تىرو لەۋى ھەمان كارى دابەشكردن دەكەن؟ پى دەجىت كىشەى ئەۋان تەنھا مۈچە نەبىت، لەۋانەى كىشەىيەكى مەنەۋىيان ھەبىت لەگەل ئىدارەدا.

نەم خالانەى خزانە روو چەندىن خالى تىرش ھەموۋيان چارەسەر بۆ ئەۋ كىشەىيە، بەلام چارەسەر لە رووكەشدا، چارەسەرى جەۋھەرى پەيوستە بەسىستەمى كاركردى كۆمپانىيە، كاتىك ئەداى كۆمپانىيەكە لەرووى كۋالىتەىيەۋە بەرز بىكرىتەۋە، ئەمە چارەسەرە. بەرزكردنەۋەى جەۋدەى ئەداى (خۋان) دەبىتە ھۆكارى سەرەكى بۆ دووركەوتنەۋەى كۆمپانىيە لەۋ كىشانە. دۋاجار جەۋدە گەر بوو ستونىكى سەرەكى لە سىستەمى ئىدارەى كۆمپانىيەدا، ئەۋا ھەر كارمەندو ھەرمەنبەرىك كە دىتە دەرەۋى ئەۋ سىستەمە ناتوانىت ھەمان ئەداى ھەبىت ۋەك ئەۋەى كە لەناو سىستەمەكەدا تۋانىۋىيەتى بىكات.

كەۋاتە يەكەم ھەنگاۋ بۆ دووركەوتنەۋە لەۋ كىشانە برىتەىيە لە رىكخستى ناۋمالى كۆمپانىيە بەجۆرىك كە جەۋدە لە ئەداى كۆمپانىيەدا سىماى كارەكانى بىت، ئەم پىرۇژىيە (كارو كاتو پارە) دەۋىت بەلام كۆمپانىيە لە مۆدىلى كلاسىكەۋە دەباتە مۆدىلىكى مۆدىرنو لە رۋانگەيەكى ھراۋانەۋە كىشەكانى دەبىن.

د- سىتىڧن سترالسر (مامۇستاي كۆلىڧىزى بارڧىن بۆ كارگىڧىر نىۋدەۋەتەى بەرپۆدەپەرى ئىدارەى سەنتەمرى جىپەنى بۆ كارگىڧىر) دەلىت: (كاتىك جەۋدە دەبىتە بىنەماى سەرەكەۋەتى ھەر كۆمپانىيەكە ئەۋا سىستەمەكانى كارگىڧىر جەۋدە دەبىتە ھۆكارى ئەۋەى كە كۆمپانىيەكە لە ئاستە بالاكانى جەۋدەدا بىمىنەتەۋە بەلەنەكانى لەۋ ئاستەدا جىپەجى بىكات).

دروستكردى ئەۋ سىستەمە بۆ (خۋان) ھاۋپىشەكانى خالى ھىزو بىردنەۋەى، جۆنەمى دروستكردى ۋاشان جىپەجىكردى پىرەنسەىيەكانى جەۋدە دەبىت (سەر المەنە) بۆ (خۋان) كە لەۋانەى ھاۋپىشەكانى نەتۋان زوو بىدۆنەۋە. بۆيە ھەلە بۆ ئەۋ جۆرە كۆمپانىيە، بە تاپەتەش كە ئاستى بەكاربەرانو شىۋازى شانكى كىردن لاي نىمە نەگەپشتۋە ئاستىك كە كاركردى تىيدا مەحال بىت.

ۋابەستەى بىر فرۆشتەكانى بىكرىت ۋاتە راستەۋانە بىت لەگەل بىر زىادەفرۆشى خۆيدا.

*** *** ***

جگە لەۋ خالانەى پىشنىارى ئەۋان بوو چەند خالىكى تىرش دىكرىت بىتە رىگە چارە لەۋانە:

۱- پىۋىستە لە ئاستە بالاكانى كۆمپانىيەدا كەسىك يان چەند كەسىك پى ھەلسن ئەۋىش دابەزىنە بۆ ناو كۆمپانىيە نىزىكونەۋەى لە كرىارەكانە بە مەبەستى ناسىنيان، زانىنى كىشەكانىان لە بازارداۋ زانىنى گىرەتەكانىان لەگەل كۆمپانىيەى (خۋان) دا ئەمە جگە لەۋەى كە ھەنگاۋىكە بۆ ھەزموندىكى ناۋى كۆمپانىيەكە. ھۆكارىكەشە بۆ بەردەۋام ۋەرگرتنى ئەۋ زانىيارىنەى بۆساغىرەنەۋەى بەرەمەكان پىۋىستە، ھەر گۆرانىك لە ناكارى كرىارەكاندا ھەبىت ئەمان راستەۋخۇ ھەستى پى دەكەن، ئەم مەيدانى بوونە كىلىلى زۆرىك لە گەۋرە پىۋانى بىزىس بوو، بۆ نەۋونە (جان كالرزۆن) بەرپۆدەپەرى جىپەجىكارى ھىلى ئاسمانى (ساس) ئەمەرىكى لە ھەفتەكانى سەرەمى ۋەرگرتنى پۆستەكەدا ۋەك گەشتىارىكى ئاسايى بلىتى سەفەرى دەپرى لە تىرمىنال ۋەلەكانى چاۋەروانىدا لەگەل گەشتىاراندا دەۋاۋ تىپىنەىيەكانى خۇى تۆمار دەكرد.

۲- دابىنكردى بۇدجە بۆ ھەلەمەتى رىكلامى بۆ ناۋى (خۋان) تاۋەكو بىتە پالېشت بۆ كۆمپانىيەكە بە ھۆيەۋە جۆرى مامەلەكە لە ئاستى (كەس - كەس) بىتە ئاستى (كۆمپانىيە - كەس) دەۋ.

۳- دىتۋانرى بە جۆرىكى جىۋاز لەۋ جۆرە تەڧلىدەىيە، ئىدارەى كارى دابەشكردن بىكرىت، ئەۋىش دۋاى جىپەجىكردى خالى يەكەم، بەشىكى سەربەخۇ ئىدارەى دابەشكردن بىكات، ھەموۋ داۋاكارىيەكان بىكاتەۋە ئەۋ بەشەۋ لەۋىۋە بىكاتەۋە يەكەكانى دابەشكردن ھەر داۋايەك ئاراستەى ئەۋ يەكەيە بىكرىت كە لەۋ كاتەدا نىزىكە لە شۋىنى ئەۋ ماركىتەۋە كە داۋاكارىيەكەى ناردۋە، لەم ھالەتەدا كارمەندى دابەشكردن دەبىتە كەسىكى جىپەجىكار كە تەنھا كالاۋ پىۋە دەبەخشى پارە ۋەردەگىت. بەلام ئەۋ كاتە بەدەمەۋەچۋونى كرىكارەكانو گۆيگرتن لىيان دەكەۋىتە ئەستۋى بەشى دابەشكردن ۋاتە بە شىۋازى مەركەزى مامەلەى كرىارەكان رىك دەخرى.

۴- كىردنەۋەى دەرگى فرۆشتن بەرووى ئەۋ كەسانەدا كە خۇيان كارى دابەشكردن دەكەن، ۋاتە كارمەندى ھىچ كۆمپانىيەكە نىن، ئەمە ۋادىكات كە ئەركى سەرشانى

گەياندىنى كالاۋا كاردەكەن، لەۋانەى ئىدارەى كۆمپانىيە سەرڧال بىكات تارادەى شىپىزىيە لە بىرگىرەنەۋە بىرپاردا. ھۆكارى خۇدى ئەۋ دىاردەىيە بە نىسبەت كارمەندەكەۋە زۆرچار كورت بىنى كارمەندەكەىيە، ئەۋ ۋادەزانى ئەۋەى بۆ كۆمپانىيەكەى دىكات بۆ خۇى بىكات باشرە، بەلام كە بۆ خۇى دىست دىكات بەۋ كارە نىجا دەزانىت كە ھەلە بوو لە بىنىنى ھەبارەى پىرۇژەكەىدا، ئەمەش ۋادەكات دىسانەۋە بىچىتەۋە ژىر بالى كۆمپانىيە، بەلام ئەمجارەيان كۆمپانىيەكى تر.

* بە زۆرى ئەم دىاردەنە لەۋ كاتانەدا زۆر دەبىت كە ھىشتا كۆمپانىيەكە نەتۋانىۋە ھەزمونى خۇى لە بازاردا بەسەلىنى، جانايە بەھۋى كەمتەرخەمى ئىدارەكەىيەۋە، ياخۇد بەھۋى لاۋازى لە نىمەدو دابىنكردىن، پاگۆى نەگرتن لە كرىكارەكان، يان نەبوونى پالېشتى رىكلامى بۆ كۆمپانىيە، يا لەناكاۋا داتەپىنى نابوورى، ..... چەندىن ھۆكارى تر.

چەندىك نەبوونى ھەزموون كۆمپانىيە نىزىك دىكاتەۋە لەۋ كىشەىيە، كاتىك ھەزموونى ھەبىت لە بازاردا ئەۋا كارمەندەكان بە سەربەرزى دەزانن كە مۈچە لەۋ كۆمپانىيە ۋەردەگىر.

* ئەگەر لە گۆشەيەكى تىرەۋە سەپىرى ھالەتەكە بىكەن، ناسايە كە كارمەندەكە ھەۋلىدات بىتە خاۋەنى كارى خۇى ئەمەش نابى ئىدارەى كۆمپانىيە ۋەرس بىكات، بەلكو پىۋىستە بەسەربەرزى بىزانىت كە كەسانىك لە رىتى ئەمانەۋە بوونەتە خاۋەنى كارى خۇيان، نىستا كۆمپانىيە زىبەلا ھەكان كار لەسەر ئەۋ تەۋەرە زۆرە دەكەن كە ۋەك ھۆتابخانىيەك بن بۆ پىگەياندىنى كەسانى كۆمەلگەكانىان، ئەۋىش بەۋابەستەكردى مەبەستەكانى كۆمپانىيە بە نامانجە مرقاۋەتەيەكانەۋە. بۆيە بوونى ئەۋ دۆخە ناسايە بەلام كاتىك دەبىتە دىاردە ئەۋە جىپى پىرسىارو پىۋىستە بىبىر بىكرىت.

* ئەۋ رىگەچارانەى پىشنىارى كۆمپانىيە (خۋان)، تەنھا چەند خالىكى رووكەش، راستە بەزىادىكرنى مۈچەى كارمەندەكە لەۋانەىيە بىتۋانىت تارادەيەك بەرلەۋ دىاردەىيە بىكرىت، بەلام ئايا بەج مىكانىزىمىك؟ ئايا دۋاجار بارىكى گرانى مۈچە ناكەۋىتە سەرگىرفانى كۆمپانىيە؟ ئەى ئايا كۆمپانىيە نابىتە تەمەلخانە بۆ ئەۋ كەسانەى مۈچەيان زۆرە تەنھا لەترسى ئەۋەى نەروۆن؟ ئەى ئايا پىشنىارى دوۋەم راكىشانى بەردى ژىر پى شۆڧىرەكە نىيە بۆ ژىرپىي ژمىرپارەكە؟

* بەنىسبەت مۈچەى كارمەندەۋە باشترىن پىشنىار ئەۋەىيە مۈچەى كارمەندەكە

هۆيەكانى گرنگيدان به زانينى بازارسازى

بەشى سىيەم

م. ھاژە شىروانى

۱۱- ئالۆزىيەكانى كاللاو خزمەتگوزارى پىويستى بە زانينى زۆرتر ھەيە لە سەر كړيار، رگابەر، بەرھەم.... ھتد.
بنەماكانى زانينى بازارسازى:
ليژمدا گەليک بنەما ھەن بۆ زانينى بازارسازى كە بریتين لە:
۱- زانينى بازارسازى زۆرى تيدەچيت، لەبەر جۆراوجۆرى سەرچاوەكانى.
۲- زانينى بازارسازى پىويستى بە بەرپووەرانىك ھەيە كە درك پيكر او و بە ئاگابن لە زانين.
۳- كارگيري ريكخراو بە بەلەبەكى گەورە سوودمەندە لە زانيارى وەرگير او لە سەر بازارمکان زياتر لەووى كە وەردەگرى لە پلەكانى پيشەكەى لە نيوخوى ريكخراو.
۴- زانينى بازارسازى بە واتاى چاكسازى پەرسەكانى كاركردن.
۵- گەيشتن بە زانين بە سەرھتاي رىگا دادەنريت، چونكە زانينى بازارسازى بەرەدوام و پەرەپيڤدراو.
۶- زانينى بازارسازى بە ھيزى ريكخراو دادەنريت.
۷- تەنھا چارەسەر نىيە بۆ بارەكانى زانينى بازارسازى، چونكە زانينى بازارسازى بەرەدوام لە گۆرانكارپدايە.
۸- زانينى بازارسازى تا سەر لە گەشەدا نىيە، چونكە لە بارىكدا ھەندىك زانينى بازارسازى ون دەييت بەتەواوى وەكو ئەو شتانەى كە لە سروشت ون دەبن و گرنگى نەدان بە جۆرمەكانى زانينى بازارسازى دەييتە ھۆى گەرانەووى كۆمەليك زانينى تەواو لە سەر بازارمکان و بەمەش دەرھەتى گەشەسەندن و پەرەپيڤدان لەم بازارە كەم دەييتەو.
۹- بەرپرسىاريەتى پيشكەوتنى زانينى بازارسازى بە تەنھا ناكەوتە سەرشانى يەك كەس، بەلكو ھەموو كەسەكانى ناوخوى ريكخراو بەرپرسن لە پەرەپيڤدانى.
۱۰- چۆنيەتى ناسينى زانينى بازارسازى ئەو رىگايە دەستنيشان دەكات كە بەرپووى دەبات.

ھەلەكان و ئەو جارنەى كە ريكخراو تيايدا توشى مەترسى بەرھەم ھيڤان دەييتەو.
۲- لە رىگاي زانينى بازارسازى بە شى گەران و ليكۆلينەو دەتوانيت بەرھەمەيك بختە بەرەدەست كە كواليتى بەرز بىت.
۴- زانينى تايپەتەمەندى و تواناو ناسينەوەكانى دابىنكەران، وا لە ريكخراو دەكات لە بارىكى باش بىت لە كاتى دابىنكردى كەرەستەى سەرھتايى بۆى.
۵- زانين و تيگەيشتنى سروشتى كارو ستراتىژىيەكانى رگابەران، ويناكردى داھاتوو دەختە بەرەدەستى ريكخراو بۆ جوولە پيشبينى كراوەكانى رگابەران.
۶- زانينى بازارسازى رۆليكى گرنگ دەگيريت لە چاككردن و ريككردن، كە لە ژيەر رۆشنايى ئەودا ريكخراو دەتوانيت ھەلسى بە پشكينيكي گشتى بۆ ھيزى كارو ديارىكردى كەليني ھەبوو و ھەروەھا ناستەكانى كارزانى و دابىنكردى تەكنەلۆژياو سروشتى كارى ريكخراو لە داھاتوو.
۷- بوونى پىويستىيەك بۆ زياتر بوونى زانين سەبارەت بە پيشبينى دانىشتوان ئەگەر ريكخراو ھەلسا بە راپەراندنى ئەركە ئابوورى و كۆمەلايەتيەكانى.
۸- ريكخراو پىويستى بە زانينى بازارسازى ھەيە بە مەبەستى تيگەيشتنى باشتر لە تايپەتەمەندى بەرھەمەكان و بەراووردكردى بە پىوانە جياھانيەكان.
۹- زيادبوونى توندى رگابەرى كردن لە بازارمکان و خياريى زۆربوونى داھيانەكان و دۆزينەو نوپيەكان بوو بە ھۆى سەرھەلدانى ريكخراوى پيشردوى كار لە بازار، ھەريۆيە پىويستە لە سەر ريكخراوەكانى تر كە خالەكانى رگابەرى كردن بە ھەند وەردەگرى كە ئەو ريكخراوانە بە سەريدا دەسەپين.
۱۰- رگابەرى كردنى نيوان ريكخراوەكان لە ئىستادا لە سەر ئەو زانينەيە كە ھەر ريكخراويك ھەيەتى.

۱- پالەمرى ريكخراو بۆ بازارى جياھانى:
كاتيك كە پالەمرى ريكخراو زياد دەكات بۆ بازارى جياھانى تواناي زانينى بازارسازى زياد دەكات (زانينى كړيار، زانينى بەرھەم، زانينى دابىنكەر، زانينى رگابەر) بۆ پالېشتى كردنى ريكخراو بۆ جوونە نيو بازارە نوپيەكان.
۲- ئاراستەى كارگيري بالا بۆ كۆنترۆل كردنى بازار:- كاتيك كە ئاراستەى كارگيري بالا زياد دەكات بۆ كۆنترۆل كردنى بازار گرنگى زانينى بازارسازى زياد دەكات لە دەستخستنى زانيارى پىويست لە سەر بازار.
۳- ھەرەمى ريكخستن لە جوارجيۆوى ريكخراو:- كاتيك كە گرنگيدان بە ھەرەمى ريكخستن زياد دەكات تواناي زانينى بازارسازى زياد دەكات لە پەركردنەووى زانيارى پىويست.
۴- ناسينەووى بازارى ريكخراو:- تاوەكو ناسينى كيبەركيى ريكخراو زياد بكات پىويستى بوون بە زانينى بازارسازى زياد دەكات.
۵- ئەداى ستراتىژى ريكخراو:- تاوەكو ئەداى ستراتىژى ريكخراو زياد بكات گرنگى زانينى بازارسازى زياد دەكات لە دابىنكردى داتا زانيارى پىويست لە سەر ئەو بازارنەى كە ريكخراو كارى تيايدا دەكات.
۶- چروپى رگابەرى كردن لە نيوان ريكخراوەكان:- چروپى رگابەرى كردن كاردەكات بۆ زيادبوونى گرنگى زانينى بازارسازى بۆ ريكخراو رگابەرمەكان.
گرنگى زانينى بازارسازى/
۱- زانينىك باش لە سەر كړيار كاردەكات بۆ زيادبوونى شارمزاى ريكخراو لە پەرەپيڤدانى بەرھەمى نو، ئەمەش لە رىگاي ئەو داتا و زانيارىيەى كە زانينى بازارسازى پيشكەشى دەكات لە سەر پيداويستى و ئارەزووى كړيار كە ريكخراو دەتوانى بەگەريان بخت لە بەرھەمەنيانى بەرھەمى نو.
۲- زانينىك باش لە سەر بەرھەمەكانى ريكخراوى بازار، كاردەكات بۆ كەمكردنەووى

بەناوی خۆای گەورە و میهرەبان

پروژەى ھاوکارى قوتابى ریکخراوى گەشەپێدانی قوتابیانی کوردستان

کۆمەڵەی پێش

پروژەى ھاوکارى قوتابى پروژەیهکی خیرخوازیه، و نامانج لێ دهستگیرویی کردن و ھاوکارى کردنی قوتابیانی نەدار و گەم دەرامەتە لە ناوەندهکانی خۆیندندا. بەتایبەتی لە ناستی زانکۆو پەیمانگاگاندا.

پروژەى ھاوکارى قوتابى ناگاداری سەرچەم گەس و لایەنە خیرخواز و مروف دوستەکان دەگات کە دەتوانن لە ریکەى پروژەگەمانەوه دەستی ھاوکارى و کۆمەکی کردنیان بگەیەننە ئەو قوتابیانی کە ماددە گرفتى سەرەکی بەردەم درێژەدان بە خۆیندنهکەیانە....

پروژەى ھاوکارى ..... متمانە و ماندوو نەناسی

خیرخوازی بەرێز:

بەھاوکاریهکانتان بۆ قوتابیانی گەم دەرامەت لە ناوەندهکانی خۆیندندا ، دەتوانین ھاوکاریهکی شر

پروژەى پەرەوهێردە و فێرکردن بپێنە پێش لە کوردستاندا...

بۆ پێوهندی کردن بە پروژەگەوه:

ژ.مۆبایل: ٠٧٧٠٢٤٤٩٠١٩ یان ٠٧٧٠١٩٦١٣٠٣

حسابی بانکی پروژەى ھاوکارى: بانکی کوردستانی ئێودهولەتی

KIBI/QBA ٢٥٦٣

کۆمپانیای سەندس

بۆ بەلێندەرایەتی گشتی و عقارات

بۆ کرین و فروشتنی خانوو وزەوی

و سەرپەرشتی کردنی بیتاسازی

٠٦٦٢٥٢٥٦١٢

٠٧٥٠٤٤٣٢١٢١

٠٧٥٠٤٤١٣١١١

هەولێر - شەقامی ٤٠ مەتری - نزیک سوپەر مارکییتی کۆک

فېر كىردىن رېگاپارەى سىتراتىزىيە؟

و/ئەمىر ئەحمەد عبدالقادر

سەلەندۇيانە رۇلى رەگەزى كار لە پىرۇسەى بەرھەم ھىنان زىاتىر دەبىى لە ميانەى زىادكىردنى بەرھەم ھىنان بە پىى چەند نىشانەىەكى جىاواز، لە گرنگىزىنى ئەم نىشانانەش فېر كىردىن مەشق كىردنە، فېر كىردىن بە چەشەنە جىاوازەكانى و ئاستو قۇناغەكانى بە پاىەىەكى سەركى دەزىمىردى لە پاىەكانى بەرە پىدانى داھاتە مەزىيەكان، تويىزىنەوەكان دەريان خستووە ئەو كىركارى خاوەنى پرونامەى بالاپە بە رىژەى ۷۵٪ سەركەوتوو ترە لە ھاوەلەكەى كە خاوەن پرونامەى دواناۋەندىيەو ئەویش بە رىژەى ۴۵٪ لە ھاوەلەكەى سەركەوتوو ترە، ئەویش خاوەن پرونامەى خوار دواناۋەندىيە بە رىژەى ۲۵٪ لە ھاوەلەكەى سەركەوتوو ترە لە بەرھەم ھىنانى كارمەكىدا (۲، ل ۱۲). بەلام لىكۆلىنەوەكانى (شولترو دىنسۈن و مارى بومان و بىكر) لە وىلايەتە يەكگرتووەكانى ئەمەرىكا دەريان خستووە كە بەھاي و مەھرەھىنان لە مەروفا لە ج ئاستىكدايە، لە ئەنجامەكانى يەككىك لەم لىكۆلىنەوانەدا ھاۋوۋە كە (۷۰٪: ۳۶٪) ي زىادەى داھاتى ئەتەۋەمىي لە ماۋەى ۱۹۲۹:

گرنگ لە بىنچىنەكانى رۇشنىبىرى و شارستانى لە كۆمەلگا ھاۋچەرخەكان و ئەو سەردەمەى تىايدا دەژىن كە گۇرانكارى و رووداو و شۇرشى رۇشنىبىرى بەردەوامە كەسى نەخوئىندەوار ئەستەمە شان بە شانى پرواۋ لەگەل ئەم گۇرانكارى و داۋاكارىانەى سەردەم ھەل بكات. لە راستىدا ئەگەر چاۋىك بە چەمكى بەرمەپىدان بىخىشنىن دەبىنىن كە ئەو چەمكى دەربىرىنكى مەنەۋىيەو ماناى پىرۇسەىەكى دىنامىكى پىكەتۋوۋە لە زنجىرەىەك گۇرانى ئەركى و بىنايى پىۋىست بۇ مانەۋەى ھەر بونەۋەرىكى زىندو و گەشەكىردنى لە ژىنگەكەيداۋ بۇ جىبەجىكىردنى چەمكى بەرمەپىدانى بونەۋەرى زىندو لەسەر كۆمەلگا دەتوانىت دەستەۋازەى بەرمەپىدان بەم جۆرە لىكەدەرىتەۋە كە نىشانەى روودانى زنجىرەىەك گۇرانى ئەركى و بىنايەى بۇ گەشەكىردنى كۆمەلگا ئەۋەش بە زىادكىردنى تواناى تاكەكانى لەسەر بەكاربىردنى وزە دەست ھاۋوۋەكان لە كۆمەلگا تا ئەو پەرى تواناۋ بە شىۋازىكى ئەۋتۇ ئامانجەكانى بەيىتە دى (۱، ل ۸۷). ئەمەو تويىزىنەۋە تاىبەتەمەندەكان

بىگومان گرنگى و بايەخى فېر كىردىن مەسەلەىەكە ئەمەرو لە ھەر ناۋچەىەكى جىهان جىگەى مشتومىرە، ئەزمۇۋنە نىۋەدەۋەلەتتەى ھاۋچەرخەكان سەلەندۇيانە كە ھىچ بۋارىك بۇ گومان ناھىيىتەۋە كە سەردەتاي پىش كەۋەتنى راستەقىنە بەلكو تاكە رىگە بىرىتتەى لە فېر كىردىن فېر كىردىن دەروازەى پىشكەۋەتنى ۋلاتە پىشكەۋەتۋەكان بىۋە، ھەر بۇيە ۋلاتە پىشكەۋەتۋەكان فېر كىردىن لە كارمەكانى پىشەۋەى پىرۇگرام و سىياسەتەكانىان دادەننىن. فېر كىردىن بىرىتتەى لە سىتراتىزىيە ئەتەۋەمىيە مەزىنەكان ۋلاتانى جىهانى پىشكەۋەتۋو و خەك و مەكە ئەۋەش بە ھۋى ئەمەۋە كە ئەم ۋلاتانە ھەستىان بە رۇلى بەرچاۋى فېر كىردىن كىردوۋە لە پىرۇسەكانى بەرمەپىدانى سىياسى و ئابورى و كۆمەلەيەتى تەننەت بەشدارىكىردنى راستەقىنەى لە ھىنانەدى ناسايش بۇ گەلان دابىنىكىردنى نارامى و خۇش گوزەرانى بۇ يان و بەرەو پىش چۈنىان. فېر كىردىن بۇتە پىۋىستىيەك لە پىۋىستىيەكانى ژيان نەك بە تەنھا خۇشگوزەرانى كۆمەلەيەتى بۇتە بىنچىنەىەكى

ئەنفلۇنزاي ژىرى!

نەخشەيەك بۇ رېڭاۋ رېڭكەيەك بۇ كار كىردى،
بەلكى تەنھا لە جىھانىك دەئىت كە جىھانىكە
لە دەرەۋى جىھانى بېشىنەكانىشە.

۲- تىكشكاۋو دوۋىلۋ شىكىست خواردوۋ: ئەم
ژىرىيە ھەمىشە گىرە لە سەر سەرنەكەۋىتنو
سەرنەكەۋىتنى ھەموۋان دەكات، خاۋەنى ئەم
ژىرىيە لە چوارچىۋەيەكى تىكشكاۋو دوۋىلۋ
شىكىست خواردوۋ دەئىتو بانكى خەلك دەكات
بۇ جىھانەكەى... تۈۋاناي نىيە ھىچ شىتىك
دروسىت بىكاتو نايەۋىت كەسىش ھىچ شىتىك
دروسىت بىكات... بە كارزانيەك دەتۈۋانئىت لە
زەمىي شىكىستو تىكشكاۋى بۇ ماۋىيەكى دوۋرو
درىژ مەلە بىكات بە بى ئەۋەى كە بىزار بىت.

۳- ژىرىيە سەراۋ ژىرەكان: بىيەنە
بەر جاۋت كەسىك ھاجەكانى بۇ سەردەۋو
سەرى بۇ خوارەۋە بىت!!! بېشىنى دەكەيت
چى بىيىنىت!!! بە بىگومان تەنھا شتى
سەراۋژىرو ھەلگەرەۋ دەبىنىت!!! ناسايپە كە
كەسانىك ھەبىن كە خاۋەن ژىرىيەكى شىكىست
خواردوۋو سەراۋژىربوۋو بىن لەبەر چاۋيان

سوۋدى نابىت تا نەكرىتەۋە.

* ئەگەر مەرۇف ژىرى بەكارنەھىنىت
كاتىكى زۆرى بە سەر تىناپەرئىت تا ھىچ ژىرى
نەدۆزىتەۋە بە كارى بېيىت.

* ژىرى بچوك وتوئىز لەگەل كەسەكان
دەكات، ژىرى مامناۋەند وتوئىز لە سەر شتەكان
دەكات، بەلام ژىرە گەۋرەكان وتوئىز لەگەل
بەنەماكان دەكات.

* ژىرى دەرمانخانەيەكى جوۋلاۋە،
كۇگايەكى دەرمانە كە بە بەردەۋام لەگەل
خۆتدا دەيىنىتو دەيەيت كە بۇ ھەر
شۈيىنىك بېجىت لە گەلتە.

ئىستاش گىرگىرتىن نىشانەكانى ئەنفلۇنزاي
ژىرى دەخەينە روو:

۱- ژىرى تەماۋى: ئەم توش بوۋە چاكەو
خراپە لە خۇى جىياناكانەۋە، لە ژيانىدا
تىكەلىۋ ئالۋزىيەك دەيىنىت، كە نازانىت چى
دەۋىتو چى ناۋىت؟ تەنھا مەبەستىيەتى كە
جى پەنجەى ھەبىت ئەگەر بە نەفرەت پا ھەر
جۆرىكى تىر بىت، ئامانجىكى روۋنى نىيە، نە

جۆرىكى تىر لە ئەنفلۇنزاي، بىي دەۋىت
ئەنفلۇنزاي ژىرى ئەمەش لە رېڭاي ئەو
فايرۇسەى كە بەردەكانى مۇخ تىدەبەرئىتو
گىرى دەكاتو چوار دەۋرى دەدات، فايرۇسىكى
زۆر بەھىزە، زۆر بە داخەۋە تا ئىستا ھىچ
دەرمانىكى پىزىشكى نەيتۈۋانئىوۋە چارەسەرى
ئەم فايرۇسە بىكات... ھىچ شتىك ناتۈۋانئىت
بەرى بېيىرت.

ئەو فايرۇسەى كە لە نىۋان زۆربەى
خەلكى بلاۋبۇتەۋە... فايرۇسىكە دى ھەمو
شىتىكى نۆىۋ داھىنەرانەيە... فايرۇسىكە
نايدىكان دەكۆزىتو دەۋرى ژىرى دەدات بە
تارىكىۋ نەزانى... لىرەدا ھەندىك لەو وتانەى
كە دەربارەى ژىرى وتراۋە دەخەينە روو،
پاشان گىرگىرتىن نىشانەكانى ئەم فايرۇسە
دەخەينە بەرچاۋ:

* ناتۈۋانئىت بالندى خەم ھەدەغە بىكەيت
كە بە سەر سەرتەۋە بسورئىتەۋە، بەلام دەتۈۋان
كە رېڭاي لىبىگىرت كە سەرت گون نەكات.
* ژىرى ۋەكو پەردەشۈۋى فرۇكەۋان ۋاپە

چۈت زال بېيىت بەسەر ھاۋكارە نىگە تىقەكەنماندا؟

و: مودىرىك غەلى عارف

بەلەي بەرژەۋەندىيەكەنى خۇتدا بىشكىنەتەۋە.
لەۋ سۈنگەيەۋە كە تۆ بە راستى بۇ ئەۋەي
كە ئىش و كار بىكەيت ھاتوۋىتەتە سەر پىشەۋ
كار، كەۋابوۋ ئىستە دىزانىت كە خەلگى ج

جۈرە چاۋەروانىيەكەن لىت ھەيە؟

ھەنگاۋى سىيەم/ پىشۋىيەك بەدە:

ئەگەر ھاۋكارە نىگە تىقەكەن بەدەبىنەكەت
لە سەردانىدا بۇ لاي مېزەكەت گەلەيى
گازىندە بەردەۋام يەك لە دۋاي يەكەكەنى
تواناۋ لىھاتوۋىيە ھەيە، ئەۋا تۆ ئارام ھىۋور
لەسەر خۇيەۋە لە نوسىيىگەۋ شۈپىنكارەكەتدا
پىياسەيەك بەكە.

ئارامى ئاسودەيى لە ئاۋدانى گۈلۈ گىيەك
ياخود لە دروستكردى قىنجان و پىيالەيەك
قاۋدا پەيدا بەكە دەست بىخە، لەۋانەيە
ھەندى كەس ئەم كارە بە ساۋىلەكەيى و گىلى
بزانىت، بەلەم تۆ دىتوانىت ۋەك پىشۋىيەك
تەماشى ئەم كارە بەكەيت.

ھەنگاۋى چاۋەرم/ بە ئەدەبىي رىزەۋە
بە ھاۋكارە نىگە تىقەكەت بلى كە، ھەز لە
گۈيگرتن لە گەلەيى گازىندەكەنى ناكەيت.

ھەرچەندە لەۋانەيە ئەم شىۋازە
قىسەردنە بىرىندارەكە بىت، بەلەم ھەقىقەت
راستىيەكەۋ باشتر ۋايە كە بوۋىرتىت، لەۋانەيە
ئەنجامدانى ئەم كارەش سەخت و دۇۋار بىت،
بەلەم نىرخ و ئەرزى ئەۋەي ھەيە.

ھەنگاۋى پىنچەم/ لە بارەي گەلەيى و گازىندە
بەردەۋامەكەنى ھاۋكارە نىگە تىقەكەتەۋە
لەگەل بەرۋىيەمەر سەرۋەكەتدا قىسە بەكە.
پاش ھەموۋ ئەۋ ھەۋل و كۇششەنەي كە
روۋىيەروۋى شىكست بوۋنەۋە، ئەم شىۋازە
دۋابىن رىگە چارەيە.

بەلەم كاتىك كە ھاۋكارە نىگە تىقەكەت
بايەخى بە بىرخستەنەۋە ھۆشدارىيەكەنت
نەدا، ئەۋا پىۋىستە سود لەم رىگە چارەيە
سەردەۋە ۋەربىگىت.

بە دىلنەيەۋە كە قىسەردن لەگەل
بەرۋىيەمەر سەرۋەكەتدا كارىكى ئاسان نىيە،
بەلەم ئومىدۋارىن كە ئەۋەتۋاننىت ھەل
مەرج و بارۋەخەكەن چارەسەر ۋەك بەكەت.

سەرچاۋە/ گۇڧارى «موفىقىت» ژمارە (۱۶۴).

ھەر يەكەك لە ئىمە ئەزمۈۋى روۋىيەروۋ
بوۋنەۋەمان لەگەل ھاۋكارەنى نىگە تىقەكەت
مەنقىدا ھەيە، ئەۋ جۈرە ھاۋكارەنە گەلەيى
گازىندە لە ھەموۋ شىكەكەن دىمەكەن، ئەگەر
گەلەيى و گازىندەكەيەن پەيۋىست نەبىت بە
رىژەي كار ياخود كارۋىبارى قەرمەنگەۋ
نوسىيىگەكەيەنەۋە، ئەۋا بەھەتەي پەيۋەندى
دەبىت بە خۋاردنى كافىر ياكەيەنەۋە، ياخود
پەيۋەندى دەبىت بە شىكەكەۋە كە لە رىئانى
تايەتەي خۇياندايە.

ئەۋ گەلەيى و گازىندە سىكالىيەنە
پەيۋەندىيەن بە ھەر شىكەكەۋە ھەبىت
ئەۋا ئەم رىگە چارەۋە دەستپىشخەرييەنەي
خۋارەۋە پىنچ رىگەۋ شىۋازى دىلنەيەكەرمەن
كە يارمەتەي دەمەن زال بېيىت بەسەر ھاۋكارە
نىگە تىقەكەت بۆلە بۆلەكەنماندا؛

ھەنگاۋى يەكەم/ بىر لە بۆچۈۋە
پۆزەتقىقەكەن بەكەردەۋە:

چۈنكە ھاۋكارىكى نىگە تىقەكەت دىتوانى رۇژو
رۇژگارت تىكەدەت ۋە خرابى بەكات، باشترىن
بەرگىرى لە روۋىيەروۋىيەنەۋە لەگەل كەسانى
لەم شىۋىيەۋە، بىر كەردنەۋىيە لە بۆچۈۋە
پۆزەتقىقەكەن.

لەۋ سۈنگەيەۋە كە تۆ دىزانىت ھاۋكارەكەت
لە گەلەيى و گازىندەكەندە پىشەيەكەي دىرىنى
ھەيە ھەمىشەۋ بەردەۋام تەماشى نىۋەي
خالى پەرداخەكە دەكات، ئەۋا دىمەكەت كە تۆ
ھەنگاۋىكە بىجىتە پىشتر و سەرۋەترەۋە بىر لە
ئاۋابوۋنى خۇرۇ كەنارى دەريا بەكەيتەۋە.

ھەنگاۋى دوۋەم/ بۆلە بۆلەۋ بەدەبىنەكەنى
ئەۋان بىشكىنەۋە بە لاي بەرژەۋەندىيەكەنى خۇتدا؛
ھاۋكارىكى بەدەبىن دىتوانىت بە شىۋىيەكەي
سادەۋ ساكار چىيەك لە خاك دروست بەكات.

ئەگەر ئەندازەۋە ھەبارەي كارەكە قورس و
سەنگىن بىت، ئەۋا دىتوانىت گەرمەت ئەۋە
بەكەيت كە ئەۋە يەكەمەن كەس دەبىت كە
گەلەيى و گازىندە دەكات.

چاكتىن شىۋازىش بۇ ئەۋەي زال بېيىت
بەسەر كەسكىدا كە ھەمىشەۋ بەردەۋام
خەرىكى گەلەيى و گازىندەكەندە، بىرىتەيە
لەۋەي كە بۆلە بۆلەۋ بەدەبىنەكەنى ئەۋە

سەرگەۋەتەكەن بە شىكست بىيىن و ناۋى سەيرو
سەمەرىشى لىيىن و بە شىۋىيەكە دەروانە
كارەكەن كە پىچەۋەنەي مەۋقە ژىرەكەنەۋە لە
خەيالى ئەۋاندا ھەموۋ كارىكى سەرگەۋەتوۋە بە
شىكست دىزانىت ۋە ھاۋكارەش روۋن و ئاشكارە...
بىر كەردنەۋەيەن خرابە خۇيان لە گۆشەيەك
گىر كەردەۋەۋ بە ھىچ شىۋىيەك ھىۋايەن بە
دەرچۈۋن نىيە!!! ژىرىيەن سەرۋا ژىرەۋ شەۋو
رۇژيان دىار نىيەۋە ئەستىرەكەنىش لە لايان
تەنە گۈلۈپىكى روۋانكى دەرۋە پىۋىستىيەن پىي
نىيە.

۴- راۋى ھەلەكەن؛ ئەم ژىرىيەش ھەروەكە
مۇگەتەپس بەرەۋ لاي ھەلەكەن كىش دىمەكەت
كە تەنەۋە ۋەدە ناسەن كۆدەكەتەۋەۋ ھەرگىز
ناچىت بە لاي گەۋەھەرۋ زىرۋە زىۋە... خاۋەنى
ئەم جۈرە ژىرىيەنە سەيىر داهىيەنەكەن و
بەرەھەكەن و سەرگەۋەتەكەنەن ناكەن، بەلەك
تەنەۋە بە شۈپىن ھەلەكەنەنەۋەن.

۵- ئىرەيى پىيەردن؛ ئەمەش لە
مەترسىدارترىن جۈرەكەنى ئەنفلۇنزا
ژىرىيە كە بەرەھەلىسى سەرگەۋەتەن دەكات و
ھەمىشەش خاۋەنى پەيەمىكە كە دەلەت
ئەگەر مەن لە پىشترەۋەدە نەبۈۋم ناپى تۆش
بىيىت ۋە ھەرگىز بەسەرگەۋەتەن تۆ قايىل ناپم...
ئەمەش ھەموۋى لە دەرەنجانى ئىرەيى و
ھەسۋەۋى پىيەردن!!! ئەم جۈرە ژىرىيە بە
جۈرەكەن ۋەيەۋەكە كارى تىكەردەۋەۋ كە ۋادەي
بە سەرناچىت، دان بە ھىچ سەرگەۋەتەن كە
نەبىت ئەگەر ئەۋ شۈپىن پەنچەي تىدا نەبۈۋ
يا ھۆكارىك نەبۈۋ تىيادەۋ پىۋىستىش ناكەت
كە ھەسە لە بارەۋە بەكات.

۶- دۈۋەنى سەرگەۋەتەن؛ ئەم جۈرە كەسانە
ھەرگىز دەستخۇشى لە سەرگەۋەتوۋان ناكەن و
پىشترىيەن ناكەن ۋە ھەر كات كە كارىيەن بىنى
تەنەۋە دەلەت كە ئەگەر ۋا بۋايە ۋا دەۋوۋ و ئەگەر
ۋات بەكرەيە ۋادەۋوۋ، باشتر نەبۈۋ ۋا نەبىت...
ئەۋ دۈۋەنى سەرگەۋەتەن سەرگەۋەتەن تەنەۋە
كارى رەخنە گەرتە كە لە ناسەتى كارەكە كەم
بەكەتەۋە! ھەموۋ كات خاۋەنى بىرۋەجۈۋەنەكە
كە زۆر جىۋاز ترە لە كەسانى تر، ھەموۋ كات
دەۋى ئاراستەي بايە، ئەم جۈرە كەسانەشمان
ھەمىشە لە كۆمەنگا بەرچاۋ دەكەۋەت، لە
بەنەرەتەشدا ئەمان دۈۋەنى خۋەدى خۇيانىن
بە بى ئەۋەي ھەستى پىيەكەن.

لە كۈتايى بابەتەكەش ھىۋادەم كە تۆي
خۋىنەرى بەرۋىز بە دەۋر بىت لەم جۈرە
ۋەيەۋەسەنە، ئەگەر توۋش بوۋىت بە يەكەك
لەمانە دىلنەيە كە دىتوانى چارەسەرى
گۈنجاۋى بۇ بەدۋىيەۋەۋ بە بىگۈمانىش
دەۋەنى چارەسەرەكەي جىيە؟

فیل، بھمش بوونہ تھ بھندی بھرنامہ ریڑی
 بیرو بروا سھلبیھ کانیان گھ تواناگانیان لھ
 پیکھیشن و بھدستھینانی ئھودی شاپھنیانھ
 لھ ژیاناندا سنوردارگراو، بۆیھ دھینیت
 ریڑی تھ لاقدان زیاد دھکات و کۆمیانیاکان
 دمرگاکانیان دادھخن، ھاوړپیھکان
 دوژمنایھتی یھ کتر دھکن، ریڑی ئھو گھسانھی
 بھدست نھ خۆشیھ دھروونیھکان و ژانی گھدو
 سھرنیئھی ریڑ خایھن و دژواریھ کانی دلئوھ
 دھنالنن، بھرز دھیتئوھ. ھھموو ئھمانھ تاکھ
 ھۆکاریکیان ھھیھ، ئھویش بھرنامھ ریڑی
 خراپھ. بھلام دھگرت ئھم دۆخھ بگۆرت لھ
 بھرژدوھندیمن، تو و من و ھھموو مروؤقیکی
 سھرزووی دھتوانیت ئھم بھرنامھ ریڑیھ
 بگۆرت و بیگاتھ بھرنامھ یھکی دیکھ گھ
 یاریدھمان بذات بو ژیانیکی کامھران و ئامادھمان
 بکات بو بھدستھینان و دھستھ بھرکردنی
 ئامانجھ کانمان. دھبیت ئھم گۆرانھ لھ ھھنگاوی
 یھ گھمھوھ دھست پیبکات، ئھویش ئھودیھ
 بریاری گۆران بھدیت... ئھم بریارت ریگات بو
 رۆشن دھکاتھوھ بو ژیانیکی باشتر، وھک خودای
 میھرمبان دھقھرمویت: {ان الله لا یغیر ما بقوم
 حتی یغیروا ما بانفسھم}.

پېښور ته بزانيت هه موو گورانيك له
زيانندا سره رتا له ناخووه دست پېدېدكات،
له وړيگه شو يوازې بېرې لي دكه پته وه..
نهمه ده بېته هوې شور شيكي زه مينې گوره
كه ده گونجيت كامهران يان كه ساست پكات،
نهمه ش دكه وپته سر بېر كردنه ودي خوت.
سر جاوه: نينته رنيت.

له تهخته دروستکړاو که دهگونجا نهمه هه لیک
بیت یو نیلسون تا خوۍ رزگار بکات، به لام نهموۍ
روویدا تهواو بهیچهواڼه بوو.. فیلهکه وا بهرنامه
ریزگراره که سرجهم ههولهکانی شکست دینو
دمینه هوۍ نازارو برین. خاومنی باخچه ناژده لانهکه
باش دزمانیت نیلسونی فیل زور بههیزه، به لام
به تهواوی بهرنامه ریزگراره لسهه ناتوانایی و
به کارنه هینانی هیزه خودیه کهۍ، ههرودها
دمزمانیت نیلسون لسهه قبولکردنی واقعیه
نوییه کهو توانای گورینی واقعیه کهۍ نییه،
بهرنامه ریزگراودو تواناکانی خوۍ لهدستداده،
روژیک مندا لیکي بجووک لهگه ل دایکیدا سهردانی
باخچه کهۍ گردو پرسپاری له خاومن باخچه که
کرد: کاکه دمتوانی پیم بلیت چو ن نهم فیله
بههیزه ههول نادات نهو گوپه تهخته به رابکیشو
خوۍ له بهندی رزگار بکات؟ «پیاوکه گوتی،» به
دلنایایهوه کورم! خو ت دزمانی که نیلسونی فیل
زور بههیزمو لههه راکتیکدا بیمویت خوۍ رزگار
بکات دمتوانیت، به لام گرنگتر لههه نهموۍ که نهو
نهمه نازانیت و مهوادی هیزی خوۍ نازانیت!

پهيامی ئهم چيرۆكه چيه؟
 زۆرينى خهلك ههر له منداڵيهوه
 بهرنامهريژ دهگريڻ بهشيوازيكي دياريكراو
 ههلسوكهوت بگهن، به شيوهيهكى تايهت
 بدوين، كۆمهليگ برواي دياريكراويان
 ههيت و له هوکار گهليكي دياريكراوهوه
 ههست به كۆمهله ههستيكي سلبى بگهن،
 ههست به كهساسى دهگهن له بهر چهند
 هۆيهكى دياريكراو، ههر بهو ههلسوكهوتانهوه
 بهردامان لهژياندا، دروست وهك نيلسونى

کاتیڤ ته مهنی دوو مانگ بوو فیله سپیه
بجوکه که له نه فریقا که و ته نیو ته له ی راو چیانه ووو
له بازاره گاندا به پیاویکی ددوله مهند فروش را که
خاومنی باخچه ی که ناژولان سوو، خاومنه که ی
دوست به جی فیله که ی نارد بو مالیه تازه که ی له
باخچه ی ناژولاند او ناوی لینا (نیلسون)، که
خاومنه که ی له گه ل نیلسوندا گه یشته جیگا
نوییه که، گرکارانی باخچه که قاچیکی نیلسونیان
به زنجیریکی ناستی به هیزه وه به ست، به کوتایی
نهم زنجیر مشوه گوپه کی که ورمیان پیو مکرد
که له ناستی به تو دروستکار بوو و نیلسونیان له
جیگا یه کی دووری باخچه که دانا، بهرام بهر بهم
مامه له دله دهاته و توندوتیزانه ی نیلسون هستی
به تورمبوونیکی توند دگر د، بویه برپاری
دا له م به نندیه خوی رزگار بکات، به لام چهند
هوولی ددها هینده زیاتر زنجیره ناستینه که له
پیی توندتر دهبوو.. پتر هستی به بازار دگر د،
له دوا ی هوولیکی زور ماندوبوو و نووست.

روژنی دواتر نیلسون بیدار بوودو و هه مان
کاری دویینی بۆ رزگارکردن ئه نجام دایه و، به لام
بی سوود بوو. بهم جۆره تا ماندوو ده بیست و
ئازار ده چیژیت. له گه ئ زۆری هه مه له کانی و
نازارو نوشوستیه که انیدیا پر یاری دا ئه م واقیعه
نوییه قبول بکات، ئیدی جار یکی دیکه هه مه ی
خۆ رزگارکردن نه دات، به مهش خاوه نه
ده مه له منده که ی توانی نیلسونی فیل بهرنامه ریژ
بکات، دروست ده ک ئه وه ی که ده به ی.

شەھىر كاتىپى نىلسۇن ئوستىيو خاۋندار
لەگەل كرىكارمانىدا رۇپشتن بۆلۈش گۆيە
ئاسىنىپ گەۋرەكەيان گۆزى بە گۆيەكى بىجۈكى

دوژمەنەنى

كات!

خەلات مەھمەد رەئوف

نانى نىمەرۇ خورا دايا داواى لە كچەكەى
 كرد ھاقەكانى بۇ بشوات، بە ھەرحال قىولى
 كرد زۆر ئابەرپرسانە لەبەرچاوى داياو بايا
 مۇبايلەكەى خستە سەر گۇرانى، ئاخىر توخوا
 با بىزار نەبىت لە كاتى قاپ شستن، پاشان
 دەجىتە ژوورى براكەى ماوئەك دەمەقالبان
 دەبىت، «قەيناكە شەر لە بەتالى باشرد»
 دوايى دەكەونە گيانى (ئىم.بى.سى) ەكانو
 لەسەر يەك سەبرى فىلم دەكەن تا دەمى خۆر
 ناوا بوون پاشان كچە دايكى ھەراسان دەكات
 بابچىن بۇ پىاسە يان بۇ مۇلەكان يان بۇ مالان
 دەى ئاوانابىت ماندووبوم لە ژوورمەو رەفىقى
 من ھەرنەكەوئە مال، كۆرەكەش لەگەل جەند
 ھاوړىيەكسى دا دەجىتە دەرمەو بى ئامانج بە
 كۆچەو شەقامەكانى شاردە دەسورئەو دەو وەك
 دوژمەنىكى سەرسەختى كارو بگورئىكى دلرەقى
 كات دىنە بەرچاو. ئىستا كاترمىز بۆتە (۱۲)ى
 شەو دووبارە كاتى فىلمو چاتە حەياتەكەيە،
 ئەمەش تەواوبوو بەيانىو دووبەيانىو ھەتا
 پشوو ھاوړى تەواو دەبىت بەم شىوئەيە.
 بەينى خۆمان بىت لەكاتى قوتابخانەشدا
 ھەرفىكى ئەو تۆى نىيە. لە ھەمووشى سەپرتەر
 ئەوئەيە كەدەميان دەكەيتەو ھەسەى گەرە
 گەرە دەكەن رەخنەو گەلەيى دەباريەن.
 مەنىش كلاسەم دراو ھىچەم پىنەبىرا. نازىزان
 ئالىم ھەموو بەلكو زۆرەيى گەنجانى كورد
 پالەوانسى ئەم چىرۆكەن. كەواتە گەر تۆ خوت
 بە پالەوانىكى ئەم چىرۆكە ترسانكە دەزانىت
 ئەوا دلنبايە كە تۆ گەروى ژيانە دۆراندو،
 لەبەرئەو تازوو بەربار بەدە خوت بگورئىت!

وا ئەمەش خۆر لە خۆرەلەتەو
 دەركەوت و مەژدەى رۆژىكى نوپى ھىنا،
 بابەو دايا بەيانى زوو لەخەو ھەلسان، بابە
 بەرەو ئىش و كار كەوتەرىو داياش خەرىكى
 راپەراندەنى كارى مالمەوئە، كاترمىز (۱۱)دە
 بەرەو نىمەرۇ دەروژىن، دايا گوتى: باشە
 دەبىت مەندالەكان خەرىكى چى بن؟ تۆ بلىنى
 خەرىكى خۆيەندەوئە پىن يان خەرىكى كارىك
 بن؟ ھەم... ئەمە لە مالى ئىمە بەدوورە دلنبايە
 ھىشتا نوستوون بە ھەموو ھىزىكىيەو ھاوار
 دەكات: «كۆرم... كچەم... لەگەل ئىوئەمە
 وادەبىتە نىمەرۇ بەسە ئىتر بۆگەنتان كرد لە
 ناو جىگا». كۆرو كچى چى؟ خۆ جارى يەكەم
 دووم ھەر گۆيشيان لى نىيە ناھەقىشيان
 نىيە ھەقيرانە شەوى رابردو تا دوو سىنى
 شەو سەبرى ھىلميان كەردو و چاتيان
 كەردو، بۇ جارى سىيەم و چوارەم دايا
 ديسان دەقزىنى «ئەھى رۆلە گيان لەگەل
 ئىوئەمە» ئەم جارە تۆزىك خۇيان دەجولئىنو
 بەرپەرچى دەدەنەو «ئۆف... پىرمەژن بۇ
 ناھىلى تۆزىك پىنووين؟ پاشان بە كاووخۆپى
 بەتەننىيەكە فرى دەدەنە سەم زەوىو بە بۆلە
 بۆلەو بەرەو دەستشۆرىيەكە دەكەونە رى،
 دىنە سەرمىز بۇ نان خوارەن ئەگەر دايا
 چاكەى نەرشەتبى «ئەم... ئاخ... سەرم... پشتم...
 خوامەرگ... جەند بىزارم...» ھەتا نىمەرۇ
 ئەمە قەسەپانە پاشان گەر كچە مەيلى لىبوو
 لە ناننى نىمەرۇدا يارمەتى دايكى دەدات،
 كۆرەكەش دەجىتە ژوورىك بۇ جوتە جوتى
 مۇبايل كارى ھەيە ئىتر بەخەلكى رادەبوئىرى.

وتەى
 ئاودارانە
 سەبارەت
 بە خەشەپپى

ئالانى

۱- ئاتوانىت بىگەرىتەو بۇ رابردو بۇ
 ئەوئە سەمەكەىكى نوپى دابىنىت، بەلام
 ئەتوانى ئىستا دەست پى بگەيت كۆتايەكى
 نوپى دابىنىت.

۲- ھەلەرىنى ھەمىسەكەكەم لەبەرئەو
 نىيە كە خەمبارم، بەلكو لەبەرئەوئە كە
 چاودەكەم پىوئىستان بە پاكرەدەو ھەيە.

۳- گەشەپىن لە دەركەكەى داخراو دەدات،
 ئەگەر لى نەكرەيەو دەروات بۇ دەركەكەى
 تر، ئەگەر ئەوئە نەكرەيەو دەركەكەى نوپى
 دروست دەكات.

۴- ئابىنىت زستان تا كۆتايى ژيان بەردەوام
 بىت، بەھارىش ھاتنى بىرچىتەو!

۵- دلنبايە ئەو كارەسات مەينەتەيە كە
 تۆ توانى ھەلگەرتىت نىيە، ھەرگىز نايەنە رىت!
 ۶- ئەگەر كەسكى گەشەپىن دەستى
 چەپى برا، دلەيت ئاسايە چوئە لانى كەم
 كەس داواى ھاوکارىم لى ناكات، كە من كەم
 ئەندەم!

۷- گەشەپىن گولەكان دەبىنىو ھەرگىز
 ناروانىت بۇ دىكەكان، بەلام رەشەپىن دەروانىتە
 دىكەكان و گولەكان نابىنى!

۸- ھەموو رۆژىك كە لە خەو ھەستەو بلى،
 ئەمەش باشترىن رۆژە لە ژيانەم!

۹- گەشەپىن و رەشەپىن ھەر دوو كىيان
 بەشدارى دەكەن لە كۆمەلگەدا، ھەر يەك كىيان
 بە رىگەى خۆ، گەشەپىن فرۆكە دا ئەھىنىو
 رەشەپىن پەرەشوت!

۱۰- گەشەپىن لە كاتى بىنىنى كۆپىكى نىوئە
 بەشە پەكەى ئەبىنىو خۇشحال دەبى، بەلام
 رەشەپىن بەشە بەتالەكەى ئەبىنى لەبەرئەو
 ئاومەد دەبىت!

۱۱- كاتىك تارىكى بەھىز دەبىت، دەتوانىت
 ئەستىرەكان بىبىنىت!

ژیان هیوایه

په پیاوړه عوسمان کهریم

ژیان بڼی هیواو ناوالت هیچ نرخیکې نیه. ژیانو هیوا دووانه یه کی په یومستن بهیه کهوه، وډک مروږف چوڼ له رڼو لاشه پیکهاتووه، به بڼی رڼو جهسته مانایه کی نییه، ژیانیش بهو شومیه یه! هیوا رڼو چی ژیان نه ناسوودهی پی دهبه خشیت، رڼو خیش نهو پالنه رمیه که شته ووستاوه کان دهبزوینی و دهیخته جووله، وډک نهو تهخته یه دهیخته دریاوه دهریاوه دهریا دهبته رڼو چی.

به لام! کاتیک هیوا له ژیان دادمیریت... ههروډک نوسه ری رووسی به ناویانگ «فیوډور دوستویفسکی» دهلیت: (بڼی هیوا ژیان کارساته).

به راستی گهر بروانین دهبینین کاتیک هیوا له ژیان دادمیریت، هیچ مانایه که بڼی ژیان نامینیتسهوه، دهبته دوزدخ، دوزه خیش نهو شوینه یه که مروږف تیایدا نازار بچیزیت، گرنگ نییه دوی مردن بیت یان پیش مردن ههردوزدخه.

به لی! بڼی هیوایی ژیان دمکوژیت... جوانیهه گانی ته مهن وشک و بڼی بهرهم دهکات، بویه پیویست دهکات له سهر نیمه مروږف

که پهرومردگاری مه زن به جوانترین شیوه دروستی کردین هه میسه که لیک ناواتو نامانج له ناخماندا بیت و بیکه پنه هاودهمی خو مان، تا مۆته که ی بڼی هیوایی نه توانیت دمستی بگاته بهروگمان. ههروډک چوڼ ماسی بڼی ناو ناز، ههرواش مروږف بڼی هیواو نامانج ناز.

هیوا نهو هاوړی دلسوزمیه... که له هه ناوی کوچه تاریکه گانی نا نومیدی دهریا زمان دمکاتو دهمان سپړیت به سپیده یه کی که شو رووناک و پر له جوانی ژیان.

سهرمتای هه موو کاریکمان له بیر کردنه وهوه دمست پیدمکاتو پاشان هیواو نامانج و گه شهو پیشکه وتنمان هه هیواکانمانه، نه گهر هیوا نه بویه گهر دوونو و هه موو شته گانی سهر گوی زهوی دهموستا و له کار دمکوت.

هیوا وامان لیدمکات هه میسه ژیانمان خوشبویت و هه ول بدمین بڼی باشر کردنی... کیلگهی سهووز... ناوازی نهرمی باران... بزهی خور... کار... گشت جوانیهه گانی سروشت بهریزیکې بڼی پایان سهیریان بکه.

هیوایه! که شتی مروږفایه تی بهرهم پیش بردووه، هه میسه و هه مووکات له جوله و

بزاوتی داهینان و بهرهم پیش بردندایه. با هزرمان پریت له هیواو کاره گانمان هه به هیوا بڼی و ناواته گانمان بهر برون. چونکه ناواته گانمان هیزیکې گهره یان هه یه که له ناستهنگه گانی ژیان و دورو بهرمان دورمان بخنه وهوه بهرهم ناینده یه کی پر کامهرانی و گه شمان بهرن.

هیواکانمان، خهونه گانمان، نامانجه گانمان، ناواته گانمان با گه شاوهمی... ژیانمان پر له جوانی و سهووزی... ته مهنمان، کاته گانمان به کردموه و کاری جوان بنه خشین... له کو تاییدا بیت ده لیم: تاکه ی بهرگی بڼی هیوایی و نه زانی فری ناده ی!

تاکه ی بیر له جوانی سروشت و ژیان ناکه یته وه؟! تاکه ی چاوه گه شه گانت هه لناهین،

تا ببینی چنننن کس به هیوا بهرزوو گه شه گانمان بهرهم پیش چوون، چونکه کومه لی نامانجیان له هرزا هه بووه؟! نه ی نازانی به هیواکانت به خته ومری بڼی خوت و نایندمت مسوگهر دهکای، گه له که شت بهرهم به خته ومری هه تا هه تای دهبیت؟!

ديوى زەمىنى و ديوى ئاسمانى

ئازاد مەيدىن - خورمال

زۆر شت دوو دىوى ھەيە بىروانى
دىوى زەمىنى و دىوى ئاسمانى
نمۇنەنى كەوتىن، لەگەل خۇخستى!
مەرگى نەخوارا، لەگەل خۇكوشتى!
خۇت بەدەستى خۇت لە دەمى مارا
ژەھر دەردىنى بى وىنەو كارا!
ئەى نۆشى و دەمرى لەو بىرپارەدا!
خەتەى مار چىيە لەو كىردارەدا!
بە دار گۆپزا بەردىكى ھەلدا
ئەى پىكا مەبەست ھاتۇ بەسەردا!
بۇ جارى دوو دەم ئەى پىكا نامانچ
جوارى تر كەوتىن سى دانە قازانچ!
بۇ جارى سىپەم ەك نەبو دەست كەوت
چاوى لەدەست دا بەرى لقى كەوت!
توانات خستە كار لە ھەر كارىكا
رى و شوىنى گونجاو لەھەر بوارىكا
گەر سەر نەكەوتى لە نەسرەوتنا!
بزانە سەر كەوتىن وا لە كەوتنا!

مەن گەشەپپەينم

يوسف وارەنى

مانگ ناكەم. بۇ گەشەپپەينم بەو دلدەرە ھۆكارىكى
كە بانگ ناكەم. لە ناوینەى دلى خۇما بۆى
ئەروانىم. چونكە بەم شىپو ئەتوانم بەبى
تەم و چلكە ھەور ئەو بىيىنم. بۆيە ئەلەيم مەن
شەيداتر لە عەشقەكەى مەم و زىنم...
وەرزى بەھار شەنى شەمال. كە ھەل ئەكا
بەكزە و سۆز نەرمە يال.
رووخسارى مەن لە پىش ھەموو گۆلىكى
كەو لەوان زياتر... لەوان سەرسام ترو حیاتر
ئەكەپتەم و ئەشەننەو. گولان ئاوانگ
ھەلنەپىژن گۆلى رووى مەن ئەچنەتەو...
بە ئاوى كانى كۆپستانى دەستىنۆپى
ئەمەن ئەشەم و بە چۆراوگەى بەھرى چيا
ئەشەپپەينم رۆژووى رۆژانى خۇشەوېستى.
بەخوردەى ئاوى ھەلبەزى پالابەرزى روون و
رەوان لە جەستەى خۇم دانەمالم چلك و چۆلى
خۇپەرستى. بە لەوچى ئاوانگى گۆل كىلگەى
دەم پارا ئەكەم...
سەر زەمىنى قاقرو وشك ھەلاتووى ناو
ھەناوم تىراو ئەكەم...
بە بارانى بەلەى چاوم. بەدەستى زىرو
خاروم. پەرورەدە ئەكەم چەكەرەى تۆوى
سادەى ژيان و خۇنەوېستى...
دەمە و گزنگ لەگەل بولبول بەستەى
شادى ئامىز ئەچىم. لەگەل گۆلى تەر و ناسك
ئاوانگ لە چاوانم ئەسەم. بۇ خۇشى ژەن
پىنەكەنم. داوى رايەلەى ئاوانت و ھىوا بوون
بە ژيان ئەتەنم.
پەردەى رەشى ماتەمىنى و ئاومىدى لە
رووى خۇما دانەدەم...
بەلەن ئەدەم چاوى دەم تەنھا خۇشى بى
بىيىنم پىر بەھۆرگم ھاوار ئەكەم.
سەرچەم مەرقەنى بەست و ھىوا پىراو لەم
ھەوالە و شيار و ئاگادار ئەكەم.
پىيان ئەلەيم نەزىكە لە بىزەو خەندەو دوور
لە شىنم. ئەكەر دىنا تەنھا رووناكى مۆمىكى
ھەبى مەن گەشەپپەينم... مەن گەشەپپەينم!

ھەموو رۆژى دواى سەپپەدە لەگەل ئەكەم
رۆژى نوپەدا. كە خۇر ھەلەدى مەردەى ژيانى
نوپى لەگەل دى. وا ھەست ئەكەم تەنھا
رۆژباش لە مەن ئەكا. خۇشەوېستى ئاشكرای
خۇى لە ناخى مەن ئەكا. بۆيە تا بەرزتر
ئەبى خۇشەوېستى لە وجودما بەتەن و گەرم
تر ئەبى. دلى شىپم شەيداد بى شەرم تر ئەبى.
تەرپە تەرپى خىراترو ھەنگاوى نەرم تر ئەبى.
ئەى چەند گەش و تاسەدارم. چەند تامەزىرۇ
بەھەردارم. لە ژوانىكى گەرم و گۆرى دىل پىر
گۆرى. ھىلاكى و مەندوبى بىر سەر بە خۇدام...
سەرم بەخۇدا گرتەوودە سەد ئىردەى
بەخۇم ئەبەم. لەگەل بوونى ئەم مەشەوۋە
بەشەوۋەدا.
بۆيە كاتى ئاوا ئەبى. چاوى لە ئاسۆگى سوور
ئەبىم. ساردو سىرو مات و كىرم بەم دىل پىر لە
ئومىد و ھىوايەو چاوى ھەزو چاودەروانىم
ھەموو دەم وا بەدوايەو...
چاودەپپەينم تا جارىكى تر دىسان ھەلەبى.
جارىكى كەش مۆمى ژيانم ھەلبەت و خەم و
بەزاردەم ئە ھەلەبى. دەم بە عەشقى تىكەل بى...
بىتەو بۇ جى ژوانەكەى ئەم سەر زەمىنە
بەرىنە، تا لەپاش بارانى چاوى لە دوورى يار
زۆر گىراوى، بى خەموو سوور ھەلگەپراوى مەنى
عاشق بىكەتە پەلكە زىرپە...!
لەناو جەرگەى نىو شەوا، مەنى بىناز و بىنەوا.
وا ھەست ئەكەم تەنھا لەبەر خاترى مەن ئەستىردەكان
مەجلىسەكان ساز كەردو، مانگى چاودەش تەنھا گۆى
بۇ سەرگوزشتەى مەن ئەگەرت و چاوى بۇ مەن باز كەردو.
وا ئەزانم عەشقى ئىمە خۇ سازدان و مەشقى ئىمە، لە
عەشقەكەى مەم و زىنەش ئازاترو ئازادترە. چونكە ئىمە
ھەموو شەمى دواى ئەوئە ھەموو شەپپەيدەك خامۇش
ئەبەت و ئەخەمى جىرا لە سووتان ئەكەم. ھەر بىدارىن.
ھەر چەندە ھىزى تارىكى تادى فراوان تر ئەبى.
گۆرەپانىش بۇ رووناكى ھەتا دى پاوان تر ئەبى.
بەلام مانگى مەنى تەنھا گەشاو و تابانتر ئەبى.
مەن لە ئاسمانى تارىكا سەپىرى تىرىقى

گرنگترين نهيىنى سەرکەوتىش و شادمانى چىيە؟

مەلای گەرەكەكەمانەو.....ەتد) ، بەم قسانە ئەزانى كېشى تۆ جى لى دېت؟ ھەر ئەمەنىيە رابردووت لەدەست چوو بەلكو داھاتووش لەدەست دەدەيت، بەمانە كارەكەت و ھالەت لە ئىستە خراپەت دەكەيت، راستە زيان لەزىز دوو ھىزدايە كە مرۇف بۆ لای خۆى كېش دەكات؛ يەكەم؛ ھىزى راكردن لە ناردەھەتى، دوووم؛ تامەرزۇيى گەيشتە بە خۆشى، بېگومان راكردن لە ناردەھەتەش ھەروا ئاسان نىيە، ھەك ئەدیسۆن دەلى؛ لە دۇنيادا ھەشارگەيەك نىيە مرۇف پەناى بۆ بەرپەت تا بەرگەى نازار نەگرت، ئا لىرەدا پەرسىيارىك دېتە پېشەو؛ ئەو ھۆكارە دەرەكەنەى ديارەت كەردوون بۆ خۆت ئايا ئەتوانى بىيانگۇرەيت؟ نەخىر... بەلام نەگەر خەتاكە بىخەيتە سەرخۆت و خۆت بىكەيت بە چەقى رووداوەكان ئايا دەتوانى رېرەوى رووداوەكان بگۇرە؟ ھەرخۆت ئەللى بېگومان، چۈنكە خۆم دروستكارى ئىستەى خۆم كەواتە ئەشتوانم بە گۇرەى پەروگرامى زيانەم ئىستەو داھاتووش بگۇرەم، چۈنكە دەپى بزانى ئايندە نايەت ئەمەرى دەچىت بۆ لای، ئەو دانابەزى تۆ بۆى سەردەكەويت، دىنابە نايەتە ئىستەپە.

پاش ديارەكردى ھۆكارەكانى نوشوستى، زۆر گرنگە مرۇف نەخسە دابەت بۆ رى سەرکەوتەن و دلخۆشبوونى، چۈنكە سەرکەوتەن و شادمانى نايەن، بەلكو دروست دەكرىن، لە دەرەو نىن لە ناوھەن، پەلانى رى گەيشتە بە نامانج، بەسەرکەوتەن، بەشادمانى و دلخۆشى، دەپى خۆت بىنووسى، پاشان كاتى دەستپىكرەى

تەنھا تاك خۆى نىيە، بەلكو ھۆكارى بابەتى و خىزان و زىنگەو دەرەو بەرەو كۆمەلگەو جىاوازيەكانى تاك....ەتد، بەلام ھىشتا گرنگىيەكى زۆر بەتاك ئەدەت و ھانى تاك ئەدەت كە خۆى، خۆى بىكەتە سەنتەرى ھەمەو ھۆكارە ئەنجامەكان، بۆچى باشە؟ لەبەرئەو مىشكى مرۇف كە پىكەتەو دە لە دە مىلار خانەى دەمارى، (يەكەك دابەت و بىستەپىنج سەر لەبەر دەمەيدا) ئەوئەندە (ئەگەر) ھەيە ئەو دەمارانە نىتۆرگەك دروست بىكەن بۆ پىشكەوتەن و دلخۆشبوون و ئاسوودەپى مرۇف، بۆ سەرکەوتەن مرۇف، رەزگار بوونى لەو چەقەستەوويەى كە تانىستا ھۆكارى پىشكەكەوتەن بوو، بەلام ئەو ئاكامەى كە ئىستە ھەتەو لى نازارەت چەند بىرى ھۆكارەكەى بىخەيتە سەر شانى ھەر كەسەكى تر بە قەدەر بىرى ئەو ھۆكارە خۆت لە بەرپەرسىيارىيەتى چاكرەنى ئەزىتەو، بە قەدەر قورسايى و قەبارەى ئەو بىرەش كېشەكە ھەر دەمەپىتەو ھەو چاك نايەت، ھەتا زىاتەر بىلەيت مەن بۆيە سەرنەكەوتەم؛ (خەتەى دواكەوتەوويى و لات و ناوچەكەمانە و خەتەى ھەست نەكردن بە بەرپەرسىيارى حكومەت و حىزبەكەمانە و خەتەى نەبوونى دامەزراندەن و خرابى كۆمەلگەو دابەن نەكردى مافەكانمانە و خەتەى دلەقى بەرپەو بەرەو كەم دەستى بىنەمالە و نەخۆشەندەوارى باوكەم و خەتەى شەرىكى بەخىل و برادەرى خراب و چاوى خەلكە، خەتەى نەبوونى برونامە و ئەزانى مامۇستاكەمانە، خەتەى ئىسلام و

چارەكەىن لە رانە كۆرەكەم ھەبوو لە سەر (خۆبەندەوويەكى نوپى مىژووى بەدەرخانىيەكان ھۆكارى نوشوستى شۆرەكەيان) زۆر چەخەم كەردە سەر ھۆكارە ناوچەيەكان (كە كورد خۆى و بەتايەت بەدەرخانىيەكان) بوونەتە ھۆى سەرنەكەوتەن درىزەدان بەو ئەزەمەتە، لە بىرە لە كۆتەيدا برادەرىك ھەلسا و نامازەى بە گەورەپى و گرنگى ھۆكارى دەرەكى كەردو زۆر دىنە بوو كە نەگەر ئەو ھۆكارە نەبوونايە ئەو ئەو ئەزەمەتە نوشوستى نە دەھىنا، مەنىش و تەم؛ لارەيمان لە ھۆكارى دەرەكى نىيە، بەلام ئەگەر ئىمە بەدەوى چارەسەردا بگەرىن، بۆ ئەو چىتر بەناكامى تال نەگەين و بە ئەنجامەك نەگەين كە لى بەشىمان بىن، دەپى ئەو بە راستىيەكى بەدەپى بزانىن كە دەرەكى دەرەكىمان ھەيەو لە ھەر دەرەتەك دەگەرى كە زەمىرى خۆى بووئەشەن، بەلام گرنگ ئەمەرى ھاوگەشەكەيە، ئايا ئىمە تا چەند بىانوو ئەدەپ بەدەستەو بۆ دروست بوونى ئەو دەرەتەى كە ئەو بىتوانى ئەو رۆلە خراپە بگەرى؟ ئايا ئىمە دەتوانىن لەكۆيە دەست پىيەكەين؟ خۆمان يان ئەوان؟ ھەول بۆ دۆزىنەو ھۆكارە رىگاچەرى ھۆكارە ناوچەيەكان بەدەپى يان بەتەمەى نەمانى ھۆكارە دەرەكەيەكان بىن ئىنچا بىر لە شۆرە بىكەينەو؟ كاميان بەدەست خۆمانەو كاميان بەدەست ئەوانە؟

ئەمە لەسەر ئاستى تاكەش ھەزوايە، زانايانى بوارى (NLP) پىش باش ئەزانى كە ھەمەو ھۆكارەكانى (سەرکەوتەن و نوشوستى)

ئارەزوومەندانە بىر بىكەۋە

قاسم سىروشى

ئىمە لە دارستانىكىدا دەرۋازىن، پىرە لە گياندارى كۆشت خۇر، گيا خۇرەكان ھەردەم دىتەرسىن، بەھىزەكانىش بىن ترس دەخەۋەن، ئەۋ كەسە ئىرە بىتوانىت خۇى بىكەتە ھاورى لەگەل شىرو نەترسىتە ۋە مەردنىش سىل نەكەتەۋە، لەبەرئەۋە ئەگەر بىتەرسىن ۋە بىمانەۋىت سەرىكەۋىن بىگومان بە ئامانجى سەركەۋەتەۋە دەبىت سەربىنىيەۋە، باشترىنمان ئەۋەيە ئارەزوومەندانە بىرىكەتەۋە ئارەزوومەندانەش بىرپار بىدات، ئارەزوومەندانەش ئاراستەى خۇى بىكەت بۇ ئەۋ بۇچوۋەن ۋە بىروباۋەرى كە ھەمەتى، پىشت بە كەس مەبەستە بۇ بىرگەندەۋە مەكەۋە ئىرە فشارو بىرگەندەۋە كەسانى تر، لەبەرئەۋە ئەگەر بە بىرى كەسانى تر بىرمان كەردەۋە ئامانج بۇ ئەۋ كەسە دەھىيىنە دى، خۇشمان دەبىيە ھىچ لە ھىچ زىاتەر مەۋى ئىرو خاۋەن تۈۋا تۈۋشى گەرت دەبىت، ئىان بىن گەرت ۋە ئاستەنگ ماناى نى، زۇر كەس ۋەبىرەكەنەۋە ئىانى ئارام ۋە ھىم دەۋەستىيە سەر نەبۈۋىنى گەرت، بەلام زۇر ھەلە تىگەشتۈۋەن ۋە بىرەكەنەۋە، دۈنيا خۇى تەفكىرەندەۋە چ مانايەكى دەبىت ئەگەر ھەموومان بە خۇشى ئىان ۋە ھىچ گەرت نەھاتە بەردەم پىرۈسەۋە ئىانمان، كۆسپە گەۋرەكان زامانى بە دەست ھاۋىشتىنى بەردى گەۋرەيە بۇ شكاندىنى ئامانجى گەۋرە سەركەۋەتنى بىن سۈر، با ۋە بىرىكەنەۋە كە ئىمە دەمانەۋىت بىچىن بۇ بازار ئەگەر پارەمان پىنەۋە ۋە ئامانجىشمان كەپنى كەلۈپەلىكى بە ترخ بوۋ، ئەۋا بىن سوۋ دەچىن بۇ بازار، چۈنكە كەس ئامادە نىيە بە ئەۋ كەل ۋە پەلەى مەبەستمانە پىمان بىبەخشىت بە خۇراپى، ھەر بەۋە خۇرەش پىشت بە خۇت بىبەستە لە سەركەۋەتن ۋە ھىنانەدى ئامانجەكان، لەبەرئەۋە كەس ئامادەناپىت بىت، كاتى خۇى بە فېرۋ بىدات ۋە ھاۋەشسىمان بىكات لە سەركەۋەتن بۇ ئامانج. ھەۋەلەدە نەكەۋىتە ئىرە فشارى ھىچ كەسنىك، بەلام بەۋە مانايە نا كە گۈى بۇ ھىچ كەس رانەگرىن، لە ئەنجامى ئەزمۈۋىنى كەسانى تر دەتۈۋانىن خۇمان بىپارىزىن لە گەرتانىك كە لە ئەنجامى بەسەر ھاتى تەكلىكى تر پىمان گەشتۈۋە...

سەركەۋەتن بەنىمە نەبەخشى، پىۋىستە بەكۆشى خۇمان لىۋى دەرىپىن. بەلام لە كۆپۈدە؟ دۆزىنەۋە رىگەى بەختەۋەرى بە قەدەر بەختەۋەرى گەنگە، ھى ۋەھىيە مانگاگە لەبەرەمىدەپە بەلام رىگەى بەدەست ھىنانى شىرەكە پىنازانى، ئاىا لەج رىگەيەكەۋە شىرەكە ئەدە؟ شاخەكانى.. لاقەكانى.. كلكى.. گۈى.. نەخىر (گۈۋەكانى)! لەۋانەيە ئەم ۋەدەندەۋەيە لای ھەندى كەس زىادەپى، چۈنكە ھەموومان ئەۋ ئارەلەمان بىنىۋەۋە دەزانىن لەكۆپۈدە چۈن ئەۋ شىرە ئەدە، بەلام خۇ ئىمە مەبەستمان مانگا نىيە؟ باسى ئىان دەكەپىن، ھەمووشمان بىنىۋەۋەمانە، ئەى ئىان چۈن بەختەۋەرى دەدات؟ ئاىا ھەموومان ئەپزانىن؟ ئەمە بە تەۋاۋى ۋەك ۋانەى قەۋەلىدى ەمرەبى ۋاپە لە رۇۋانەدا ھەموۋە نمۈۋەكانى سادەن ۋە لەسەر (زىد)ن بەلام تەفكىرەندەۋەكەى زۇر قورسە ئايەتى ۋا دىتەۋە مەلەى دۈۋازە ەلىمىش نازانى ئىعرابى بىكات.. كەۋاتە: مەرج نىيە ۋەك نمۈۋەكەمان سادەپە ۋەقەكەشمان سادەپىت، ھەروەك مەرج نىيە رىگەى بەختەۋەرى ھەمووشمان يەك بىت، مەرج نىيە يەك ھۇكارىش ئاكتىف بىت بەدەست ھەموۋەمانەۋە بۇ دۆزىنەۋە رىۋى بەختەۋەرى. تۇ چ ھۇكارى دەگەرتە بەرو چ رىگەيەك بە باش دەزانى بۇ گەشتىن بە بەختەۋەرى، لەراستىشدا چەند ھۇكار ھەن ۋە كامىان راستن؟! چەند رىگا ھەن ۋە چەندپان راستن؟! ئەمە كىشە سەركەيەكەپە، كە تۇ ئەگەر بە ھەموۋە تەمەنت لەسەر ئەزمۈۋەن كەردى رىيەك بىت تەبۈۋانى بىسەلپىنى چەندە شىۋاۋى دەست نىشانكەندە، دىسانىش كەسانىك ھەن كە پىپان ۋاپە تۇ لە ھەلەدەپت ۋەسەلەن ئەۋە كۆپەرە رىيەۋە بانگەۋەزەكەشت لە بانگەردىنى خەلەك بۇ پۈچگەراپى زىاتەر نىيە.. ھەر بۇيە ئەۋە خۇتى ئەۋ رىگەپەت ھەلپەردۈۋەۋە ۋەپاۋ نازاپە لە جىبەجى كەندىداۋ دلت لە نەپارەكانت نە لەرزى، تەنە راي خۇت گەنگە بۇسەركەۋەتن نەك كەسانى تر..

لە كۆتەپىدا دەلىم: مادام پانزە ھەزاردىنار تەسەجىلەك دەكات، خەرىكە بلىم ئەۋ پارەپە لە تەسەجىلەكە گەنگەرە، ھەر بۇيەش گەنگە، چۈنكە ئەۋ كاغەزانە تەسەجىل دەكەن، ئەگىنا كەس لاي لى نەنەكەندەۋە. مادام ئەۋ باخەى ئەۋبەر گەنگە كەۋاتە ئەۋ پەردەش كە بەسەرپەدا دەپەرنەۋە بۇنەۋە بەر گەنگە، ھەرجى شىتەك بىبىتە ھۇى دلخۇشى ۋە بەختەۋەرى كەۋاتە خۇشى بەختەۋەرىيە، كەۋاتە راستە دۆزىنەۋە رىگەى بەختەۋەرى بەقەدەر بەختەۋەرى گەنگە.

يەكەم ھەنگەۋە دىۋارى بىكە، لەگەل بۈۋىنى ھەر ھۇكارىكىدا كە لە دەردەۋە بىت دىۋىۋى ۋە پانىۋە قورسى ھەرچەند بىت، گەنگە نىيە گەنگە ئىرادەۋە ۋىستى خۇتە تەچەند بىروات بەخۇت ھەپە روۋبەرۋى بىتەۋە؟ ئەۋە ئەنجامت دىۋارى دەكات نەك زەمەن، جارى ۋەھىيە ئەۋ سەركەۋەتنە خىرا نايەت، دەپى بوۋەستى بەدىۋارىيەۋە، ھەروەك چۈن عاشقەكە ۋەستا بەدىۋارى مەعشوقەكەيەۋە، ئەگەر تۇ عاشقىت مەعشوق گۆرپىن بى ەقلىيە، بەلام گۆرپىنى رىۋى گەشتىن بەمەعشوق ەقلىيە، بىتەۋەشتىش دەلى: ئەۋەى لە ھەۋەلەدان مانەۋە نەپى ھەر سەردەكەۋى. لەم پىناۋەشدا لە كەۋەتن مەترسە ھەروەك ئەننۆنى رۇپىنەز دەلى: (رىگا بەدەن پەرسىپارىكتان لى بىكەم: بەمەندالى چەندجار كەۋەتۈۋەن بە زەۋىدا تا بەسەر پى كەۋەتۈۋەن؟ بىگومان زۇر، بۇيە ئەگەر لەگەۋەرىيەشدا ئەۋە بىكەپىن بەپىۋەر سەركەۋەتن مەۋگەرە).

شادمان ۋە گەشپىنەكان ھەمىشە بەشە پەركەى پەرداخەكە دەپىن ۋە سەرنجى خۇيان لەسەر ئەۋ بەشە چە دەكەنەۋە. ئەۋانە ھەمىشە ئىچابى بىرەكەنەۋەۋە شەپۋىلى ئىچابىش بىلاۋەكەنەۋە. رى نادەن ئەۋ شتەنى لە تۈۋانپاندا نىيە، بىتە رىگەرى ئەۋانەى دەتۈۋان بىكەن. لە لاي ھاۋارىكتانپان سىكالا ناكەن، چۈنكە لەۋانەيە ۋەك قەرتەلەكانىان لى بىت، دەپاۋانەكان، كە قەرتەلەكان راۋ دەگرد لە كەنارى ئۇقپانۋەسەكاندا دەپانخستە ناۋ سەبەتەيەكەۋە، گەر لەسەبەتەكەدا تەنە قەرتەلەك ھەپى بۇ ئەۋەى رى لەجۈلەى بىگەرت ۋە نەپەتە دەردەۋە دەپى سەرقاپىكى بىخەرتە سەر، بەلام ئەگەر دۈۋان پان زىاتەر بۈۋەن سەرقاپ پىۋىست ناكات، چۈنكە ھەرىكەپان ئەۋەى دى رادەكەشپىتە خاۋەۋە.

(ئىبراھىم رەفىق) لەسەر ئەم روۋادەۋە پەرسىپار دەكات دەلى: بەراى ئىۋە ئەم مۆدەلى ھەلسۈكەۋەتە ئادەمىزاد لە قەرتەلەۋە پاخود قەرتەل لە ئادەمىزادەۋە فېرۋەۋە؟

ئەدەپسۇن بەسكالا كەردن لە تارىكى تەمەنى تەۋاۋە نەكەرد، بە پىچەۋانەۋە بەردەۋام بە دۋاى روۋناكى گەرا، ھەتا دۆزىيەۋە، قۇردى ئەمەرىكى سەمەراى بۈۋىنى ئەسپ تىكۇشا لەگەل ھاتنەرىپى چەندپىن كۆسپ ۋە چەندجار ئىفلاسكرەندىش ھەر كۆلى نەدا ھەتا بەسەركەۋەتن گەشت..

چەندەھا نمۈۋەنى تەرىش.

رۇۋىك لە پىۋاۋىكى دىۋا دىدە گۈندىش دەپەرسن:

مانگاگەتان چەند شىر ئەدات؟

بىرى خاۋەن بىرىش دەلى: مانگاگە شىر نادات دەپى خۇمان لە گۈۋانپىيەۋە لىۋى دەرىپىن، ئىانىش ھەروايە دلخۇشى ۋە بەختەۋەرى ۋە

چاوه پروانچى سوپاس

مەكە!

سايە فارس

بۇ ھەركەتنىڭ كىم ئاڭدارىغا بېرى ئەخەيتەنە، بەلەم نەگەر كەسنىڭ سوۋدى پىن گەياندىت ئاڭدارىغا بىرت نەچىتەنە، مەبەستى ئەۋمىيە نەگەر ھەستاي بىر راپەراندنى كاريىك بۇ ھەركەتنى ئامان بىرى مەخەرەۋە تا سوپاست بىكات، بەلەم نەگەر ئەۋ كارە بۇ تۇ كرا ھەرگىز بىرت نەچىتەنە سوپاسى بگە.

بۇچى ناتوانىن سوپاسى بەرامبەر بگەين؟
بۇچى كارە باشەكانى بەرامبەر لە بىر خۇمان دىمەينەنە؟

خۇ ئەۋە زۇر ئاسانە ھىچ ماندوو بوۋنى ناۋى ئەۋى بۇ پىن نازانىن؟

سوپاس كىرەن يەككىكە لە نىشانەكانى كەسى ھۆشيار... يەككىكە لە ئاكارەكانى كەسانى نەرمو نىان و پىشكەۋوتوو بە ۋەفا.

سوپاس كىرەن پەيۋەندى بە دروستى كەسايەتنى سوپاس كەردە ھەيە، چونكە ھەست بە ھىچ كەم بونىك ناكات بەرامبەر ئەۋەدى كە سوپاس و پىزانىنى خۇۋى دەرەپىرەت... بىگومان كەسانى پىزان و ستايش كارى كارەكان لەناۋكۆمەلگەدا سەرەمراي ئەۋەدى ئاستو پەلەيەكى بەرزىان ھەيە لەگەل ئەۋەشدا خۇشەۋىستو رىزلىگىراون، بە پىچەۋانەنى ئەۋ كەسانەنى كە پىنەزانىن، چونكە ماقى بەرامبەرەيان پىشپىل دىكەن، پىشپىل كىردىن مافىش دىمىتە مایەى نارەھەتنى سەرەمراي لەدەست دانى رىز و خۇشەۋىستى بەرامبەر، كەۋاتە بۇ ئەۋەدى خۇشيان بوۋىت، تا بە ھاورپىيەتت ئاسوۋدە بىن، ئەۋا چاۋەرنى سوپاس مەكە، بەلەم سوپاس كىردىن بىر نەچىت.

سەرچاۋە/ سود لە كىتپى (الشخصية الساحرة) ۋەرگىراۋە.

بىگومان لاي مەۋى چاگەكارۋ خۇ ئەۋىست، ۋەلەمەكەى بەلپىيە! چونكە ئەۋ جۇرە مەۋفانە چاۋەروانى سوپاسى بەرامبەر ناكەن و درىغىش لە كىردىن چاگە و پىۋەتنى ناكەن و ئەۋ جۇرە ھەلۋىستانەش كاريان تىناكاتو لە يارمەتيدانى خەلگى ساردىيان ناكاتەۋە!

كەۋاتە ناپىت چاۋەرنى سوپاس بىن لەبەرەمبەر ھەستان بەكارىك ھەرچەندە قورس و گرانيش پىت، گرنگ ئەۋمىيە تۇ بتوانىت ئاسانكارى بۇ بەرامبەرەت بگەيت و يارمەتنى بىدەيت، چونكە پاش ئەۋەدى كاريىك باش بە نەنجام دىگەيەننى و سودىك دىمەخىشتە كۆمەلگەكەت و پىژدانىت ئاسوۋدە دىمىت و دەرۋونت دىمەۋىتەۋە ئەۋەش دىپارى و سوپاسى خۇۋى گەرەمىيە بۇمان كە زۇر لە سوپاسى بەندەكان بەنرختو گەرەتەرە، كەۋاتە بىن ھىۋا مەيە و بەردەۋام ھەنگ ئاسا شىرنى بىخەشە با سوپاسىش نەكرىت.

پىنەزانىن و سوپاس گوزار نەبوون سىروشتىكى كۆنى مەۋفەۋ لەدپىر زەمانەۋە بوۋنى ھەيە، ئىمپراتۇرى رۇمانى (ماركۇس ئۇرلىس) ۱۷۰۰ سال پىش نىستە ئوسىۋىيەتنى: «ئەمىرۋ چاۋم بە چەند كەسنىكى خۇپەرەست و پىنەزان دىمەۋىت، ئەۋەش سەرەسامم ناكات چونكە ئىيان خالى نىيە لەۋ كەسانە!» ماركۇس خۇۋى راھىناۋە بۇ قىۋول كىردىن ئەۋ كەسانە ھەتا توشى خوربە نەپىت و ئاۋمىندى بال نەكىشنى بەسەردا!

بۇ ئەۋەدى نەپىنە مایەى ھەرەسان كىردن و پىزار كىردىن بەرامبەرەكانەسان و ئاۋمىندىيان نەكەين، تا نەپىنە ھۇكارى ۋازھىتايان لە كارى باش و يارمەتنى ئاسان كاريى يەكانىيان، پىۋىستە ھەموو كات سوپاسيان بگەين...
زاناپەك دىلپت: «ئەگەر كاريى بەسودت

پىۋىك لە گەنارى دىمەپەكدا دانىشتىۋو، دىمەروانىيە شەۋەلەكانى و چىزى لە تىشكە نەرخەۋانىيەكەى خۇر ۋەردەگىرت، لەۋ كاتەدا بىننى مەنلىك لەۋ پەرى بىن ھىۋاى دا لەگەل شەۋەلەكانى دىمەپەك دەجەنگىن و خەرىكە روۋبەرۋى مەرگ بىيىتەۋە، ئەۋىش بەخىرايى خۇۋى ھاۋىشتە نامىزى دىمەپەكە و پەردە پىرى مەنلىكە چو، تا گەيشتە لاي مەنلىكەۋە باۋەشى پىندا كىردو بەردەۋە كەنارى دىمەپەكە مەندىكىشنى كىردو لەسەر لى كەنارەكە داپناۋ لە خىنكان رىزگارى كىرد، ھەرچەندە مەنلىكەكە بىيۋش و تەۋا شەكەت و ماندوو بىۋو، بەلەم ھىراگوزارىيە سەرەتاييەكانى بۇ ئەنجامدا تا ھاتەۋە ھۇش خۇۋى و چاۋەكانى ھەلپىناۋ پاشان ھەستاۋ دوۋرەكەۋتەۋە ئەۋ شۋىنەنى جى ھىشت، پاش ماۋمىيەك بىننى مەنلىكەكە لەگەل ئافەرتىكدا پەردە لاي ئەۋ دىن، لە دلى خۇۋىدا وتى: بىگومان ئەۋە دايكىيەتنى و بۇ سوپاس كىردىن ھاتوۋە، چونكە كۆرەكەيم لە خىنكان رىزگار كىردوۋە!

ئافەرتەكە نىزىك بوۋەۋە لى پەرسى: تۇ كۆرەكەمەت لە خىنكان رىزگار كىرد؟

ئەۋىش بە خاكىيەكەۋە وتى: بەللى خانەم. ئافەرتەكە وتى: ئەۋ كاترەمىرەى لە دەستى دا بوۋ جى لى ھات؟!

بىگومان ھەموۋان لەۋ ھەلۋىستە سەرەسام دىمەن و دىزان ئەۋ پىۋە لەۋ كاتەدا چ ھەستىكى ناخۇشى ھەيە، لەپىرى سوپاس و پىزانىن و دىمەخۇشى لىكىردن لىپەرسىنەۋەى لەگەلدا دىمەكەت!

لەۋانەيە ۋا بىر بگەيتەۋەۋە بىلپىت نىتر ھەرگىز ئەۋ پىۋە بىر لە يارمەتيدانى كەس ناكاتەۋە، تۇ بىلپى ئەگەر ئەۋ روۋداۋە دوۋبارە بىيىتەۋە، ئەۋ كەسە ھەمان ھەلۋىستى ھەپىت؟

كچان و كوران له نيوان نازارو ئاواتدا

سالىكى نوڭو كەسپكى نوڭ

خاۋانە خاۋاستە ھەر كاتىك ئەمە روۋيدا
بۇشاۋىيەك دروست دەپىت كە بە زانستو
زانىارى پىرناپىتەۋە.

كەۋاتە پىۋىستە بەرنامەيەك بۇ گرنگىدان
بە باۋك دايك و خوشك و براۋ سەردانى خزم
كەس و ھاورپىيانمان دابىيىن بەشۋەيەك كە

زىان بە رموتى خويندنىمان نەگەيەنەيت.
دۋاى ھەموو ئەمانەش رىزگرتنى كاتو
زانىنى نرخی كات نەيىنى سەركەۋىتەمانە لە

ھەموو ھەنگاۋمكەنى ژيانماندا.
زۆر گرنگە كە لاۋى دل پىر لە ھىۋاۋ جاۋ
پىر لە ئاۋات كاتە زىپىنەكەنى ژىنى لاۋى بە

مۇبايل و تەماشاكردنى فىلىم و پەيومەندى
سۆزدارى بەناۋ خوشەۋىستى كە ھىشتا كاتى
بىر كىردنەۋەشى نەھاتۋە بە فىرۋ بدات.

سەرگەرمىۋون بە بلوتوۋ و پىلەى
ستەيشن و يارىيەكەنى سۋنى و فىلىمى ترسناك
تەنھا مېشك ماندوۋ دەكات و ھىچى تر.

دەتۋانين كاتەكەنى پشۋو بە خويندەۋەى
چىرۋك و رۇمانى بەسۋود، تەماشاكردنى
بەرنامەى تەلەفزیۋنى بە نامانچ، ۋەرزىش و

يارى سود بەخش بەسەر بەرىن.
لەگەل ھىۋاى سەركەۋىتەم بۇ ھەموۋتان.

۲- تەۋەرى دوۋەم: دىارىكىردنى كاتىك بۇ
خويندەۋەى زىادكردنى رۋشنىرى و زانىارى
لە دەرۋەى سنوۋرى بەرنامەكەنى خويندنى.

۳- تەۋەرى سى يەم: مومارەسەكردنى
نارموزۋىيەك يا زىاتىر بەپىنى كاتو گرنگى
نارموزۋەكەن ۋەك پشۋادىك بە مېشك و
رۋج و دىارىكىردنى جى دەستىك لە دونىاى
داھىياندا.

۴- تەۋەرى جۋارەم: گرنگىدان بە
تەندىروستى و ۋەرزىش و ھىزى لەش و لارو
بىناتنانى لاشەيەكى تەندىروست و پىر لە ۋزەو
چالاكى.

نازىزانم وىراى گرنگىدان بە خودو
ھەۋلى پەرەپىدان و پېشكەۋەتنى، ناپىت
دەۋرۋەسەرو كەس و كارمان لەياد بېچىت و لە
پەيومەندىيە كۆمەلەپتەكەندا كەمتەرخەمى
بەكەين، چونكە ئەو كارە كاردانەۋەى خرابى
دەپىت لەسەر ئىستۋا ناپىندەمان و ۋادەكات كە
كەسپكى خودپەرست و خود بەسەند بىن و
تەنھا بۇخۇمان بژىن.

چ جاى ئەۋەى كە كەسايەتتەيەكى لاۋازمان
دەپىت لە پەيومەندى كىردن و پەيومەندى بەستىن
لەگەل مەۋقەكەنى دەۋرۋەسەماندا.

كچان و كورانى لاۋى ئەم ۋلاتە شىرىنە،
نەمىرۋ پاش پشۋوۋىيەكى باش دەگەرپنەۋە
سەركۋىسىيەكەنى خويندنى و لە نامادىيى و
پەيمانگاۋ زانكۋاندا درىژە بەھەۋل و كۆشى
خۇتان دەمدن لە پىناۋ بەدەست ھىنانى
زانست و زانىارى و رۋشنىرى و مەرىفەتدا.
خۇشەۋىستانم ھىۋادارم ئەم سالتان
جىۋاۋزىيەت لە سالانى ترو بە بىرىكى نوڭو
بەرنامەى نوڭو رۋجىكى نوڭوۋە بىنەۋە
مەيدان.

نومىدەۋارم سودمەند بوۋىن بە
خويندەۋەى رىنمايەكەنى بىرپار و بىرپار
گۇران و نوپىكردنەۋە ھەۋلەنات دابىت.
ئاۋاتەخۋازم قەناعەتتان بەۋە كىردىت،
كە ئىۋە دەتۋانن زۇركارى گەۋرە ئەنجام
بدەن و بە پىشت بەستىن بە تواناكەنتان دەتۋانن
لاۋىكى سودبەخش و پۇزمتىش و بەرھەمەين و
چالاك بىن و جىگەى مەتەمانە ھىۋاى گەل و
نەتەۋە بىن.

دەبا خۇمان بۇ سالى نوڭو نامادە بەكەين و
بەرنامەكەنمان ئەم تەۋەرانە لە خۇ بىگىت:

۱- تەۋەرى سەركەى: گرنگىدانست بە
خويندنى و مۇتالاكردنى ۋانەكەنى خويندنى.

راھىتلىق مېشك

بە وردى ئەم وىنەيە
ورد بەرمەو
ھىزى مېشك و بىرگەندەووت
بىخەردىگار،
بىزانە چى دەپىنىت؟
تا چ رادىيەك دىدى تىروانىت وردە؟

خەلاتى يەكەم / ئەوين ئەحمەد

ورىابە
لە كوپەى ھەنگوينا ژار ھەيە،
لە رۇخى پە تامى
مۆزىكى ئالتونى
شىرىنا
ئەژدىھاو مار ھەيە،
ورىابە
بە وتەى شىرىنى مارەكان
نە دۆرىيى،
بە وادەو بەيمانى
ئەژدىھا حەوسەرە
پىسەكان
نەگۆرىيى،
قەت نەكەيت دەست خەيتە
نىو دەستى درىدە،
ماچ نەكەى تەوئىلى
ئەژدىھا،
لەو دىوى
جىھانى
پەر خەون و خەيالات
دېۋەزمە نووستوودە،
لەو دىوى گۈلى سور
لە پەناى ئەفينا
كەلبەى سور
چەندەھى وەكو تۆى
کردۆتە قورىبانى،
ورىابە
لە پاشان بىم نەئىيى
نەمزانى!!!

ئايا كەسىپكى لە خۇ بايىت؟

ئا/بەرزان ئەبۇبەكر

بە شىۋەيەكى كەسىپ تايىمەت ومردەگىت؟
۸- كاتىك خەلگى لايەنگىرى بىرو
بۇچوۋنەكانت ناكەن و ھاۋرانىن لەگەلتدا،
تورە ياخود نىگەرەن دەبىت؟

۹- ھەزدەگەيت ھەمىشە گۈيىپىستى لايەنە
باشەكانى خۇت بىت؟ ھەولەكانت دەخەيتە
گەر بۇئەۋدى خەلگى ۋەسفو ستايشت بكەن؟
۱۰- خۇت بە كەسانى دى بەراۋرد دەكەيت؟
ھەست بە خۇشچالى دەكەيت كاتىك دەبىنى
ئاستى ئەو لە تۇ نزمترە؟ يان ھەست بە
نىگەرەنى دەكەيت كاتىك دەبىنى ئاستى ئەو
لە ئاستى تۇ بالآترە؟

ھەرچەندە ئەمانە كەمىكن لە پىرسىاردكان
بەلام ئەگەر زۆربەى يا ھەموو ئەم پىرسىارانەت
بە بەلى ۋەلام دايەۋە، ئەو دەلىيايە تۇ بە
دەست نەخۇشى لە خۇبايىۋون و خۇ بەگەرە
زانىنەۋە دەنالىنىت! ھەول بەدە چارمەرى
خۇت بكەو خۇت لەو دەرەدە قىزەۋنە رزگار
بكە، پىش ئەۋدى ئەو نەخۇشىيە بەسەرتدا
زال بىت و لەگەلتدا بچەنگى و نەتوانىت خۇتى
لى رزگار بكەيت.

پىۋىستە ھەمىشە دروشمەت ئەم وتە
جوان و نايابە بىت: (ئىمەى گروى مروفايەتى
ھەموومان لە يەك كەسىن!) ئەگەر لەم دروشمە
ت گەپىشتىت، ئەو كات دەزانىت كە تۇ لە كەس
گەرەتەر نىت و مروفايەكانى دەروپەرت ۋەكو تۇ
مروفن و پىۋىستە ھەست و سۆزىان رابگىت،
ئەۋەش بزانە لە خۇبايىۋونىت دەبىتە ھۇى
دورۋرەكەۋتەۋەدو ھەلپاتىنى خەلگى لىت، رۆژىك
دادى كەس لە دەروپەرت نامىنى! ئەگەرپىش
ۋەلامەكان ھەموۋىان ياخود زۆربەيان بە
نەخىر ۋەلام درانەۋە، ئەو پىرۋزبايىت لى
دەكەين تۇ كەسىكى خۇبەكەم زان و سەنگىن و
خۇشەۋىستى، ھەول بەدە زياتر پەرە بەم نەرىتە
جوانەو تەۋاۋى نەرىتە جوانەكانى دىكە بەدە.
سود لەم سەرچاۋە ومىرگىراۋە/ علاقات/ ژمارە/۲۰.

بەگەرە زانىت، دلىيايە لاي خەلگى قىزەۋون و
بچوۋك و نا خۇشەۋىستى، مروفى لە خۇبايى و
خۇ بەگەرە زان ۋەكو ئەو كەسە وايە كە
لەسەر بەرزايەكەۋە راۋەستاۋەدو سەپىرى
خەلگى دەكاتو زۆر بە بچوۋكى دىمان بىنىت،
لە ھەمان كاتدا خەلگىش كە لە خوارەۋە
دەروانە بەرزايەكە زۆر بە بچوۋكى ئەو
دەبىن، ئەۋەش بزانە ھىشتا كات بەسەرتدا
تىنەپەريۋە دەتوانىت ئەم سىفەتە ھەموو ئەو
سىفەتەنەۋى ھاۋشەۋى خۇ بەگەرە زانىن، لە
خۇتيا داپىرنىت و لە رەگو رىشالەۋە ھەلىان
بكىشىت و لە شۋىياندا سىفەتى خۇبەكەم
زانىن و سىفەتە جوانەكان پىرونىت، ئىستا
كاغەزو پىنوۋسەكەت ھەلگىرو زۆر بە وردى
ۋەلامى پىرسىاردكان بەدەۋەدو نەنجامەكەى بۇ
خۇت روون بكەرەۋە:

پىرسىاردكان:

۱- كاتىك كەسىك رەخنەيەكت لى دەگىت،
تورە دەبىت؟ يان ھەست بەبى تافەتى
دەكەيت؟ ياخود دەست دەكەيت بە بەرگىرى
كردن لە خۇت؟

۲- كاتىك كەسىك قىسەت بۇ دەكات، تۇش
قەسەكانىت بە دل نىيە، ئايا قەسەكانى پى دەبىت؟
۳- كاتىك لە بەردەم كەسىك دايەت كە پلەو
پايەى لە تۇ بەرزترە، ئايا ھەست بە نىگەرەنى
ياخود جۆرىك لە ترس دەكەيت؟

۴- كاتىك باس لە بىروۋچوۋنى خۇت
دەكەيت، ھەست بە ترس دەكەيت لە ترسى
ئەۋدى كەسانى بەرامبەر ھاۋرانىن لە گەلتدا؟
۵- ئايا زياتر قەسە دەكەيت لەبرى ئەۋدى
زياتر گۈى بگىت؟

۶- ئايا مامەلەت لەگەل بەريۋەبەرەكەت
ۋەكو مامەلەت كەردنى ئەو كەسانە وايە كە لە
كاركردندا لە گەلتدا؟

۷- كاتىك لەگەل كەسىكدا گىتوگۇ دەكەيت
كە جىاۋازن لە بىروۋچوۋندا، ئايا مەسەلەكان

لە خۇبايىۋون گىرتىكى گەرەۋى نىو
كۆمەلگەى مروفايەتتە، نەرىتىكى قىزەۋنە،
نەخۇشى لە خۇبايىۋون و خۇ بەگەرەزانىن
نەخۇشىيەكى ترسناك و شارۋەيە، ئەم نەرىتە
ۋەك ھەموو ئەو نەرىتە نىگەتيفانەى
دىكە خاۋەنەكەى ھەستى پى ناكات، ئەگەر
ناگادارىشى بكەيتەۋەدو پى بلىى كە تۇ
خاۋەنى نەرىتىكى لەو شىۋەۋى، رەنگە زۆر بە
توندى ۋەلامەت بەداتەۋەدو نكولى لە بوۋنى ئەو
سىفەتە بكات، نەرىتە خراپەكان شتىك نىن
بە چاۋ بىبىرنىن، بەلكو ھەستىان پى دەگىت،
گىرتەكەش ئەۋدە كە كەم كەس ھەيە ھەست
بەو سىفەتە خراپانە بكات كە لە خۇيدا
بوۋنى ھەيە، ھەر بۇيە خەلگى ھەست بەم
نەخۇشىيە ناكەن، لە ھەر كەسىكى ئەم سەر
زەمىنە پىرسىت: ئايا تۇ كەسىكى لە خۇبايت؟
رەنگە خۇشى تورە بكات و پىرسىاردكەتى زۆر
پىناخۇش بى و لە ۋەلامىشدا دەلىت: نەخىر!
چونكە خۇ جىلۋبەرگ نىيە پى بلىى رەنگى
جەلەكانت سورە يا شىنە، ئەۋىش نەتوانىت
نكولى لى بكات، گەر دەتەۋىت بزانىت تۇ
كەسىكى لە خۇبايى و لوت بەرزى؟ ياخود
خۇ بە كەم زانۋى فىزىت؟ دەتوانىت بە
ۋەلامەنەۋدى ئەم پىرسىارانە خۇت تافى
بكەيتەۋە، بەلام تىكايە راستگۇيانە بە (بەلى)
يان (نەخىر) ۋەلامى پىرسىاردكان بەدەۋەدو،
چونكە لە نەنجامى ئەم ۋەلامەندا دەزانىت
كە تۇ كەسىكى خۇ بە كەم زان و سەنگىنىت،
ياخود لە خۇبايى و خۇ بەگەرە زانىت،
پاشان ئەگەر كەسىكى خۇ بەكەم زانىت
ئەو پىرۋزبايىت لى دەكەين، تۇ خاۋەنى ئەو
سىفەتەى كە لە نىو دەروپەرو كۆمەلگەكەت
خۇشەۋىست و بەرىزىت، چونكە تا تۇ خۇت
بەكەم بزانىت و فىزاۋى و لوت بەرز نەبىت
ئەو لاي خەلگى بەرزو بەرىزو خۇشەۋىستى،
بە پىچەۋانەۋە ئەگەر لە خۇبايى و خۇ

۱۰: عبدالقهار بلباس - ھەلىقار

جۆرەكانى توورە بوون

ئامادە نىن داۋاي لىيوردن بىكەن لەسەر ھەلەكانىيان، بە پىچەوانەۋە كاتىك كەسى بەرامبەر داۋاي لىيوردنىشى لى بىكات ئەۋ زىاتەر لەسەر بىريارە ھەلەكانى پى دا دەگرىت. كەۋاتە گەر دىتەۋىت خۆتو دەۋروبەر ھاورپىيانت ئاسودىمىن ئەۋا ھەۋل بىدە لەم جۆرە سىپاتە دووركەۋىتەۋە.

۴- درىنگ توورە بوون و خىرا ھىۋر بوونەۋە:

ئەم جۆرمىيان باشىرتىن جۆرى خەلكن، لەبەرئەۋەدى نەرمونىيانى و ژىرى لە خەسلەتەكانى ئەۋانە، بەلام ئەم خەسلەتەكانى رىگرى ئەۋمىيان لى ناكات كە ھىچ كات توورە نەين، چۈنكە ئەۋانىش مەۋنەۋ دىمى توورە بىن، بەلام زۆر درىنگ تۈرە دىمى، ئەۋ كاتەش كە تۈرە دىمىن زۆر بەخىرايى ھىۋر دىمىنەۋە، بە تايىبەت كاتىك داۋاي لىيوردنىيان لى بىكرىت خىراتر ھىۋر دىمىنەۋە. تۆى خۆپنەرىش ھەۋل بىدە لەم جۆردىيان بىت، چۈنكە ھەم خۆت ھەمىشە بەختەۋەرو كامەران و خاۋمنى دلىكى ئارام و ئاسوودەيت، ھەم دەۋروبەرەكەشت خۇشحال و ئاسوودىن بە ھاۋدەمى ھاورپىيەتى كەسانى ۋەكو تۆ!! سەرچاۋە: ئىنتەرنىت.

بوونەۋە:

ئەم جۆرە كەسە ناتوانىت كاروبارەكانى خۆى بە باشى بەرئەۋە بىت، تەنھا ۋشەيەك كارى تىدەكات و ۋشەيەكى تر ھىۋرى دىكاتەۋە، ئەم جۆرە مەۋقە ھەلسوكەۋت لەگەلى بە نازارەۋ كەسى بەرامبەر نازانىت چۈن لەگەلى ھەل بىكات، چۈنكە مىزاجى بەردەۋام لە گۆرانكارىدايە، لەۋانەيە ئەمەۋ بە ۋشەيەك توورە بىت، بەلام ئەگەر پاش ھەقتەيەك ھەمان ۋشە پى بلىيىتەۋە لە لاى ئاسايى بىت، بە گۆيرەى بارى دىروۋنى خۆى.

۲- درىنگ توورە بوون و درىنگ ھىۋر بوونەۋە:

جۆرىكى ترن لە خەلك كە توورە نابىن، بەلام ئەگەر توورەش بىن لەۋانەيە پەيۋەندى لەگەل كەسى بەرامبەر بىچىرىنىت بۇ ماۋەى ھەقتە يا زىاتىرىش، بەلام ئەم جۆرە كەسانە تەنھا ئەۋمىيان باشە درىنگ توورە دىمىن.

۳- خىرا توورە بوون و درىنگ ھىۋر بوونەۋە:

ئەمەش خىراپىنى خەلكن، لەبەرئەۋەدى لەسەر بىچوكتىرىن شت توورە دىمىن و خىراش ھىۋر نابىنەۋە، ئەۋ كەسانە بە ھىچ شىۋمىيەك

توورە بوون يەككىكە لە خىراپىتىن خوۋمىكانى مەۋق، لەبەرئەۋەدى توورە بوون سەرچاۋەى ھەمەۋ نەھامەتتىيەكە بۇ گەۋى نادەمىزاد. ھەر لەبەر ئەمەشە ئاينى پىروۋى ئىسلام زۆر جەخت لەسەر ئەۋە دىكاتەۋە كە موسولمان خۆى لە توورە بوون بىپارىزى، ئەۋمەتتا پىۋىك دىتە لاى پىھەمبەر (دروۋدى خىۋاي لەسەر بىت) سى جار پىى دىلەيت، نامۇزگارىم بىكە، پىھەمبەرى خودا (دروۋدى خىۋاي لەسەر بىت) ھەر سى جارمەكە لە ۋەلامدا دىمەرمەۋىت: توورە مەيە!

بىگومان توورەبوۋنىش لە كەسىكەۋە بۇ كەسىكى ترۋ لە بارىك بۇ بارىكى تر دىگۆرىت، بەلام بەشىۋەيەكى گشتى دىتوانىن خەلكى لە باردى توورەبوۋنەۋە بىكەين بە چوار بەش: يەكەم: خىرا توورە بوون و خىرا ھىۋر بوونەۋە.

دوۋم: درىنگ توورە بوون و درىنگ ھىۋر بوونەۋە.

سىيەم: خىرا توورە بوون و درىنگ ھىۋر بوونەۋە. چواردەم: درىنگ توورە بوون و خىرا ھىۋر بوونەۋە.

۱- خىرا توورەبوۋن و خىرا ھىۋر

ههروهك دهزانين كه دايك و باوك رۆلنكى
گرنگيان ههيه له چۆننيتى ههلسوكهوتى مندان و
دياريكردنى نايندهيهكى باش بۆ نهوهكانيان،
ليردها سهرمتا باس له رۆلى باوكان دهكهين؛
باوكى نازيز؛ بهراستى كارىكى ناشياوه
هاوسهريكى چاك بيت، بهلام باوكيكي خراب
بيت، چونكه خرابيت له مامهلهكردن لهگهلا
مندالهكاندا دهبيت مابهى نازارو دلتهنگى
بۆ خيزانهگهت، ههولبده باوكيكي چاك و
سهركهوتوبويت ئهمهش كارىكى ناستهم
نييه! بۆ ئهم مهبهستهش مندالهكانت دلخوش
بكه به وتهو كردارهكانتو يارمهتيان بدهو
رينماييان بكه بۆ كارى چاكه و يارييان لهگهلا
بكه، بهگيرانهوهو خويندانهوهى چيروكى
بهسود دلخوشيان بكه، ههميشه با زهردهخهنه
لهسهر ليوهكانت بيتو لهگهلياندا نهرمونيان
به، ههموو ئهم كارانهت ئهوه دهگهنييت
كهتوانيوته له سنوورى مالهكهتدا سهركهوتن
بهدهست بهينييت و نايندهيهكى باش بۆ
مندالهكانت دياري بكهيت، چونكه بهراستى
مندال بهپيى ههلسوكهوتى خومان دروست
دهبن، كاتيك دهبين كه تۆ بهو شيويه
مامهلهى لهگهلا دهگهيت ياخود دهبين كه
چۆن لهگهلا دايكياندا ههلسوكهوت دهكهيت،
ئهوانيش له سهر ئهو بنهنامه دروست دهبن و
ههلسوكهوت دهكهن و ههست به بوونى
ريزو خوشهويستى دهكهن بۆ دايكيانو له
همان كاتدا كاربگهريهكى زۆرى دهبيت

وېنەكان كەي دەشۋرېنەۋە؟!

ھەمزە عباس ھەقئى

بۇ پەرۋەردەكاران جا دايك و باوك بن يان مامۇستايان لەو رۆژەۋە دەست پى دىمات كەنەم مندالە دواي مالتاۋايى لە تەمەنى مندالى و لە تەمەنى (۲۰ يان ۲۱) سالدا لە تاقىگەي چاۋەكانىدا ئەم وېنە دەشۋاتەۋە بەتواناي ژىرى و لىھاتوۋىي ئىستاي بىر يار لەسر ئەم وېنەيە دىمات!!

بۇيە دەبىت پەرۋەردەكاران ھەمىشە ناگاداربىن ئەمىنە مايە نواندى وېنەيەك لە دىدو زېھنى مندالەكانيان، كە دواتر لە شۋىتەۋە وېنەكەيان ھەست بە شەرمەزاري بىكەن، ھەرۋەھا مامۇستايانىش بە ھەمان شىۋە، چۈنكە كاتىك مامۇستا دەچىتە پۇل ئەركى بىرۋىزى سەرشانى جىبەجى ناكات، بە مندالەكان دەلىت وانە ناخوۋىن بۇخۇتات بە بىدەنگى دانىش يان دوو دوو قسە بىكەن ئەم ھەلۋىستە لەم كاتەدا مايە دلخۇشىيە بۇ مندالەكان، بەلام دواي چەند سال كە وېنەي ئەم ھەلۋىستە مامۇستا دەشۋەۋە، وېنەيەك بەمنالى گىراۋە بەگەۋرەمى دەشۋرېتەۋە، دەبى ج سىمايەك بە رووخسارى مامۇستا بىەخشى!! ماۋە بلىم با ھەموومان ناگاداربىن لە كىرەۋەكانمان ھەمىشە خۇمان بىراۋىنەۋە بە جوانترىن ناكارو رەفتارو بەركى دلسۋىزى و خىزمەتگۈزارى و مەقدارى بېۋشىن تا دواجار وېنە گىراۋەكانمان لە دونىاۋ دۋارۋۇ مايە سەرھازىمان بىت.

رازە نابەردى، بۇيە زۇر بى باكانە ھەلسۈكەۋەت لەگەل ئەم پەرسە (پەرسى پەرۋەردى مندال) دا دەكرى، لە سەرەتاۋە بىر لە سازاندنى زەمىنەكى گونجاۋ ناكىتەۋە بۇ گەشەپىدانى لە روۋى جەستەيى و دەروونىيەۋە، بەلكو لەبەر نەزانىن و بى بەرنامەيى ھەر زوو تىك دەشكىندىت و نايەلن بە ھىچ كۈچى كەسايەتەيەكى سەربەست و خاۋەن مەمانە بەخۋى لى دەرجىت، ئەمىرۋ بەجاۋى خۇمان بەرھەمى سەفەتى پەرۋەردى دۋىنى دەمىنەك بە چەندەن رووخسارى وەكو (شەرمى، لەرۋۇكى كەسايەتى، لاۋازو بى تۈنا لە روۋبەرۋوبوۋنەۋە كىشەكانى ژيان، ناھاسەنگ لەمىرپارو روۋانىنەكانى...ھتد) دا دەناسرېنەۋە، مندال كائىنەكى زىندۋە خاۋەنى ھەست و سۆزۈ خۇشەۋىستىيە، ئەۋانە مندال وەكو بى گيان يان گيانەۋەرىكى بى (ھەست) سەير دەكەن، دواجار دەكەۋە ھەلەى زۇرگەرە ئەۋەى دەمەۋى لېرەدا بىخەمە روۋ ناگادارگىرەۋە دايكان و باۋكانە بۇ خۇپاراستن لەم جۋرە رۋانىنە، دەبى خۇيان لە زۇر كىدارو گوشتار بىپارېزىن لە پىش چاۋى مندالەكانيان، چۈنكە راستە ئەم مندالە ئەمىرۋ پىنچ شەش سالە تىگەۋىشتىكى بۇ ئەم وېنە نىيە كە تۋ دەپىۋىنى، بەلام دىنبايە ئەم وېنە لەنېۋ نەرشىفى يادگارى چاۋە گەشەكانىدا ھەلدەگرى و كارساتىش

مندال سەرھەي ئەۋەى يەكەكە لە بەخشەكانى پەرۋەردىگار، رايەلى درېژە پىدانىشە بۇ ژيان و بەردەۋامى مەۋقايەتى، ئەگەر بىتەۋى بەھاۋ جىزى ئەم بەخشە خۋايىيە زىاتر بىزانى سەرى بەدە لەم مالتەنى كە سالانىكە ژيانى ھاۋسەرىيان تىدا گۈزەراۋە مندالان نىيە، چۈن دەستەۋ نزا لە چاۋەروانى خۇزگەى لە دايكۋونى كۆرپەيەكدا بە دلى ناسك و چاۋانى پەر لە ھەمىسكەۋە رۆژۋ مانگ دەژمىر، گىرنگىزىن كاريك لەدۋاى لەدايكۋونى مندال پەرۋەردەكرىنەيەتى بە شىۋازىكى تەندروست، ھەر بۇيە پەرۋەردەكرىن كاريكى زۇر سەخت و پەرۋەردەكارىيە و پىۋىستى بە ھۇشيارى و سەلىقەيى زۇر ھەيە، لەگەل ئەۋەشدا تەنھا پىۋەر بۇ زانىنى ناستى رۋىشنىرى و سەركەۋتنى سەپىنى ھەر گەل و مىللەتەك لەمىرۋدا بەرزى ناست و گىرنگىدانە بە پەرۋەردى مندال، لەبەرئەۋە دەبى پەرۋەردەكاران بە شىۋەيەكى گشتى دايكان و باۋكان بە پەلى يەكەم و پاشان مامۇستايان، بە تايىمەتى مامۇستايانى باخچەى ساۋايان و بىنەرەتى زۇرگىرنگى بەم بابەتە ھەستىارە بىدەن و ھەمىشە لەخەمى پەرۋەردىيەكى باش و تەندروستدا بن، ۋەك پىۋەيەكى شۋەمەندى ئايىنى و نىشمانى لى بىروان، ئەۋەى جىگى داخە لە كۈمەلگەى ئىمەدا وەكو پىۋىست درك بەم گىرنگىيە ناكىت و پەى بەم كەرە پەر لە

فېل لىخەك دەكەن (sms) بە ھەردوولا SMS

نازاد على شەوباش. ھەرىرى

دېارە ئەمە سىستەمىكى تازى تەكەلۈزىي سەردەمە بۇ ئىمە. بەلەم لە لاى ئىمە لاپەنە سەلبىيەكەى ۋەردەگرىن ۋەكۇخۇى پەيرەمى ناكەين. ئەم سىستەمە تازىيە كۆمپانىكانى پەيۋەندى لەكەل كەنەلەكان گىرەبەست مۇردەكەن كە ھەرنامەيەك (۲۰-سەنت) لە بەشار بوۋەكە دەروات، داھاتى ئەم نامەيەش بۇ ھەردو لاى كۆمپانىكەو كەنەلەكە دەكەرىتەو. بەلەم ئەم سىستەمە لە زۇرىيە ۋەلاتان بە تايىبەتى لە رۇژھەلاتى ناۋەراست كارى پى دەكرىت، بەلەم بەشۋازىكى جوان ۋەزائىتەنە لايىمى ئىجابى. ئەۋىش ناردى سلا ۋەپام ۋەپۇزىبى بۇنەكان بۇ دۇست ۋەپۇزىيان. بەلەم لە ۋلاتى ئىمە بۇيەكەرناسىنى كاتى ۋەپۇدان يان بۇ ۋەلەكەرنەمەى ژمارە مۇبايەلەكانى يەكە بەكاردەپىرەت، زىاتەر ئەۋەى ئەم نامانە دەپىرەن كەسانى لاۋ ۋەپۇدەكان تەمەنىان لە نىۋن (۱۸) تا (۲۲) سالىن. زۇرىك لەۋنە رۇژانە باسى ئەم نامانە دەكەن كە شەۋنە بە بەھى (دۇلار ۲۰۰ دۇلار) نامە دەپىرەن تاۋەكۇ ژمارە مۇبايەلەك ۋەردەگرەن، دۋەركۈر دەردەچى يان ئەۋەنەى كە دىيەنەمى ۋەدەرنەچىت دۋىي كىشەو گىرەقى كۆمەلەيتى لىدەكەۋىتەو. مەن بېكەنەنم بە عەقلى ئەۋەنە دىت كەنەمە بۇ كەنەلەكان دەپىرەن. مەن تا ئىستا بەشارەم ئەكرەدوۋە بەلەم ھەندىچارىش دىيان خۇنەمەۋەو زۇر پىدەكەنم ھەندى كاتىش بە كەنەلەكان پىدەكەنم كە ئەم نامانە دادىمەزىن. جۈنكە زۇركات بەرنامەيەكى تەندروستى يان كۆمەلەيتى كە نامۇزگارى زۇرى ھەيە بۇ پىنەران بەلەم لە بەشى خوارمەى نوسراۋە (كارىز ئەمەشەو دىم بۇ لات) يان (كارە ئەم شەو تەلەفۇن بەكە جاۋەرىتەم)..... ھەتە، يان زۇرجار كەنەلەكان ھەيەكى بىيانى ژىرنوسى كوردى پىشان دىدەن بەلەم پىنەر لىي تىك دەچىت نازانى ژىرنوسەكە بخۇنەيتەۋە يان نامەكە بە لاى مەن ئەۋە كەسانەى كە نامە دەپىرەن ۋەك نامازم پىكردەكەنچ ۋەپۇدەكان عەقلىان كامل نىيەو عەقلىكى داخراۋان ھەيە ئەۋە دىارەمىيە زىاتەر جاۋەلىكەرىيە... مەن پىم ۋەيە ئەم نامانە بۇ كۆكرەنەۋەى پارمە بۇ كۆمپانىكان ۋە كەنەلەكان كە ئەمەشەى فەلە لە ئىمە دەكەن، بوۋى ئەم دىارەمىيە ۋەكەركەى كوزارشە لە بىكارى كەنجان ۋە بەشارەبوۋان.

ھۆكارى رقا لىبوۋنو ۋە كىلىلى خۇشەۋىستە!

ھەردى غازى

ناگرى ھىناۋ، سىتەمەشيان دەستى بەكون كىردى دەزىيەكان كىردو يەككى تىران دەپخستە ناۋ ناگرەۋەو يەككى تىرەش تىرەى دەكرەنەۋە... ھەتە، ئىتر كاتى ھىچ كەسكىيان بەفۇرۇ نەۋىشتە، ھەيەكەيان سەرگەرمى كارىكى دىارەپىراۋ دەپو ۋ بە خىرايش ئەنجامى دەدا، جۈنكە يەكەم كارىكى ھەندەكى ۋە سادە بوۋ، دۋەھەمەش مەھارات ۋە شارەزىي تىدا پەيدابوۋ، كاتىك كە بەرھەمى رەنج ۋە كۆششيان دابەش كىرد، دەپىن بەشى رۇژانەى ھەيەكەيان لەجىياتى سى دەزى، سى سەد دەزىيە!

ئاپا ھىچ كات جاۋىكتان تۈرۈپۋەو ئىرمى بەچارەكەى تەنىشتى بىبات ۋە بلىت: بۇ ئەۋە فلان شى بىنى ۋە مەمبىنى ۋە دەست خستە سەرم؟ بىگومان شتى ۋەھا قەت روۋنات. دى مادەم راستىيەكان بەۋ جۈرەن، ۋەرن باپىكەۋە دەست بەكاركەن بەكەن بۇنەۋەى فەرىن جۇن دەزىن؟ تۆ ھەركەسىكى ياخود لە ھەركارىكە كاردەكەى ئەۋە ئەۋە دەستورائە بەكاربەيەنە، پاشان دىنبايە لەۋەى: تۆ دەپىتە كەسىك ھەمۋانست خۇش دەۋىت مەكەر كەسى قابىلى خۇشۋىستەن نەپىت. مادەم ئىمە لە ئەشكەۋتەۋە نەھاتوۋىنەتە دەروە كەۋاتە پىۋىستە لەسەرمان پىكەۋە بۇزىن، ئەۋەش بزانن پىكەۋە جۋانتر ۋە ۋەرترو سەرگەۋەتو تر دەپىن، ۋەك دەلىن: جۋار ژمارە يەك گەر بە بى پەيۋەندى لە پال يەكە بوستەن (۱،۱،۱) كۆپىرەتەۋە دەكاتە جۋار، بەلەم ئەگەر بەھۋى رىزدانان ۋە يەكتر قىۋەلەدەۋە بچەنە پال يەكتر (۱۱۱) ئەۋە دەپىن بە ھەزارو سەدو يانزە!

ھەتا ئىستا دۋو كەست نەدۋوۋە پىشتر زۇر ھۋىيە يەكتر بوۋىن، بەلەم ئىستا نىۋان تىك جۋوبىت ۋە لىك دۋور كەۋتەپىتەۋە؟ چەندجار ۋىستۋەتە بۇ ماۋەيەكى دىرۇ لەكەل يەكەكە كارىك بەكەيت بەلەم دۋىي پەشيمان بوپتەۋە؟ قەت روۋى نەداۋە ھۋىيەكەت خۇشۋىستەن بەلەم پاش ۋەتنى قەسەيەك يا ئەنجامدانى كارىك لەلەيەن ئەۋە ھۋىيەتەۋە، ۋاى لە تۆ كىرەپىت ۋەزى لى بېنىت ياخود ئەۋە خۇشەۋىستىيەت بۇ نەمىن؟ مادەم ۋەلەمى يەك يا زىاتى ئەۋە پىرسىارنەت لايە، ئەۋە دەلىن: ئىمەى مرۇف زۇر كات بەھۋى دۋو شتەۋە لە دۇست ۋە ھۋىيەكانمان دەكەۋىن بە قىندا لىيان زۋىر دەپىن، يەكەمىيان: ئىرمى بىردەنە بەۋ شتەنەى ھۋىيەكان خاۋەنىيەتى ۋە ئىمە لىي بىيەشەن. دۋەھەمىيان: ترسە، ترس لەۋەى ئەۋە كەسە بىپىت بەزەرم بۇ نامانجەكانمان ۋە ئەۋەن بەشى تەۋاۋى خۇمانمان دەست بەكەۋىت (ۋەك بلىي خۇمان بەشى خۇمان دىيارى دەكەين) ئەمەش ۋەھا دەكات بىرسەن لەۋەكەرى كىردى ئەۋە كەس ۋە دۇستانەى لەكەلەنەندەن تەنھا ھەۋل بۇ خۇمان بەدەن.

مامۇستايەك نەۋەنەيەكى جۋان ۋە بە نىرخمان بۇ باس دەكات ۋە دەلىن: دەكەس لە درۋستكەرانى دەزى جۋەبەرگ دۋورىن ھەيەكە بە تەنھا دەستىيان بەكار كىرد. ئەۋەبوۋ بەرھەمى رۇژانەى ھەيەكەيان تەنھا سى دەزى بوۋ، پاشان ئەمانە بەپىي دەستورى (يەك خستى ھەۋل ۋە كۆشەۋەكان ۋە دابەشكىردى كاردەكان) بۇ خۇيان رىكەۋەتن. ئەۋەبوۋ يەككىيان ئاسن ۋە يەككى تىران

لاسارى مىندال

د. نەزىرەم مەھمەت مەھمەت
پىشپۇرى تەتقىقاتچىسى ۋە دەرىۋى

دەرىۋىت بۆشەكچى قورس لەبەر بىكەت لە كاتى يارىدا كە جۈلەي سىنوردار دەگات ۋە ناتوانىت بە ھەمان شىۋەي ھاۋەلەكانى يارى بىكەت، لە روانگەي باۋانەۋە بۇ ئەۋەي سەرمەي نەبىت. ۲- خۇ شوبەندىن (لىكچواندىن) بە گەۋرەكان كە مىندال سۈۋر دەبىت لەسەر ئەۋەي لاسايى گەۋرەكان بىكەتەۋە، سەرمەي ئەۋەي ناتوانىت ھەمان كارىكەت، بەلام لە ھەۋەلەكان ۋە ۋوبارەكەرنەۋە بەردەۋامە. ۳- ئارمۇۋى مىندال بۇ سەلمەندىنى خۇد. ۴- رەقى باۋان لە ھەلسۈكەۋەت لەگەل مىندال ۋە كەمەرنەۋەي چالاكى مىندال، بەۋەي لە سەرجەم كارو چالاكىيەكاندا دەپانەۋىت مىندال بە ئارمۇۋى ئەۋان رەقتار بىكەت ۋە ھىچ بۈرەك نەپىلنەۋە تا مىندال ھەست بەۋە بىكەت لەۋ يارىيەدا يان لەۋ كارەدا خۇشەيەكى تىدەپە. ۵ ھەستەكەرن بە كەمەۋەرتى بە ھۇي نەتوانىنى جىيەجىكەرنى فرمانەكانەۋە، ناچار دەبىت بە لاسارى بەرپەرچ بەداتەۋە. چۈنكە بە لايەۋە باشە پىي بلىن مىندالىكى لاسار ۋەك ئەۋەي پىي بلىن مىندالىكى ترسۇك يان كەم تۈۋان يان لاۋاز.

دەۋانەرت سۈدى لىۋەرىگەرتىت بە ھۇيەۋە مىندال ھەندەرتىت بۇ سەلمەندىنى خۇد ۋە ھەيۋان.

۲- لاسارى بى سۈۋد: ۋەكە ئەۋەي مىندال سۈۋر دەبىت لەسەر كەرنى كارىك بى گۈيدانە دەرئەنجامەكانى.

۳- لاسارى لەگەل خۇد: ۋەكە ئەۋەي كاتىك مىندال لەگەل دايكى گەرتى دەبىت، مان دەرىۋىت لە خۇاردن سەرمەي ئەۋەي بىرسىيەتى.

۴- ھەندى مىندال ۋەك بەشەك لە پىكەتەي كەسىتەيەكەي تاكىكى لاسارو گەرتەۋىيە.

۵- ھەندى ھالەت: ۋەكە گەرتى كەمەي ژىرى بەۋەي تىنەگەيشتىنى مىندال لە داۋاكارىيەكان يان نەتوانىنى جىيەجىكەرنى داۋاكارىيەكان بە دىمەنى لاسارى دەرەكەۋىت.

ھۆكەرى لاسارى.

۱- فرمانى گەۋرەكان كە ھەندىچار نەگۈنچاۋە لەگەل تەمەنى مىندالداۋ رەنگە بىيىتە ھۇي سزادانى مىندال، ۋا لە مىندال دەگات لاسارى بىۋىنىت، ھەندىچار بۇ چۈۋى مىندالەكە درۈستە ۋەكە ئەۋەي داۋى لى

گەم رەقتارىكى نەگۈنچاۋ لە مىندالدا ھەۋەۋە ۋىستەم بىگۈرىن، ۋاباشە بزانىن ئەۋ شتە لە خۇماندا نىيە كەپپۈست بە گۈران بىكەت. [ئەدەر].

لاسارى يەكەكە لە رەقتارە دپارەكانى ھەندىك مىندال، مىندال ھەندىك كات گۈيرايەل ناپىت يان سۈر دەبىت لەۋ رەقتارەي دەپىكەت، سەرمەي ئەۋەي كەسە گەۋرەكان چەندجار داۋى لى دەكەن ئەۋ كارە نەكەت.

نە چ سەلمەندىكى لاسارى دەست بىدەكان.

رەقتارى لاسارى لە ۋۇناغىكى زۈۋى تەمەنداسەر ھەلدەدات بەتايىبەتى پاش تەمەنى دوۋ سالى، بەۋەي ئەۋەي پىش ئەۋ تەمەنە مىندال زىاتەر پىشت بەدەۋرەۋەر دەبەستىت كەمەر رەقتارى لاسارى لى دەرەكەۋىت، داۋى ئەۋ تەمەنە سىماكانى لاسارى ۋەدە ۋەدە بە دەرەكەۋىت.

سۈۋازەكانى لاسارى.

۱- لاسارى سۈۋرەۋەن: ۋەكە ئەۋەي مىندال سۈۋرە لەسەر كەرنى كارىك سەرمەي ئەۋەي چەندجارىك سەرمەكەۋتۈۋ نەۋەۋە لەۋ كارەدا (چاككەرنى يارىيەك)، ئەم جۇرە لاسارىيە

ئەي كۆرپەي شىرىنە گەرە مەبە

د. ئالان

مندال ئەو دروستكراۋە جانۋو بى ۋىنەيە
كە بە جاۋ ھەلپىنەنى ۋ ھاتنە دىنپايەۋە
ھەموومان پىيى دلخۇش ۋ كامەران دەپپىن،
دايك ۋاۋك بېۋىستە رۆلىكى بەرچاۋ بېيىن
لە پەرۋەردەردىنپان دا، ھەر ئەم مىندالانى
ئەمىرۇن سەبەي گەرە دەپن ۋ جىيى نىمە
دەگىنەۋە بۇ پىگەياندنى كۆمەلگەكەمان،
گەر بەپىي بەرنامەيەكى راست ۋ دروست
پەرۋەردە بىرىن. بەلام دەپى بلىين كۆرپەي
شىرىنەمان لەم كات ۋ ساتەي كۆمەلگەماندا
گەرە مەبە، چۈنكە سۈرۈشتى كۆمەلگاۋى لى
ھاتوۋە كە تەمەنى مىنداليت لى زەوت بىرىۋ
نەھىلن سود لەم تەمەنە ۋەرگىت، ھەر بە
مندالى گەرەت دىكەن ۋ ەقلىيەتى مىنداليت
لادەپن ۋ ەقلىيەتلىكى گەرەۋە ئابورىيەت
بۇ دادەنپىن... بىر مە كە مىندال بووم ھەموو
جۈرە يارىيەكى خۇش ۋ جۈرۈۋەرمان دەكرى،
بە راستى تەمەنپىكى خۇش ۋ پىر چىژمان
بىردە سەر، زۇر دلخۇش بوۋىن، كۆيماپ بە
ھىچ شىتلىك نەددا، تەمەنى مىندالى خۇمان
بوو، ماقى خۇمان بوو كە ئەم تەمەنە ۋەكو
مندال بەسەر بىرىن، بەلام كە گەرە بووم
بىيىم مىندالانى ئىستا ۋەك نىمە نىن، بىيەش
بوون لەم تەمەنە خۇشە، جۈرىكى تىر بىر
دەكەنەۋە، ياخود جۈرىكى تىر لە ەقلىيەتپان
فىر دەكرى، خۇشترىن تەمەنپان كە مىندالىيە
بىر دەجىتەۋە پەرۋەردىيەك دەكرىن كە
ھەردەم بىر لە جۈنپىيەتى بەدەست خستنى
پارە بگەنەۋە، پىيان دەوترى كورم خىرا
خۇت پى بگەيەنە ۋەكو ئەم خەلگە يا
ئۆتۈمپىل ۋ خانووت ھەپى، دىنپا بىرىتپە لە
پارە سەرۋەت ۋ سامان، رۆلە ۋاز لە تەمەنى
منداليت بىنە.

لەبەر ئەمە دەلىم: ئەي كۆرپەي شىرىنە
گەرە مەبە، چۈنكە ەقلىيە مەدپەيەكان تەمەنى
منداليت لى زەوت دىكەن!

* كاتلىك داۋاي شىتلىك دىكەي لە مىندالەكەت
بە شىۋازىك مەپخەرە روو كە ھەست بەۋە بىكات
تۆ چاۋمىرى نەكرىنى لىدەكەيت، چۈنكە ئەۋە
كرىنەۋەي دەرگايەكە بۇ لاسارى. (بۇ نەمۇنە:
ئەم شتەم بۇ دەپنىت؟ پان ئەتۋانى دەرگاگە
دەپخەيت)، بە لىكو ۋا باشترە بلىي كورەكەم ئەم
شتەم بۇ بىنە، پان كچە جۈانەكەم دەرگاگە
دەپخە).

* لەم كەسانە مەبە كە رۆژلىك رىگە
بەكارىك دەدەپت ۋ رۆژلىكى تىر سزاي گەرە
دادەپنىت بۇ ئەم كارە، گەر بە نىيازبوۋى كارىك
قەدەغە بگەي ھەۋل بەدە بە ھەنگاۋ بىت، ۋەدە
ۋەدە مىندالەكەت تىپگەيەنە لە ھۋى خراپى
ئەم كارە.

* ھەۋل بەدە رەقتارە نەخۋاستراۋەكان يەكە
يەكە قەدەغە بگەي نەك ھەموۋى بەجارى،
چۈنكە مەرج نىيە مىندالەكەت تى بگات پان
بىتۋانىت لەبىرى ئەم سىنورداننە چالاكى تازە
بىدۋىزىتەۋە بۇ پىرگىنەۋەي كاتەكانى.

* كاتلىك داۋاي كارىك لە مىندالەكەت
دەكەيت ھەۋل بەدە بىرلىك سودى نەۋىشى تىدا
بىت ۋ بۇ باس بگە سودى ئەم كارە چىيە
تاكو زىاتىر بە گۈيت بىكات.

* نەشكاندن ۋەسەف نەكرىنى مىندال
بەۋەي تاكىكى لاسارو كەللە رەقە.

* چارەسەرگىنى كىشەكانى خىزان دوور
لە چاۋى مىندال، تاكو لەتۋەۋە فىرى تورپىۋى
ھەلچوون نەبىت.

* ۋەسەف پىياھەلدانى مىندالەكەت بىر
نەچى كاتلىك شىتلىكى باش دىكات.

* گەر مىندالەكەت لاسار بوو ۋاباشە
پەپەردەي ئەم سى خالە بگەي:

۱- بەھىمىنى ئاگادارى مىندالەكەت بىكەرەۋە
كە ۋاز لەم رەقتارە بەپنىت.

۲- گەر بە قەسەي نەكرى سىستەمى
ھەرشەي گۈنچاۋى بۇ بەكارپىنە.

۳- گەر گۈنچاۋەل نەبوو سزايەكى بەسەردا
بەپىنە.

زۇر گىرگە سزايەكى گۈنچاۋ داپنىت
كە بوۋارى جىيەجى گىرگىنى ھەپىت، نەك
ھەرشەيەكى نەگۈنچاۋو درۋ بىت، بۇ نەمۇنە:
سەرت نەپىر، پارچە پارچەت دىكەم، دپارە ئەم
ھەرشەنە كە چەندجارىك دەكرىت ۋ جىيەجى
ناكرىت، چۈنكە بوۋارى جىيەجىكرىنى نىيە،
سزاي گۈنچاۋ بىرىتپە لە قەدەغەكرىنى
سەپىركىنى تەلەفۋىۋن، نەچوونە دەرۋە...
پان ھەر شىتلىكى تىر كە بەلام مىندالەكەتەۋە
گىرگە ۋ بىيەشكرىنى لەم شتە ناپىتە ھۋى
زىان پىگەياندنى، بەلگو ۋا دىكات بۇ گەيشتن
بەم شتە گۈنچاۋەلپىت بىكات.

۶- فىرگىردىنى لە لاپەن باۋانەۋە
كاتلىك مىندال لاسار دىمىت باۋان يەكسەر
داۋاكارپەيەكانى بۇ جىيەجى دىكەن ۋا لە
مندال دىكات فىرى ئەم رەقتارە بىپىت. پان
كاتلىك يەكلىك لە باۋان داۋاي كارىكى لى
دىكات ۋ جىيەجى ناكات ئەم تىرپان پالپىشتى
مندالەكە دىكات ۋ دلنەۋايى دەداتەۋە.

جۈنپىتى رەقتارگىردن لەگەل مىندالى
لاسار:

* پىسپۇرانى بوۋارى پەرۋەردە لەم باۋەردان
كە باۋان ھۈگارى سەرەكى چاندنى لاسارىن لە
نەمەكانىندا، گىرگىرتىن خالى بىنەرتى نەۋەيە
كە باۋان كۆك پىن لەسەر چۈنپەتى ھەلسۈكەۋەت
لەگەل مىندالى لاسار نەك يەكلىكىان سزاي
بىدات ۋ ئەم تىرپان بىگىرتىتە خۇي ۋ لەبىرى
سزايەك پاداشتى بىداتەۋە ۋا لە مىندالەكە بىكات
زىاتىر ئەم كارە بىكات پان رەقتارە خراپەكانى
بىشارىتەۋە ھىرى درۋكرىنى بىكات.

* ھىمىن ۋ لەسەرخۇ بە، بەلام سۈۋرىيە
لەسەر بىرىارەكانت تاكو مىندالەكەت سىنورى
خۇي بىزانىت.

* دانانسى رۆتىن لە ژيانى مىندالەكەت،
ۋەكو دىپارىكرىنى كاتى نانخواردن، خۇشتىن،
خەۋتىن... ھتد. تاكو ھەست بەۋە بىكات
پاسايەك ھەيە لەم مالاۋا ئەم دىمىت پەپەردەي
بىكات.

* دوور كەۋتەۋە لە ناچارگىردىنى
مندال بۇ گۈنچاۋەل بەلگو پەنا بىردنە بەر
خۇشەۋىستى، ئەم لاسارىيەنە كە بىچۈك
ۋا باشترە پىشتىگۈ بىخىن نەك سزاي مىندال
بىرپىت لەسەرى، چۈنكە زۇرچار بە سزادان
مندال زىاتىر سۈۋر دىمىت بۇ كىردى ئەمۋارە
ھەندىچار بۇ نۋاندنى رەقتارى خراپىر.

* سەرۋالكرىنى مىندال بەكارپىكى تىر
گەر بىرلىك تەمەنى ھەپىت ھەۋلى گىتۈگۈ
بىدە لەگەلپىدا، لەم كاتەدا گىتۈگۈ لەگەلدا
بىكە مەپخەرە كاتلىكى دۋاتىر، چۈنكە مىندال
بەدۋاخستنى ھەست دىكات براۋەيەۋە لە
لايەكى ترەۋە كارىكى باش نىيە.

* بوۋارى نازادى بۇ مىندالەكەت بەپىلەرەۋە،
بۇ نەمۇنە: كاتى بۇ دىپارى بىكە بۇ سەپىركىنى
كارىتۋن، بەلام بوۋارى بەدەرى بۇ ھەلپىژاردىنى
كارىتۋنەكە.

* ھەلپىژاردىنى سزاي گۈنچاۋ كە لە ئاستى
سىزادا بىت نەك ھىندە كەم بىت كە مىندال
بايەخى نەداتى پان ھىندە تۈندۈ بەپىز بىت
مندال ھەست بە ناپەكسانى بىكات ۋ ھەۋل
بىدات بە لاسارىيەكانى تىر تۆلەي ئەم سزايە
بىكاتەۋە، ھەندى سزا گۈنچاۋە بۇ ھەندىك
مندال ۋ نەگۈنچاۋە بۇ مىندالىكى تىر.

ئا: كامەران مەھمەد ئەمىن ئىسماعىل
راشپە

مىندال

و

درۇكىردى

۲/۲

* بەنا بىردىن بۇ درۇكىردى:

بىگومان ھىندى ھىماو ھۆكار ھەپە بە تەواۋى پەردە لەسەر درۇ ھەلدەمال، تۇپۇمران ناماز ھە ئەمە دەكەن بە رىژە ۵۰٪ زىاتىر ناسىن لە نىزىكەمە باشتىن ھۆكار، باشان تاقىكىردىنەۋە قىسە ھىنان و بىردىنەكەى ئەمانە جۇرىكىن لە دەر خىستىيان، زۇرىك لە سەركىدە سىياسىيەكانى جىهان بە درۇ ۋلاتەكانىيان بەرپە دەبەن و كەشەكە رادىگىرن لەۋانەپە ھەۋادارانىكى زۇر لە دەۋرى خۇيان كۆيكەنەۋە، بەلام دۋاى جىبەجى نەكىردىن و پىشتىگۈى خىستىنى ۋادەو بەلئەنەكانىيان، زۇربەى ھەۋادارانىيان لە دەست دەمدىن، مەۋقە راستگۈيەكان ھەمىشە دەتۋان مەۋقە درۇزەنەكان بىناسنەۋە، بەو ئەندازەپەى زۇر ئەستەمە كەسكى درۇزىن بىتۋاننى يەك دوو جار كەسى راستگۈ ھەلىخەلەتتىن، چۈنكە بە يەكەمىن درۇ دەناسىرى و زۇرىك لە مەمانەى لە دەست دەدا.

* ناسىنەۋەى درۇزىن و ئاشىركىردىنى:

۱- كەسى درۇزىن بەۋە دەردەكەۋىت كاتى قىسە لەگەلدا دەكەپت راستەۋخۇ سەپىرت ناكات.
۲ گۆشەى جاۋى بەرەو بىچۈكبۈنەۋە دەجىت.
۳- ھەمىشە زىادەمەۋى لە قىسەكانىدا دەكات بۇ ئەۋەى بەرامبەرەكەى لە خىشتە بەرى، بە پىپى

بەرژەۋەندىيەكانى خۇى قىسەكان دەمىركىنى.

۴- كاتى قىسە لاي كەسكى يا كۆمەلىك بە جىيا جىيا دەكات لە گىرانەۋەى قىسەكاندا جىياۋازى بەدى دەكىرت بى گۆيدانە راستىيەكان.
۵- ھەمىشە خەرىكى زەمى ئەمە ئەۋە بەردەۋام خەرىكى قىسە ھىنان و بىردىنە رۆلى كەسكى شەرانگىز لە ناخدا پىادە دەكا، بە واتاپەكى تر ئارمەزۋى لەۋمە بەردەۋام دوۋكەس بەشەر بەدات، ۋاتا تا قىسەى شەر لەۋى بى قىسەى خىرى بەدەمدا ناپەت.

۶- شارەزايانى بۋارى سايكۇلۇزى دوو ران لەسەر (پىكەنىن) ھەندىكىيان دەلەن ۋشەى باق و بىرىقەو زەردەخەنەۋە قاقاي بەرز تىكەلى گىرانەۋەى قىسەكانى دەكا بۇ سەلماندىنى درۇكانى، ھەندىكى تر پىپان ۋاپە ھەركىز كەسى درۇزىن لە كاتى گىرانەۋەى پىكەنىنى زۇر دەرنابىرت بەلكو ھەۋلەدەت پىكەنىن كەم بىكەتەۋە لە كاتى ناخۋاتىنى دا.

۷- بە گەلىك ھىما دەردەكەۋىت كە درۇ دەكا ۋەك (دەم گىرتىن، لۋوت خوراندىن، چاۋنوقاندىن، ھەلكراندىنى پىشت و مل).

* كاتى كەسى درۇزىن درۇيەكەى ئاشىركا دەپى:
۱- رەنگى دەم و جاۋى تىك دەجى.

۲- قىسە تىكەل و پىكەل دەكات.

۳- قىشارى خۋىن زىاد دەكات.

۴- ژانە سەرىكى ھۋرس دەپىگىرى.

۵- خەمىكى زۇر دايدەگىرى.

۶- ئارامى نامىنى و تۋشى دلە راۋىكى دەپى.

۷- ئارمەزۋى بىپىنى ئەمە كەسەى نامىنى كە درۇى لەگەلدا كىردۋەو ئاشىركا بۋە، نامادە نىيە بىتە روو بەروو.

۸- زۇر بىيانو دىنئەۋە بۇ خۇ دىزىنەۋە لەۋ قىسانەى كە درۋستى كىردۋە بە ناخەق.

* جۈرەكانى درۇكىردى ئەمانە:

(درۇى خۇ دەرخىستىن، درۇى خەپالى، درۇى بە گومان، درۇى بەرگىرى لەخۇكىردىن، درۇى توندوتىژى، درۇى مەپەست و بەرژەۋەندى، درۇى لاساى كىردىنەۋە، درۇى ھىۋر كىردىنەۋە).

* لە چ كاتىكىدا درۇكىردى درۋستە:

زانايان لەگەل ئەۋەى بە ھەمەۋ شىۋازىك درۇكىردى رەت دەكەنەۋە، بەلام نكۆلى لەۋە ناكەن كە درۇيەك بۇ ئاگر كۆزاندەۋە يان كىكرىدەۋەى كىشەۋ ئازاۋەيەك يان دامىركاندەۋەى فىتەنەپەك يان ھىۋاش كىردىنەۋەى بەلاۋ كارەساتىك، لەم كاتەنەدا درۇكىردى ۋەك كىردارىكى خىرو چاكە مامەلەى لەگەل دەكىرت.

سوودەکانی خەیارو سیو

عەباس رەحیم شوانی

سیو یۆ دابەزینی کیش و خەیاریش باشتەین بەرەبەستە یۆ دروستبوونی بەردی گورچیلە، سیو / لەتوێژینەوویەکی نوێدا، کە لە بەهێزێکی لە زانکۆکانی بەریتانیا ئەنجامدرا، دەرکەوتوووە کە خواردنی یەك سیو (۱۵) خولەك پێش خواردنی ژەمە سەرەکیەکان، دەبێتە هۆی دابەزینی کیش، بەتایبەتی لای ئەو کەسانە کە کیشیان زۆرە.

بەبێ ئەو توێژینەووە زانستییە، رێژەی لە ۱۵٪ ی یەكە کە گەرمیی لەشی بەشداربووەکان، کە تاقیکردنەووەکان لەسەر ئەنجامدراو بوو دابەزیو، یاش ئەو کە هەریەکەیان بە چارە کە سەعاتێک بەر لەمان خواردن سیوێکیان دەخوارد، یۆ ماوەی چەند رۆژێکی دیاریکراو.

بەپێژان و شارەزایان روونیان کردووە کە خواردنی ئەو تاکە سیو دەبێتە هۆی کەم بوونەوێ نیشتیهای خواردن لای کەسە کە بەمەش ئازەزووی خواردنی کەم دەبێتەووە دەبێتە هۆکاری یارمەتیدەر یۆ دابەزینی کیش، خەیار / لە توێژینەوویەکی زانستیی نوێدا کە ناوەندی توێژینەووە ژینگەییەکانی زانکۆی (نەسوت) ی میسر ئەنجامی دا، دەرکەوت کە خەیار باشتەین چارەسەرە یۆ کیشەکانی میزەلەدان و میزەرۆو گەورەترین بەرەبەستە لەبەرەدەم دروستبوونی بەردی گورچیلەدا، ئەو جگە لەو کە رۆلێکی کارای هەیە لە یارمەتیدانی باش هەرس کردن و نەهێشتنی ژەهراوی بوونی لاشەدا.

هەر لەو بارەبەرە، دکتۆر (عەباسالام عاشور) ی جیگری سەرۆکی زانکۆکە یۆ کاروباری ژینگەیی، رایگەیاندا کە خەیار یارمەتی ئاسانی میزکردن و پاک بوونەوێ بۆری میز دەدا، جگە لەو کە رێگریکی زۆر باشە لە بەردەم دروستبوونی بەردی گورچیلەداو خوێن پاک دەکاتەووە ئازاری سەر نیشەش کەم دەکاتەووە، هەرودەها سوودی زۆرە یۆ ئاسانی کاری رێخۆڵەکان و کەم کردنەوێ هەوکردنی سنگ و شۆردنەوێ گورچیلەکان و پاککردنەوێ بۆری میزەرۆو دابەزینی کیشی لەش، ئەوانەو جگە لەچەندین سوودی تر کە لە خەیاردا هەیە.

لە «المعلف» دوو وەرگیراوە.

مندالیک لەژێر تیشکی گەرمی خۆردا

و / محەمەد میرگەیی

فرۆشیاریکی کەلۆپەلی نووسین و نیگارکێشان، بە کۆمەڵێک فلچەو کاغەزو پێنووسی رەنگاو رەنگەو، چوووە قوتابخانەی گوندێک، کە گەیشتە قوتابخانە کە، بیانی مەندالەکان لەژێر سێبەرێکدا کتیبەکانیان دەخوێنەو، تەنها مەندالێک نەبێت، لەژێر تیشکی گەرمی خۆردا، دانیشتبوو وانهکانی دەخوێند.

فرۆشیارە کە پرسایاری لە مەندالە کە کرد، تەمەنت چەندە؟ مەندالە کە وەلامی دایەو: تەمەنت حەوت سالە.

جاریکی تر فرۆشیارە کە پرسایاری لێکردو: بۆچی لەژێر تیشکی ئەم خۆرە گەرمە سووتینەردا وانه دەخوینیت؟ کەچی دەبێتە قوتابیەکانی هاوڕێت لەژێر سێبەری فێنکدا وانه دەخوین.

مەندالە کە ئارەقی نیوچاوانی سڕیەووە بەرێزەو وەلامی فرۆشیارە کە دایەو: خێزانە کە من هەژارە، باوکم بە کرێ کار دەکات، چونکە پارچە زەوییەکی یان دوکانێکی نییە، باوکم لەبەر تیشکی گەرمی خۆردا کار دەکات تاکو پارە خۆیندە کە من دابین بکات، بە هۆی ئەو ئارەقە یۆ لە ژێر تیشکی خۆری سووتینەردا لە نیوچاوانی دەڕژێت، پارە یۆ ئەو فلچەو کاغەزانە دەدا کە من لە خۆیندە کەمدا بە کاریان دەهێنم، بۆیە منیش کتیبە کەم لە ژێر تیشکی گەرمی خۆردا دەخوینمەو!

کابرای فرۆشیار، لەبەر زیرەکی مەندالە کەو ئەو هەست و سۆزە بەرامبەر باوکی هەیبوو، زۆر ستایشی کردو وەک پاداشتی کیش، باشتەین فلچە نووسینی بە دیاریی پێبەخشی.

سەرچاوە / کتیبی پاشکۆی گۆفاری (العربی الصغیر)، ژمارە ۱۸۸، سالی ۲۰۰۸.

* چۆنیەتی چارەسەرکردنی درۆکردن لەلای مەندال:

۱- دەرکەوتنی رێژەی زۆری و کەمی درۆکردنە کە بەتایبەت ئەو کەسانە بەرپرسن لە پەرورەدە کردنی مەندالان وەک دایک و باوک و مامۆستا و هتد... ئەگەر رێژەی زۆر بوو پێویستە پالەنەرەکان دیاری بکړن کە بوونەتە هۆی درۆکردن بە تایبەتی لەو کاتانە کە درۆکردنە کە بەرەوام بوو.

۲- بەکار نەهێنانی گالتە جاری و سزای جەستەیی و دروونی و هەر شتێک ئازار بە مەندالە کە دەگەینێت، لە بری ئەمانە شیوێ نەرم و نیانی و سۆزو خۆشەووستی یۆ دەرپێت باشتە.

۳- تێرکردنی پێداویستییەکانی مەندال بە پێی توانا و بەلێن پێدان و جێبەجێکردنیان بەو بەلێنانە یۆ لە لایەن باوک و دایک و مامۆستا و دراو بەو مەندالە.

۴- پێویستە مەندال فێری بەها رەوشتییەکان بکړیت، بەرەو راستگویی هەنگاوی یۆ بکړیت. ۵- مەندالی درۆزن شایەنی شاھیدی دان نییە، چونکە زۆرێک لە مەتەنە یۆ خۆی لە دەست داو، ناکرێ تۆ لە روانگە یۆ دیدی خۆتەو بیکەتە شاھید یۆ ناو رووداوێ کە ئەمەش ئاگادار کردنەوویە کە مەندالی درۆزن بەخۆیدا بچێتەو.

۶- پێویستە رووی کەسەکان تێکەڵ نەکە یۆ واته کەسی راستگۆ کەسی درۆزن، چونکە هەر یەکەیان تایبەتە مەندی خۆیان هەیە، بەداخەووە تا ئیستاش لە زۆر شوێن کەسی درۆزن لە جێگە یۆ کەسی راستگۆ مامەلە یۆ لەگەڵدا دەکړی و کەسی راستگۆش بە کەسیکی درۆزن دادەنرێت.

۷- نابێت رێژە و بار بە مەندالی درۆزن بدکړیت، چونکە چاودێری نەکردن و کۆنترۆل نەکردنی رەفتارەکانی هانی زیاتری دەدا لەسەر درۆکردن.

۸- پێویستە سزای مەندال نەدرێت دوا یۆ دان پێدانانی مەندالە کە بە درۆکردن، چونکە دان پێدانانی مەندالە کە بەلگە یۆ ئەو کە خۆی چاک بکات.

۹- پێدانی کارێک بە مەندال کە لە توانای جەستەیی و ژیریادی یۆ گونجاو بێت یۆ، ئەمەش وا دەکات مەندال هەست بە بوونی خۆی بکات بروا و مەتەنە یۆ زیاتر بە دەست بھێنێت.

۱۰- چۆرەها نایەت و فەرموووە و تەو جیروک هەیە لەسەر درۆکردن دەکړی ئەمانەیان بە شیوێ یۆ سادە یۆ باس بکەین کە لەگەڵ تەمەنی مەندالە کەدا بگۆنێت، پێگومان مەندال گۆی لەم بابەتە دەکړی و هەر نەبێ بەشێک لە رێنماییەکان و نامۆژگاریەکان و مەردەگړی.

لە کۆتاییدا هیوادارین بپۆلێن بە هەموومان ئایندە یۆ گەش یۆ مەندالەکانمان دەستەبەر بکەین، تا کەسیکی راستگۆیان لێ دەرپێو ببێتە پێشەنگ یۆ گەل و ولاتمان.

ئەم جىرۇكە جىرۇكىكى راستەقىنەيە،
كارەكتەرى رووداۋەكە خەرىك بوو جۋانتىن
شتى ژيانى لەدەست بىدات... ئەو شتەى جۋانتە
لە تەمەن، جۋانتە لە خۇشەيەكانى ژيان،
زۆر مېھرىبانە، نەرمو نېانە، زۆر جۋانتە لە
دېمەنى بەھارو گۈل و گۈلزار... دانىشتن لە
پەنايدا زۆر خۇشترە لە دانىشتن لە قەدىالى
چىاو لە قەراغ رووبارىكى سازگار...
بەلى... زۆرى نەمايو دايكى لەدەست
بىدات... بەلام خودا بەزەيى پىداھاتەۋە لە
خەۋى غەفلەتو بىناگايى بىدارى كردهۋە...
ئەم رووداۋە پەندو ئامۇژگارى تىدایە بۆ
ھەموو ئەو كەسانەى كە دايكيان لە ژياندا
ماۋە رۇژىك لە رۇژان دليان شكاندوۋە...
ھەر بە مندالى باۋەك كۆچى دوايى كرد، لەو
ساتەۋە دايكەم ھەستا بە سەرپەرشتى كردنم، لە
پىناۋى دەستەبەرگردنى ژيانىكى ئاسوۋدە بۆ
من ھەموو كارىكى دەكرد، خزمەتكارى مالانى
دەكرد، جل و بەرگى مالانى دەشۆرد، نانیشى
بۆ دەكردن... دايكەم تەنھا منى ھەبوو، زۆرى
خۇش دەۋىستەم، كاتىك ناردىمى بۆ قوتابخانە
زۆر دل خۇش بوو، ھىۋاو ئومىدى زۆرى پىم
بوو، رۇژگارەكانى مندالىم تىپەرىن و زانكۆى پى
تەۋاو كردم، پاشان يەرە ھەندەران كەۋتەمە رى
بۆ ئەۋەدى درىژە بە خويىندەكەم بىدەم، دايكەم
بە فرمىسكەكانى مالناۋايى لىكردم و بەدەم
ئەسرىنەكانىيەۋە پىي و تەم: كورەكەم لەھەۋالت
ئاگادارم بىكە ھەرگىز لە بىرم نەكەى ھەرۋەك
لە بىرت ناكەم... دواى ماۋەيەكى دوورو درىژ
خويىندەم تەۋاو كردو بووم بە كەسكى تر،
شارستانى رۇژناۋا زۆر كارى تىكردىۋوم و زۆر
باۋەرم بە ژيانى ماددىيەت ھەبوو...
ۋەزىفەيەكى بەرمز بۆ خۇم مسۆگەر كردو
دەگەرەم بۆ ئەۋەدى ژيانى ھاۋسەرەش پىك

بەينەم... دايكەم ئافەرتىكى بۆ ديارى كردم بەلام
بەداخەۋە بە قسەم نەكردو خۇم ئەو ھاۋسەرى
ژيانم ديارى كرد... ھەر لە شەش مانگى يەكەمى
ھاۋسەرىمان ھەستەم كرد رقى لە دايكەم و خۇشى
ناۋىت، ھەتا ئەو رۇژەى كە ھاتەمەۋە بۆ مالەۋە،
دەينىم ھاۋسەرەكەم دەگرى...
تەم: بۆچى دەگرىت؟ زۆر بە تورەيەۋە
ۋەلامى دامەۋەۋە وتى: يان من يان دايكت دەبىت
لەم مالە نەمىنىت!! ئىتەر ئارام نەماۋ ناتوانم
لەگەل دايكتدا بژىم!!

بەداخەۋە ھەر بە زوۋيى بە قسەم كردو ئەو
ھەموو سۆزو خۇشەۋىستىيەى دايكەم لىبىر چوۋ...
بەلى... دەرمكرد... بەلام لەم كاتەشدا
بەچاۋى پر فرمىسكەۋە دەستى بۆ ئاسمان
بەرمز كردهۋە دەۋىت: كورم خودا سەرفرازو
سەرگەۋتوت بىكات...
لە پىناۋى ئەۋەى من مال و ژيانم لى تىك
نەچىت رۆى... سەيرى ئەو دلە فراۋانە بىكە...
سەيرى ئەو سۆزو بەزەيە بىكە، بە دىلنايەۋە
لە دەرياكەن فراۋانتر و قولتە...
دواى چەند كاترەمىرىك، ئەۋسا زانىم چىم
بە خۇم كرد، ھەستام و كەۋتەمە رى و زۆر بە
دوايدا گەرەم نەمدۆزىەۋە... كاتىك گەرەمەۋە
ھاۋسەرەكەم بە ھەر شىۋەيەك بىت و لىكردم
كە ئەو بابەتە بىر خۇم بەرمەۋە...
دايكەم لى ون بوو، بە ھىچ شىۋەيەك ھەۋالىم
نەدەزانى... لەو ماۋەيەدا توۋشى نەخۇشەيەكى
سەخت ھاتەم و لە نەخۇشەخانە خەۋىنەرام... زۆر
لاۋازو بىپەز بووم... دايكەم بە نەخۇشەيەكەمى
زانىبوو، بەھەۋال پەرسىن ھاتىبوو بۆ لام، بەلام
پىش ئەۋەى بە دىدارى شادىم ھاۋسەرەكەم
رىگەى لىگرتىبوو، نەپەشتىبوو بىتە ژوورەۋە بۆ
لام و پىي و تىبوو: چىت لىمان دەۋىت؟! لىرمش
ۋازمان لىناھىيەت؟!

دايكەم لە كويۋە ھاتىبوو، بۆ ئەو جىگەيە
رۋىشتىۋە... دواى ماۋەيەكى زۆر و چارەسەرىكى
دورو درىژ لە نەخۇشەخانە ھاتەمە دەرمەۋە...
ۋەزىفە و كارەكەم لەدەست دا، بارى دەروونىم
زۆر تىك چوۋبوو... قەرزىكى زۆرىشىم لەسەر
كەلەكە بىبوو، ھەموو ئەمانەش بە ھۆى
داۋاكارىيە زۆردەكانى ھاۋسەرەكەمەۋە توشم
ھات، كە بەردەۋام داۋاكارىيەكانى زىادىان
دەكرد... بە تەۋاۋى ماندوۋى كردم... ئالەم
كاتە ناسك و ھەستىارەدا ھاۋسەرەكەم پىي و تەم:
مادام پىلەۋ پايەۋ جىگەۋ رىگەت لە كۆمەلگەدا
لەدەست دا، بەراشكاۋى پىت دەلىم: من تۆم
ناۋىت و تەلاقم بىدە!!

ئەم قسەيە ھەرۋەك ھەۋەرە گرەمە ۋابوۋ لە
گويىدا، زۆر باۋەرم نەدەكرد، كە ھاۋسەرەكەم
ئەم قسانە بىكات... چارم نەما تەلاقم دا...
لە دواى ئەم رووداۋە، زۆر گەرەم بەدواى
دايكەمدا، ھەتا دۆزىمەۋە، بەلام لەكويىدا؟!
لەشۋىنى لانەۋازان و بى كەس و كارو
بى جىگەۋ رىگەكاندا!! لەلاى ئەو كەسانەى
كە شۋىنكىيان نىيە تىايدا بژىن... لەو
شۋىنەى خەلكى خىرى پىدەكردن و لەنان و
ئاۋى خىرخۋازانىان دەخوارد... ئاى لەم
شەرمەزاريە!!

كاتىك بىنىم خۇم دا بەسەر قاچەكانىداۋ
بەفرمىسكەكانم قاچەكانىم تەركرد... ئەۋىش
خۇى بۆ نەگىراۋ لەگرىانەكەمدا بەشدار بوو...
لەگەل خۇم ھىنامەۋەۋە پەيمانم دا ھەتا ماۋم
خزمەتكارى يەكەم... بەلى تىگەيشتم كە ژيان بە
بى دايك بوۋنى ئەستەمەۋە زۆر دژوارو نارەحەتە...
خويىنەرى نازىز: ئەزانى نازاردانى دايك و
باۋك تاۋانىكى گەرەمە، تاۋانىكە ھەر لەژيانى
دونىادا سزاكەى دەجىژىت!!
سەرچاۋە: كەما تىدىن تەدان.

جۋانتەر لە ژيان دايكە

و/ مافناس/ ھىمەن محمد على

قۇناغى بىنەرەتلىك كارى پەرۋەردىيى

جەمال موحەممەد ئەمىن

قۇناغە خاۋەنى دلىكى زۆر گەۋرە بىت و زۆر
بە ئارام و خۇراگرىت بەرامبەر داۋا و خەزۋ
خولىياكانى ئەو مىندالە چاۋ گەشانەى وان لە
بەردەستىاۋ ھەرگىز بىتاقەتى و تورەيى و توندو
تىزى بەكار نەھىيىت، چۈنكە توندوتىزى و
ھەرەشە ۋا لەو مىندالە دەكات كە لە قۇتابخانە
رايكات و ھەل بىت، جگە لەۋەى كە كەسايەتتەيەكى
لاۋازى بۇ دروست دەبىت، مامۇستاي كارامە و
سەرگەۋتو ۋە ۋە پىۋانە دەكرىت كە تا چەند
دەتوانىت قۇتابخانە و خويۇندىن لە بەرچاۋى ئەو
مىندالە شىرىن بىكات.

لېردا ۋاياشە كە چەند خالىك بخرىنە
بەرچاۋ كە پىۋىستە رەچاۋ بىكرىن لە پىرۋسەى
پەرۋەردەكرىن لەو قۇناغە زوۋەى خويۇندىن:
۱- پىۋىستە مامۇستاي قۇناغى بىنەرەتى
بەتايىبەتى پۇلى يەك و دوو شارەزايىيەكى تا
رادىيەك باشيان ھەبىت لە دەروونزانى مىندالدا.
۲- مامۇستاي ئەو قۇناغە شارەزايىت
لە پىكەيىنەرە دەروونى و كۆمەلەيەتى و
كەسايەتتەيەكانى قۇتابىيەكانى.

۳- دەبىت مامۇستاي ئەو قۇناغە زۆر
دل گەۋرە بە ئارام و خۇراگرىت زياتر لە
مامۇستاي قۇناغەكانى دىكە.

۴- ھەتا دەتوانىت مامۇستاي قۇناغى بىنەرەتى
ھۆكانى روونكرىدەۋە بە تايىبەتى ئەۋانەى نىزىك
لە جىھانى مىندالەۋە بەكار بھىيىت.

۵- پىۋىستە مامۇستاي قۇناغى بىنەرەتى
زۆر روو خۇش و قسە خۇش و دەم بە پىكەنىن
بىت و خۇى بە دوور بىكرىت لە تورە بوون و
توندو تىزى و پىياھەلشاخان.

بىگەردىيان تۇمار نەكرادە، ئىنجا گىرنگى و
بايەخى ئەو پەرۋەردە كىرەنە لەو قۇناغەدا لەو
خالەۋە دەست پىدەكات و سەرچاۋە دەگرىت،
چۈنكە لەو قۇناغەى ژيانىدا ھەر جىيەك فىرى
ئەو مىندالە گىراۋە ئەۋا بە درىژايى تەمەنى
لەگەلىدا دەمىيىت و زۆر بە زەھمەت لىي جىيا
دەبىتەۋە، لەو قۇناغەدا مىندال كەسايەتى خۇى
چىرۋ دەكات و بەرەۋ سەۋزىۋون و بىگەيىشتىن
دەروات، بەو پىيە ئەگەر قۇتابىيەكى پۇلى
يەك يان دوو لەسەر بەرنامەيەكى راست و
دروست و زانستىانە پەرۋەردەكرە ئەۋا كارو
ئاسەۋارى ئەو پەرۋەردەيە رەنگدانەۋەى دىيارى
دەبىت لەسەر رەۋىتى ژيانى ئەو مىندالە بە
درىژايى تەمەنى، بۇ نەۋە ئەو مىندالەى كە
لەو قۇناغە سەرەتايىيەدا يان زوۋىرەش فىرى
ئەۋە دەكرىت كە درۋ نەكات، چۈنكە خۇاى
گەۋرە درۋزنى خۇشناۋىت ئەۋا ئىت ئاسەۋارى
ئەو پەرۋەردەيە لەسەرى دەمىيىت و لە ناو
ھاۋرىكانىدا بەردەۋام باسى دەكات، ئىت بەو
جۆرە ئەگەر ئەو مىندالە بە شتى باش پەرۋەردە
كرە ئەۋا باش دەردەجىت و بە پىچەۋانەشەۋە.
كاتىك مىندال بۇ يەكەم جارى دەجىتە
قۇتابخانە لەگەل خۇيدا كۆمەلىك خەزۋ
ئارەزوۋى جىيا جىيا دەبات، دانايى و سەلىقەيى
مامۇستاي بىنەرەتى لەۋەۋە دەردەكەۋىت كە تا
چەند دەتوانىت ۋەلامى خەزۋ ئارەزوۋەكانى
ئەو مىندالە بەداتەۋەۋە چۈن زەمىنەيەكى
لە بارى ۋا دەردەخسىنىت بۇى تا خەزۋ
ئارەزوۋەكانى بەرچەستە بىكات.

لە ھەمان كاتدا پىۋىستە مامۇستاي ئەو

جىھانى مىندال ئەو جىھانە پاك و بى
لەكەيەيە كە ھىشتا تۆزۋ گەردى لەسەر
نەنىشتەۋە، ئەو ئاسمانە شىن و سافە
دلىقەيە كە ھىشتا دەستى ھەۋرى رەش و
چىكىنى بىي نەگەيشتەۋە، تا رەۋەق و
شىنابىيەكەى بشارىتەۋە، جىھانى مىندال ئەو
تۇمارە سىي و بىگەردەيە كە ھىشتا نوكى
قەلەمى رەشى نەچۋە سەۋر پەرەكانى بە
سپىتى ماۋنەتەۋە، ئەو كاسىتە يان سىدىيە
بۇش و بەتالەيە كە ھىشتا ھىچى لەسەر
تۇمار نەكرادەۋە چاۋەروانى پىكرىدەۋەيە و
ھەرچىيەكى لەسەر تۇمار كرا ھەروەك
نەخشى سەر بەرد ۋا دەبىت و سىرپىنەۋەى زۆر
زەھمەت دەبىت.

كارى مامۇستا لە قۇناغى بىنەرەتلىك كە
بىرىتتە لە پەرۋەردەۋە فىركىرەن، گەۋرەتەين و
گرانترىن كارىكە لەم بوۋنەدا (كاد العلم
ان يكون رسولا)، ئەو كارە گىرنگ و گرانە
بىرىتتە لە دروستكرىن و بىياتنانى كەسايەتى
مىرۋىك كەۋا لە سەرەتاي ژيانىدايە، كە
بەزۋرى قۇتابىيانى پۇلى يەك و دوۋى بىنەرەتى
دەگرىتەۋە، بە گىشتى كىردارى پەرۋەردەكرىن
بىياتنانەۋەى مىرۋە لەسەر بىنچىنەى بەرنامە و
پىرۋگراممىكى دارىژراۋى زانستى بۇ ئەو
مەبەستە ئەو كىردارەش مامەلە كىرەنە لەگەل
كۆمەلىكى جۇراۋ جۇر لە روۋى بىرۋېچۋون و
دەروون و كەسايەتى جىياچاۋە، ئەمە لەكاتىكدا
كە ئەو كىردارە لە قۇناغى بىنەرەتلىك مامەلە
كىرەنە لەگەل كۆمەلىك مىندالى پاك و خاۋىنى
ۋا كە ھىشتا ھىچ زانبارىيەك لەسەر مىشىكى

ۋانەيەك بۇ ژيان

گوللىك بە دىيارى بدەيتە مىرۋىك كاتىك
لە ژياندايە، باشتەرە لە چەپكە گوللىك
كە لەسەر گۆرەكەى دايبىنىت!

تەسىم سەمادى

سەنئەتكارى (خادىم - المختار الادارى - علاقانى)

ئايا رقت لە كارەكەتە؟

بەھاو قىمەتى لەكەسايەتى خۆت پخەرە سەر... خۆت رابەينە تا دەگونجىي لەگەلیدا. ئەگەر گریمانەيەك دابىيىن و بلىين: ئەو كاردى كە غەيرى ئەوت چىگ ناكەوئوت و گونجاو نىيە. ناشگونجىت لەگەل بەھاو بىنەماكانت دا... ئەى بۆجى قىبولى دەكەيت و پاشان سكالانى دەكەيت؟

بۆ دەست لەم كاردى ئىستات ناكىشەتەو و خۆت لە جىھانى كارەكان دا ئازاد ناكەيت؟

باشترىن كار لەم جىھانەدا... ئەوئەيە كە خۆمان ھەلسىن بە داھىنان كارى تىايدا و بژىن تىايدا... دەيان كارى تىرى نوئى بۆ زياد دەكەين و كە ئامادى دەكەين بۆ كەسانى تر كە داواى كار دەكەن.

ھەر لەبەرئەوئەيە ھىچ زانىارى و شارەزايى پەيوەندىيەكت نىيە كە پىويست بىت بۆ گۆرىنى كارەكەت، تۆ بەرپرسىارى يەكەمى لەو... وانىيە؟

دەتوانىت كەمىك لەگەلەم بىر بىكەيتەو... كارىكى باش و گونجاو بە تەواوى بۆ ھىچ كەسى بۆونى نىيە، ئەوئەي لەسەر ئىمە پىويستە ئەوئەيە خۆمان كارەكەمان خۆش بىكەين و بىگونجىين، واتە پىويستە لەسەرت جىھانى بۆخۆت بىخولقنىت، بە خولقاندن و دروستكردى ئەو جىھانەى كارەكەشيت دەخولقنى... ھەرچەند بىگەرىيت... چەند بىپرسىت؛ كارىكى تەواو بە پىي ئەو پىوانەيە دەتەوى نادۆزىتەو!

وتەيەكى بەناوبانگ ھەيە ماناكەى ئەو دەگەيەنىت ئىمە كاتىك كارەكەمان خۆشويست، ناچارى كاركردىن نابىن ھەرگىز... بەختەوئە ئەو كەسەيە كە كار و پىشەكەى ئارەزوويەتى نەك خويندنەكەى...

پىويستە لەسەر كارەكەى ئىستات خۆت رابەينى و بگونجىين... دروستى بىكەو چاو بە تايەبەتمەندىيەكانى دا بىخشىنەرەو، فراوانى بىكەو مانايەكى نوئى پى بىبەخشە، باشى بىكە،

وئەلمەكەت بەلى ياخود نەخىر بىت، زۆربەى خەلكى رقىان لە كارەكەيانە و ھەز بە كارەكەيان ناكەن، مەرۆف بونەوئەرىكى نامۆيە، ئەوئەي ھەيەتى رقى لى دەبىتەوئە بۆ ئەو شتەى كە نىيەتى ھەول دەدات.

ھەمىشە پىي وايە ئەو زياتر بەختەوئە و خۆشئود دەبىت ئەگەر لە شوپنىكى تر بوايە، يان پىشەو كارىكى تىرى ئەنجام بدايە، بەلام ئەوئە لە راستىيەوئە دوورە، چونكە كىشەو چارەسەر ھەموو دەمىك لە ناخى كەسەكە خۆيداىە نەك لە ناو شوپنەكەى.

بۆ ھەر كۆپىيەك بچىت و لە ھەركۆپىيەك كار بىكەيت... ئەوا تۆ تۆيت! لەبەرئەوئەي ھەمىشە خۆت لەگەل خۆتدا ھەلگرتوئەو ھەستەكانت لە ناختا چىر كىرەتەوئە.

لە راستىدا ئەگەر كارەكەت پى خۆش نىيە و رقت لىي دەبىتەو... ئەوئە شتىكى نامۆ نىيە... كىشەكە لە خودى خۆتداىە نەك كارەكەت.

گرنگ نىيە ئەوئەي كە لە خۆمان و دەوروبەرمان دا روودەدات، گرنگ چۆنىيەتى وئەلمدانەوئەمانە لە كاتى خۆيدا بۆ ئەوئەي روودەدات، كارەكەت تۆ ھەلت بژاردوئەو قىبولىت كىرەوئە، ئەگەر رقت لى دەبىتەوئە